

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN GENEL İHRACATIMIZ
İÇERİSİNDEKİ YERİ**

**EKONOMİ VE FİNANS ANABİLİM DALI
EKONOMİ FİNANS BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Dilan ERDEM**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr.Üyesi Deniz ŞİŞMAN**

İSTANBUL – 2020

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Dilan ERDEM
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Türkiye’de Tekstil Sektörünün Genel İhracatımız İçerisindeki Yeri
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Ekonomi Finans
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 23.07.2020
- SAYFA SAYISI** : 71
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr.Öğr.Üyesi Deniz ŞİŞMAN
- DİZİN TERİMLERİ** : İhracat, tekstil, rekabet
- TÜRKÇE ÖZET** : Türkiye’de tekstil sektörü geniş bir yapıya sahiptir. Tekstil sektörü ekonomimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Geçmişten günümüze birçok faktörden etkilenmiştir. Dünyada birçok ülke ile rekabet etmiştir. Tekstil sektörümüz dünyada 7. sırada yer almıştır. Tekstil sektörümüz genel ihracatımız içerisinde ikinci en büyük paya sahip olan sektörümüzdür.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Dilan ERDEM

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN GENEL İHRACATIMIZ
İÇERİSİNDEKİ YERİ**

**EKONOMİ VE FİNANS ANABİLİM DALI
EKONOMİ FİNANS BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Dilan ERDEM**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr.Üyesi Deniz ŞİŞMAN**

İSTANBUL – 2020

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Dilan ERDEM

.././2020

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE

Dilan ERDEM'in "Türkiye'de Tekstil Sektörünün Genel İhracatımız İçerisindeki Yeri" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Ekonomi ve Finans Ana Bilim Dalı, Ekonomi Finans Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Deniz
ŞİŞMAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Kemal
ERKİŞİ

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hülya
YILMAZ

ONAY

Yukarıdaki İmzaların, Adı Geçen Öğretim Üyelerine Ait Olduğunu Onaylıyorum.

../../2020

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Giriş: Türkiye'de tekstil sektörü geniş bir yapıya sahiptir. Tekstil sektörü ekonomimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Geçmişten günümüze birçok faktörden etkilenmiştir. Dünyada birçok ülke ile rekabet etmiştir. Tekstil sektörümüz dünyada 7. sırada yer almıştır. Tekstil sektörümüz genel ihracatımız içerisinde ikinci en büyük paya sahip olan sektörümüzdür. Bu sektörümüze ülke içinde ve yurt dışında büyük yatırımlar yapılmıştır. Asya krizi sonrası dünya genelinde tekstil sektöründe gerilemeler olmuştur.

Amaç: Bu çalışmanın amacı tekstil sektörünün dünya genelinde ne durumda olduğunu vurgulamaktır. Ülkemizin ekonomisine nasıl etki ettiğini göstermektir. Hammade üretimlerini incelemek ve yorumlamaktır. Tekstil sektöründe yaşadığımız zorlukları bulmak ve çözüm üretmektir.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamı yazarken sayısal verilerden yararlandım. Tezimde sayısal rakamlara ve grafiklere yer verdim.

Bulgular: Dünya genelinde sorunsuz ilerleyen tekstil piyasasını Asya Krizi etkilemiştir. Yaşanan kriz sonrasında tüm dünya ülkeleri olumsuz etkilenmiştir.

Sonuç: Dünya genelinde sorunsuz ilerleyen tekstil piyasası birçok faktörden etkilenmiştir. Ekonomik krizler tekstil sektörünü yıkmıştır. Hammade üretiminin tekstil sektörü açısından önemi anlaşılmıştır.

Anahtar Kelime: Tekstil, hammadde, rekabet

SUMMARY

Introduction: The textile sector has a wide structure in Turkey. The textile sector is of great importance for our economy. It has been influenced by many factors from past to present. It has competed with many countries in the world. Our textile sector has been ranked seventh in the world. Our textile sector has the second largest share among our general exports. Major investments have been made in this sector in Turkey and abroad. After the Asian crisis, there have been regressions in the textile sector worldwide.

Purpose: The aim of this thesis is to emphasize in the what kind of situation the textile sector is in the world. It is to show how our country affects our economy. It is to examine and interpret raw material productions. It is to find the difficulties we have in the textile industry and to produce solutions.

Materials and Methods: I used numerical data while writing my thesis. I included numerical data and graphics in my thesis.

Findings: The Asian Crisis adversely affected the textile market, which is running smoothly worldwide. After the crisis, all the countries of the world were negatively affected.

Result: The textile market, which runs smoothly worldwide, has been affected by many factors. Economic crises has been destroyed the textile sector.

Keyword: textile, raw material, competition

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLolar LİSTESİ	VI
GRAFİKLER LİSTESİ	X
RESİMLER LİSTESİ.....	XI
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: TEKSTİL VE TANIMI	3
1.1 TÜRKİYE'DE TEKSTİL TARİHİ VE GELİŞİM SÜRECİ	3
1.2 DÜNYADA TEKSTİL.....	7
1.3 TÜRKİYE'DE KULLANILAN TEKSTİL ÇEŞİTLERİ	9
1.3.1 Dokuma- Kumaş	9
1.3.2 Hazır Giyim	12
İKİNCİ BÖLÜM : FİNANSAL ANALİZ	16
TÜRKTEKSTİL PİYASASININ GENEL DURUMU VE REKABET SİSTEMİ	16
2.1. ÜLKELER BAZINDA DEĞERLENDİRME	21
2.2. AYLAR BAZINDA DEĞERLENDİRME.....	23
2.3. ÜRÜNLER BAZINDA DEĞERLENDİRME	27
2.4.1 Dokuma Kumaş İhracatı.....	27
2.4.2 Keten- Kendir- Jüt İhracatı	29
2.4.3 İplik İhracatı	31
2.4.4 Pamuk İhracatı.....	33
2.4.5 İpek İhracatı.....	35
2.4.6 Ev Tekstili İhracatı.....	37
2.4.7 Halı İhracatı.....	39
2.4.8 Konfeksiyon ve Yan Sanayi İhracatı.....	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : SORUNLAR VE ÇÖZÜMLER	44
3.1. DÜNYA TEKSTİL PAZARI VE TÜRKİYENİN YERİ.....	44
3.2. TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNDE ÖNEMLİ MARKALAR	53
3.3. ASYA KRİZİ VE TÜRK TEKSTİL SEKTÖRÜNE ETKİLERİ.....	57
3.4. TÜRKİYE'DE YAŞANILAN TEKSTİL SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	62
SONUÇ	65
KAYNAKÇA	68

TABLULAR LİSTESİ

	sayfa
Tablo-1 Genel ihracat performansı içerisinde hazır giyim ve konfeksiyon payı	13
Tablo-2 toplam tekstil ve hammadde sektörünün ihracattaki payı	20
Tablo-3 ürün grupları itibariyle Türkiye tekstil sektörü ihracatı	42
Tablo-4 ürün grupları itibariyle Türkiye tekstil sektörü ihracatı	42
Tablo-5 ülkelerin rekabet sistemlerinde en çok etki eden durumlar	46

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik-1 Ülkeler bazında veriler	21
Grafik-2 Aylar bazında tekstil ve hammadde ihracatımız	25
Grafik-3 Aylar bazında tekstil ve hammaddeleri ihracatımız	25
Grafik-4 2008 likitide grafik oranları	60
Grafik-5 2006-2010 faaliyet oranları grafiği	60
Grafik-6 Kriz sonrası mali yapı oranları	61
Grafik-7 Aktif karlılık oranları	61

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa
Resim-1 Merinos fabrikası 1938	11
Resim-2 Türkiye'nin ilk dokuma fabrikası	11
Şekil-1 Türkiye'de hazır giyim sektörü hammaddeler tablosu	15
Harita-1 Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri üretim yerleri	19

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Dr.Öğr.Üyesi Deniz ŞİŞMAN'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Türkiye’de tekstil sektörünün ihracatındaki yeri adlı bu çalışmada Türkiye’deki tekstil piyasasını ekonomik ve toplumsal anlamda geçmişten günümüze kadar inceleyip değerlendirilmiştir. Tekstil piyasası Türkiye ekonomisini canlandıran ana damarlardan birisi olmuştur. Bu demek olmuyor ki diğer sektörlerin ekonomik açıdan faydası yok. Özellikle sanayi sektörü ülkemizden geçmişten günümüze kadar en fazla ihracatını yaptığımız sektör olmuştur. Osmanlı döneminden günümüze kadar ne gibi gelişmeler oldu ne gibi zorluklar yaşadık bunların hepsine çalışmamda değinilmiştir.

Geçmişte tekstil sektöründe el emeği ve güç isteyen tekstil sektörümüz Avrupa’da başlayan ve dünyayı saran teknolojik gelişmeler sayesinde iş gücünü azaltmıştır. Tekstil sektöründe makineleşmeye gidilmesiyle beraber büyük gelişmeler meydana gelmiştir. Tekstil ihracatı artmış, fabrikalar çoğalmış, ihracatımız artmıştır. Gelişen tekstil sektörü sayesinde çalışan nüfus artmıştır. Tekstil sektörünün gelişmesiyle birlikte birçok sektör meydana gelmiştir bunların başında lojistik sektörü gelmektedir. Bu sayede birçok sektörde daha fazla işçi istihdamı sağlanmıştır.

Bu çalışmada tekstil sektöründe üretim çeşitlerinden de bahsedilmiştir. Türkiye’nin coğrafi olanakları sayesinde üretimde şanslı sayılabilecek ülkelerden biri konumundayız. Özellikle dokuma kumaş ihracatında çok iyi bir konumda yer almaktayız. Geçmişten günümüze kadar tekstil sektörüne yapılan yatırımlar ve çiftçiye verilen destek sayesinde hammadde ihracatımızda aynı yönde artmıştır. Çiftçiye verilen destek ve yapılan teşvikler sayesinde pamuk üretimi, iplik, elyaf, keten gibi hammadde ürünlerinde büyük artışlar meydana gelmiştir. Bu sayede hem çiftçi kazanmış hem de sektör kazanmıştır. Özellikle Adana, Gaziantep, Malatya, Bursa tekstil üretim yerlerinde sanayi kuruluşlarıyla önde gelen ülkelerden olmuşlardır. Günümüzde ihracat sektöründe en ileri gelen iller İstanbul ve Bursa’dır.

Tekstil sektöründe günümüzde en fazla ihracatını yaptığımız ürün grubu hazır giyim olmuştur. Bu çalışmada bunlara detaylıca değinilmiştir. Hazır giyim sektörü dünya tekstil pazarında en çok piyasası dönen ürün grubu olmuştur. Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda hazır giyim sektörü vazgeçilmez ve her zaman ihtiyacımız olan bir ürün grubu olmuştur. Hazır giyim sektöründen büyük gelirler elde etmişizdir. Ekonomik anlamda birçok etkisi olmuştur. Fakat günümüzde son birkaç yıldır tekstil sektöründe düşüşlerin meydana geldiğini söylemek mümkün olacaktır.

Gelişen tekstil piyasaları sayesinde ve artan ihracat oranları ile beraber dünya genelinde bir rekabet sistemi ortaya çıkmıştır. Türkiye bu rekabet sisteminde yerini

nasıl almış ve günümüze kadar ne gibi evreler atlattığımızı tezimde detaylıca anlatılmıştır. Dünya tekstil pazarı rekabetinde Avrupa ve ABD ilk sıraları almıştır. Bunun nedeni ise teknolojik ve uzman elemanları sayesinde olmuştur. Sadece bu ülkeler değil Japonya ve Hindistan'da tekstil pazarında önde gelen ülkeler arasındadırlar. Türkiye bu rekabet ortamında 7. sırada yerini alarak diğer dünya ülkelerine biz de buradayız demıştır.

Türkiye'nin dünya tekstil pazarına nasıl ayak uydurduğu ve ne gibi etkileşimlerde bulunduğu bu çalışmada mevcuttur. Türkiye hammadde üretimi sayesinde tekstil sektöründe de ihracat anlamında bir o kadar ilerleme kaydetmiştir. Türkiye'de yetenekli moda tasarımcıları ve eğitimli elemanlar sayesinde dünya tekstil sektöründe üst sıralarda yer almışızdır.

Tekstil ihracatımızda en fazla ihracat yaptığımız ülkelerin başında İtalya ve Almanya gelmektedir. En az ihracat yaptığımız ülkeler ise genel olarak Okyanus ülkeleri ve Bulgaristan olmuştur. Son yıllarda ihracat sektörüne olan ilgi azalmıştır. Bunun için çözüm önerileri aranmıştır fakat büyük bir başarı elde edilememiştir. 2019 yılından günümüze düşüşler meydana gelmiş ve ekonomik olarak elde ettiğimiz değerler azalmıştır. Bu durumun başlıca birçok sebebi olmuştur.

Dünya tekstil sektörünü başlıca olumsuz etkileyen en büyük etken Asya Krizi olmuştur. Asya krizi tüm dünya ülkelerini olumsuz etkilediği gibi ülkemizi de olumsuz etkilemiştir. Asya krizinden sonraki süreçte toparlanmamız çok zor olmuştur özellikle dolar ve Euro'nun artması ile birlikte tekstil sektöründe birçok ülke fabrikalarını kapatmış ve tekstil sektöründen kendilerini geri çekmişlerdir. Türkiye'de son yıllarda tekstil hammadde üretimlerinin azalması ile birlikte dışarıdan gerekli ürünleri ithal etmek zorunda kalmışızdır. İthal ettiğimiz ürünler ise genellikle dolar üzerine satılmaktadır. Dolar ile yapılan ithalatlarımız yüzünden maliyetler büyük oranda artmıştır. Pazarda ayakta kalmamızı sağlayan en büyük neden iyi bir şekilde marklaşmamız olmuştur. Gelişen markalarımız sayesinde dünyaya açılmamız çok daha kolay olmuş ve diğer dünya ülkelerince büyük ilgiler görmüşüzdür.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKSTİL VE TANIMI

1.1 Türkiye’de Tekstil Sektörü Tarihi ve Gelişim Süreci

Tekstil sektörünün tarihi çok eskilere dayanmaktadır. İlkel toplumlarda giyinme ve örtünme ihtiyacı tekstil ihtiyacının gerekliliğini baş göstermiştir. O zamanlarda insanlar örtünme ihtiyaçlarını hayvan derileriyle sağarlarken daha sonra kendi el dokumalarına yoğunluk verilmiştir.

Yoğunlaşan nüfus nedeniyle tekstil ihtiyacı birçok alanda faaliyet göstermiştir. İnsanlar tekstilde sadece giyimle sınırlı kalmamışlardır. İlerleyen dönemlerde halı, perde, ayakkabı, kumaş alanlarında tekstilin ilerlemesinde ve gelişmesinde faaliyetler göstermişlerdir.

Gelişen ve yaygınlaşan tekstil üretimi bir süre sonra ekonomik ve ticari katkılar sağlamıştır. İnsanlar geçimini tekstil ürünleriyle sağlamaya başlamışlardır ve bu durum bir süre sonra dünya ticaretini de etkilemiştir. Fakat tekstil sektöründe el emeği isteyen bu zorlu iş gücü insanların ve toplumların ilerlemesinde yavaşlık sağlamıştır. Çok zor olan bu iş gücünü hafifletmek ve ticari akışı daha hızlı bir şekilde canlandırmak için insanlar belirli uğraşlarda bulunmuşlardır ve bunun sonucunda cumhuriyet öncesi dönemde sanayi devrimiyle birlikte tekstil sektöründe birçok yenilikler meydana gelmiştir¹.

Sanayi devrimi ile birlikte iş gücü azalmış ve ticaret daha hızlı bir şekilde canlanmıştır. Eskiden insanların zor şartlar altında günlerce uğraştıkları işleri sanayileşme ile birlikte çok kısa bir sürede tamamlanmıştır. Bu olay toplumların ve ülkelerin gelişmelerinde büyük katkı sağlamıştır, ticaret canlanmıştır.

Kısa süre içinde tüm dünyayı etkisi altına alan sanayi devrimi dünya ticaretine büyük katkılar sağlamıştır. Bu akıma kısa sürede birçok ülke katılmıştır Osmanlı devleti de bunlardan biridir².

Gelişen tekstil sektörü ülkelerde birçok açıdan özellikler göstermiştir örneğin bir ülkenin giyim tarzı ile onların inanış ve yaşam şekilleri hakkında bilgi edinmek mümkün olabiliyordu. Her ülkenin kendi özgü desen ve motifleri oluşmaya başladı. Osmanlı imparatorluğu da tektik alanında dünya ülkelerine açılmıştır. Özellikle Osmanlı imparatorluğunun yaptığı kumaşlar Avrupa ülkelerinde büyük ilgi ve beğeni görmüştür. Tekstil alanında büyük gelişim gösteren ülkelere değinirsek Çin, Hindistan,

¹Gökay COŞKUN, “Tekstil Sektörünün Kısa Tarihi”, <http://disktektel.org>, (11.10.2013)

² Mehmet Önder SERT, Tekstil Sanayinde Enerji Verimliliği: Entegre bir tekstil fabrikası örneği, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, S.2,(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).

Kore cumhuriyeti, Almanya, İtalya, ABD ülkeleri baş göstermektedir. Dünya tekstil ticaretinde bu ülkeler önemli gelişim ve ilerlemeler göstermiştir.

Tekstil sektörü istihdam açısından önemli bir sektördür. Lokomotif sektörlerin başında gelmektedir. Tekstil sektörü 1990 ve 2000 yılları arasında büyük gelişmeler göstermiştir. Tekstil sektörü bu yıllarda büyük enerji kullanımıyla gündeme gelmiştir³.

20. yüz yıldan sonra sanayide birçok alanda gelişmelerle birlikte tekstil sektöründe de gelişmeler meydana gelmiştir. Özellikle hazır giyim sektöründe gelişmeler meydana gelmiştir. Askeri, tıp, otomotiv, döşeme sektöründe tekstil büyük ilerleme göstermiştir. Gelişen tekstil sektörü sayesinde fabrikalar artmıştır bu sayede hem iş gücünde hem ticarete büyük ivme kazanılmıştır. Sanayinin Avrupa ülkelerinde gelişmesi nedeniyle diğer dünya ülkeleri tekstilde Avrupa ülkeleri kadar ivme kazanamamıştır ve birçok ülkede bu yüzden gerileme olmuştur bazı ülkelerde tekstil son bulmuştur. Türkiye de bu kervana katılan ülkeler arasında zamanla yerini almıştır. Türkiye’de pamuk üretimi fazla olduğundan pamuklu ürünlere yönelmiştir.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte Türkiye’de de bazı gelişmeler olmuştur. Toplum geçimini sağlamak için ve ekonomiyi güçlendirmek için bir takım çalışmalara başlamıştır. Bunların başında iplik, dokuma ve pamuk işletmeleri kurulmuştur. 1933’lü yıllarda bu gelişmeler faaliyet göstermiştir. Türkiye de tekstil sektörünün temelleri ilk olarak Kayseri de Sümerbank fabrikası kurularak atılmıştır⁴. Sümerbank fabrikasının kurulması ülkemizde birçok açıdan faydalar sağlamıştır, özel eğitilmiş çalışanları sayesinde kısa sürede ülkenin birçok yerinde kurulup faaliyet göstermişlerdir. Bu fabrikaların ülkemizde yaygınlaşmasıyla birlikte çalışan iş gücü artmış ve büyük ölçekte ülkeye istihdam sağlanmıştır. Fabrikalar aynı zamanda kuruldukları çevreye de katkı sağlamışlardır o bölgede sanayinin, ulaşımın ve hizmet sektörünün gelişmesinde büyük ölçekte katkı sağlamış ve sosyal yaşamı fazlasıyla etkilemiştir. Aynı zamanda fabrikaların bulunduğu bölgelerde nüfus yoğunluğu artmış yaşam refahı yükselmiştir. Sümerbank bu ciddi ilerleyişi ve büyümesi sonucunda bir araştırma merkezine ihtiyaç duyar ve bunun sonucunda 1972 yılında Bursa da Tekstil Araştırma ve Eğitim Merkezini kurulmuştur. Bu merkez birçok alanda faaliyet vermiştir gerek verdiği eğitimler olsun gerek yaptığı testler ve sağladığı istihdam olsun ülkeye birçok açıdan büyük katkılar sağlamıştır⁵.

---

³ SERT, a.g.e, S.2

⁴ Sena Erden, “ Türk Tekstil İşletmelerinin Küresel Rekabetteki Yeri Ve Aydın İlinde Bir Uygulama”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2006, **(Yayınlanmış yüksek lisans tezi)**

⁵ “Türkiye’de Tekstil Tarihine Bir Bakış”,<http://www.demas.com.tr>,(04.09.2015)

1970'li yıllardan sonra Sümerbank'ta gerilemeler meydana gelmiştir. Avrupa ülkelerindeki hızlı yükseliş ve yüksek teknolojiye ayak uydurması zamanla zorlaşmıştır. Ülkemizin tekstil ürünleri imalatında kullandığı kimyasal ürünleri dışarıdan temin etmesi de bu duruma etki etmiştir. Gelişmiş ülkelere baktığımızda tekstil alanında büyük çalışmalar yapmaları hammaddeye önem vermeleri makine ve sanayi üretiminde teknolojik faaliyetlere yönelmeleri onları diğer ülkelerden her zaman bir adım öne taşımıştır. Gelişmiş olan bu ülkelere baktığımızda özellikle Avrupa ülkeleri sermayelerinin az bir kısmıyla bu işi yürütmektedirler fakat bizim ülkemizde tekstil sektörüne çok büyük sermayeler yüklenmiştir bunun en başlı nedeninin ham madde ve sanayide dışa olan bağımlılığımız görülmektedir.

Tekstil sektörü çok yoğun bir iş ve emek gerektiren bir sektördür. Hammadde, kimyasal lif üretimi, tekstil makine üretimi, boya üretimi olarak dört grupta sınıflandırmak mümkündür. Üretim oldukça yoğun bir süreçten geçmektedir. Özellikle hazır giyim sektörü başlı başına en yoğun sektördür gerek iş gücü ve çalışma olsun gerek maddi sermaye olsun yoğun ve yapılması zor bir süreci karşılıyor. Bu sektör Türkiye açısından en önemli tekstil sektördür çünkü ekonomik ve maddi anlamdan ülkemiz için son derece önemli bir sektör dalıdır.

Türkiye cumhuriyetinin kuruluş yıllarından itibaren 1950'lere kadar tekstil sanayisinde devletin etkileri bulunuyordu. 1950'lerde elyaf üretimi başlayıncaya kadar tekstil üretimi yoğunluk olarak pamuğa dayalı bir üretim süreci sergilemiştir.

1960'lı yıllarda pamuk ipliği üreterek sanayiye ilk adımı atmıştık. 1970'li yıllarda ise sentetik iplik üretimi baş göstermiştir. Cumhuriyetin ilk 30 yılında Türkiye sadece elyaf ihracatı yapmıştır. Aynı zamanda giyim eşyası ihracatı da bu yıllarda yapılmıştır. Devletin bu dönemlerde verdiği desteklerle birlikte sanayide ilerlemeler ve istihdam oluşmuştu.

1970'li yıllarda sanayi sektörünün gelişmesi ile beraber tekstil sektörü de gelişmiştir. 1980'li yıllarda sanayi politikaları ile tekstil sektörü canlanmıştır⁶. 1980 ve 90'lı yıllarda gelişen bu sanayiyle birlikte tekstil ihracatı 1980' deki 602 milyon dolardan 1995'de 2 milyar 130 milyon dolara ulaşmıştır. 1994-95 yılları arasında pamuk ipliği ihracatımız 80 bin ton civarındadır. 1980'li yıllarda Türkiye hazır giyime yönelik göstermiştir.

---

⁶ Zahide Yeşim Akpınar Dikici, Türkiye'de İhracatın İthalata Bağımlılığı: Tekstil Sektörü Üzerine Bir Değerlendirme, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2020, Sayfa 81.

1993 yılında dünya yün ve yün ipliği içindeki payımız 1993 yılı itibariyle %2,5'tir. Yapay elyaf ve iplik üretiminde Türkiye'nin payı %1,8'dir.

1995 yılında iplik, kumaş, yapay lif üretimi ihracatımız toplam 50 bin ton iken ipek elyaf iplik ve kumaş ihracatımız 70 bin tondur⁷.

Dünya Ticaret Örgütü Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşması'nın 2005 yılında sona ermesiyle birlikte serbest tekstil piyasası oluşmuştur. Bu durum tekstil piyasasını etkilemiş ve güçlü olan devletleri rakipsiz hale getirerek diğer devletlerin olumsuz birçok yönde etkilenmesine büyük ölçekte sebebiyet vermiştir. Çin bu durumun başlıca liderlerinden birisidir. Çin tekstil konusunda nitekim açık ara farkla diğer ülkelere kıyasla önde bir faaliyet göstermiştir. Tekstil konusunda özellikle ipek işletmeciliğinde dünyada önde gelmesi nedeniyle serbest tekstil piyasası Çin'i büyük ölçekte olumlu etkilemiş ve ekonomisini geliştirmiştir.

2005 yılı sonrası bölgesel entegrasyonlar ve ikili anlaşmalar rekabeti arttırdığı gibi birçok ülkeye tehdit oluşturmuştur. Ulaşım maliyetleri düşürülmüştür. Bu durum yakın ülkelere ihracat yapan ülkeleri olumsuz etkilemiştir çünkü uzakta olan ülkeler de ticaret yapma özgürlüğü tanınmış ve düşük ulaşım maliyetleri sayesinde uzak ülkelerde bu ticari pazarda yerini almıştır.

Türkiye tekstil ve konfeksiyonda Avrupa Birliği'nin Çin'den sonra en büyük ikinci büyük tedarikçisi konumundadır. Pamuk üretimi bu sıralamada büyük ölçekte rol oynamaktadır. Bu durumu geliştirmek adına planlamalar ve düzenlemeler yapılmıştır bunların başında GAP gelmektedir. GAP'ın gelmesi demek pamuk üretiminin ikiye katlanması demektir. Bu durum ülke ekonomisini doğrudan etkileyecek bir gelişmedir. Bu sayede pamuk üretiminde dünyadaki sıralamayı da yükseltmek amaçlanmıştır. GAP Türkiye'de hem ekonomiyi hem sosyal yaşamı etkileyecek bir olgudur⁸.

Türkiye tekstil sektöründe devlet desteğine ihtiyaç duyulan bir sektör olmuştur nitekim çoğunlukta sahipsiz kalan bir sektör olmuştur. Devletin bu konuda vereceği her destek tekstil ekonomisini büyük ölçekte etkileyecektir.

1.2 Dünyada Tekstil

⁷ Yunus Kaya, "Türkiye'de Tekstil Sektörü", (12.04.2019)

⁸ Kaya, a.g.e, S.4

Dünya tekstil sektöründe başta gelen ülkeler Avrupa Birliği, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin gelmektedir.

Avrupa ülkelerinde 1970'li yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler Avrupa ülkelerini etkilemiştir. 1970 ve 1980'li yıllar arasında Asya ülkeleri kendi hammaddelerini üretmeye başlamışlardır. Latin Amerika ve Afrika ülkelerinin ucuz iş gücü ile pazara girmeleri diğer ülkeler için olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Avrupa birliği ülkelerinin tekstil pazarında ön sıralarda gelmelerinin nedenleri ürünlerinde kaliteye ve teknolojik ürünlere önem vermeleri olmuştur. Aynı zamanda eğitilmiş iş gücü ve pazara sürekli yeni ürünler çıkarmaları en büyük avantajları olmuştur. Diğer ülkelere yaptıkları ihracatta kısa sürede teslimat yapmaları da avantajlı yapıda olmalarını sağlamıştır⁹.

Avrupa birliği ülkelerinin tekstil ihracatını olumsuz etkileyen faktörlerde olmuştur. Bunların başında çalışanlarına yüksek maaş vermeleri gelmektedir. Düşük maliyetli ülkelere yapılan ithalat ve Avrupa'daki taleplerde azalmalar da olumsuz etki yaratmıştır.

Dünyada yüksek nüfusa sahip olan ülkelere Japonya tekstil sanayide en gelişmiş ülkelerden birisidir. Ülkenin gelir kaynağının neredeyse tamamını sanayi ürünleri karşılamaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde ise birçok firma Meksika kaynaklı giyim eşyası satışlarından faydalanmışlardır. Meksika'da kaliteli ve yüksek fiyatlı örme kumaşlar Amerika Birleşik Devletlerini olumsuz etkilemiştir. Amerika Birleşik Devletlerinde tekstil, ülke ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır. Ülkenin tekstil sanayisi en çok kadın işçi istihdamı sağlayan sektördür. Pamuk üretimi oldukça önemli bir konumdadır. Çiftçiler pamuk üretiminden büyük kazançlar sağlamaktadırlar. Asya ülkelerinin büyük çoğunluğunda ekonominin zayıf olması ve para birimlerinin değersiz olması Amerika Birleşik Devletlerin avantajlı bir konuma gelmesini sağlamıştır¹⁰.

1954 yılında Çin ekonomisinde tekstil sektörünün yeri düşüktür. Ülkede arzi en az olan hazır giyim ürünleri kullanılmakta ve satılmaktaydı. Ülkede yaşanan ekonomik gelişmeler sonucunda tüketici halkın satın alma gücü artmıştır. Bu durum sayesinde Çin dünyanın en büyük hazır giyim üreticisi konumunda yer almıştır. Çin

---

⁹ Riskmedakademi.com, a.g.e., s.3.

¹⁰ Tuğçe Çebi, " Akıllı Tekstillere Giyim Ve Ev Tekstillere Etkisi", Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

küreselleşmenin fırsat olacağını düşünen bir ülke olmuştur. Küreselleşme ile elde edilecek maliyeti de stratejik olarak hesaplarına katmışlardır.

1992 yılı sonrasında Çin yabancı yatırımcılara izin vererek ülke içinde yabancı firmalar açılmıştır. 1997 yılında yaşanan ekonomik krizden Çin, yaptığı stratejik politikalar sayesinde zarar görmeden atmayı başarmıştır. Çin, dünya ülkeleri içerisinde en hızlı büyüyen ülke olmuştur. Halkın yaşam standardı yüksektir. 2002 yılında 55 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirerek dünyanın en büyük tekstil ihracatçısı olmuştur.

Çin dünya tekstil sanayisi için bir tehdit haline gelmiştir. Diğer ülkeler Çin denilince bir çekinme yaşamaktadırlar. Bu çekinmenin nedeni ise Çin'in tekstil piyasasında tüm dünyayı istila edebilecek güce sahip olmasıdır.

Dünyada gelişmiş ülkelerde en çok korunan sektör tekstil ve hazır giyim olmuştur. Düşük sermaye ile fazla istihdam sağlanması tekstil sektörünü dış rekabete karşı daha korumacı bir yapıya sokmuştur. Avrupa Birliği 2005 yılında tekstil sektöründe kotaları tamamen kaldırmıştır ve serbest ticaret sistemine geçilmiştir. Bu durumun sonucunda en avantajlı ülke Çin olmuştur. Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde İtalya, İspanya ve Portekiz hala dünya tekstil pazarında önemli bir konuma sahip ülkelerdir. İsveç ve Danimarka tekstil sektöründen tamamen çıkmışlardır. Genellikle ülkeler katma değeri yüksek ürünler pazarlamak istemişlerdir fakat başarılı olamamışlardır. Tekstil üretiminde zayıf olan ülkeler serbest ticaret politikası ile daha çok zarar görmüşlerdir¹¹.

Tekstil pazarında en önemli avantajlardan biriside pazara olan yakınlıktır. Bazı ülkeler tekstil kotalarının kalkmasında pazara olan yakınlıklarını kullanmışlardır. Bazı ülkeler ise pazara yakın olmalarına rağmen yine de bu durumdan olumsuz etkilenmişlerdir. Romanya, Fas, Tunus, Meksika bu ülkelere örnektir. Rekabet şartlarından olumsuz etkilenen bu ülkelerin ihracatları da azalmıştır. Bu pazarın kazananları Çin, İspanya ve Türkiye olmuştur. Bulgaristan ve Romanya pazarda kendilerini geliştiren diğer ülkeler arasında yerlerini almışlardır.

Portekiz ve İspanya, Avrupa'da kotaların kalkması ile Pazar kaybı yaşamışlardır. Kotaların kalkması birçok ülkeleri olumsuz etkilemiştir. Birçok ülke bu yüzden tekstil üretimlerinden vazgeçmişlerdir.

---

¹¹ Erden, a.g.e, s.6

1.3 Türkiye’de Kullanılan Tekstil Çeşitleri

1.3.1 Dokuma-Kumaş

Dokuma kumaş ilk olarak Anadolu da yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkmıştır. Dokuma sektörü tekstil sektörünün alt sektörlerinden birisidir. Günümüzde önemi büyüktür. Türkiye tekstil ihracatında oldukça büyük rol oynamaktadır. Türkiye 1950 den sonra iplik ve kumaş ihraç etmeye başlamıştır. Türkiye’de üretilen kumaşların büyük bir çoğunluğu pamuklu ve suni-sentetik dokuma kumaşlar oluşturmaktadır. DPT’nin 2004 yılı verilerine göre pamuklu dokuma kumaş üretimi yaklaşık 1.7 milyar metre, suni-sentetik dokuma kumaş üretimi 57 milyon metre olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılında üretimin pamuklu dokumalarda 1,65 milyar metre, suni-sentetik dokumalarda 688 milyon metre ve yünlü dokumalarda 63 milyon metre civarında gerçekleştiği bilinmektedir¹².

Pamuklu sektörü hammadde ihtiyacının yarıdan fazlasını yurt içinden karşılamaktadır. Dünyada 7. Sırada yer almaktayız. Türkiye pamuk ithalatında dünyada Çin’den sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Pamuk dokuma sektöründen sonra en önemli dokuma sektörümüz suni-sentetik dokuma sektörüdür. Dokuma kumaşlarımız ağırlıklı olarak giyim sanayisinde kullanılmıştır. Örme kumaşlar ise daha çok perde ve masa örtülerinde kullanılmıştır.

Suni-sentetik dokuma sektöründe organize fabrikalar genellikle terbiye ile entegredir. Yünlü sektöründe başlıca en iyi olan ülkelere örnek verecek olursak bunların başında Çin, Avustralya, Türkiye, Yeni Zelanda ve Hindistan gelmektedir. Türkiye yün üretiminde fazla bir yükseliş gösterememiştir. Üretim ve talep arasındaki fark yıllar geçtikçe açılmıştır. Yün sektörünün ilerlemesinin en önemli faktörü gerekli ekipman ve teknolojiye sahip olmaktır ülkemiz bu konuda çok yeterli kalamamıştır. Yün sektöründe en büyük başarıyı kazanan Çin olmuştur. Çin’in bu konuda başarılı olmasının nedeni yetenekli iş gücü ve teknolojik olarak yeterli ekipmanlara sahip olmalarıdır. Bu durum onları rakiplerinin bir adım ilerisine taşımıştır¹³.

1990 ve 2000li yıllarda yün iplik üretiminde çoğunlukla talebin gerisinde kalmıştır. Türkiye’nin bu konuda en önemli rakipleri yüksek kaliteli ipliklerde; İtalya, uzak doğu, orta doğu ve doğu Avrupa ülkeleridir. Uzak doğudan yapılan serbest

¹² “Dokuma Sektörü”,<http://etextilemagazine.com>

¹³ Hakan Fatih Gemci, “Türkiye’de Tekstil Piyasası Ve Dünyadaki Yeri”, İstanbul, 2007, s.7

ithalat sektörün önemli sorunlarından biridir. Yeterli iş gücü eksikliği ve teknolojik ekipman eksikliği de sektörü olumsuz etkileyen bir diğer etkenlerdir. Finansman eksiklikleri de üretim aşamasında önemli etki yaratmaktadır. Ülkemizde de bu gerileme ve eksikliğin en başlı nedenlerinden birisi olarak finansman eksikliği yer almaktadır.

Günümüzde farklı biçimlerde her türlü dokuma biçimleri kullanılmaktadır. Pamuklu dokumada iki tür tezgâh kullanılmaktadır bunlara örnek vermek gerekirse mekikli ve mekiksiz tezgâh başta gelmektedir. Üretimde en çok mekiksiz tezgâh kapasitesi mevcut bulunmaktadır. Bunun nedeni ise mekiksiz tezgâhların bilgisayar kapasiteli olmalarıdır. Gelişmiş ülkelere baktığımızda bu ülkeler mekiksiz tezgâh kullanmaktadırlar daha az gelişmiş ülkelerde mekikli tezgâh kullanılmaktadır buda oldukça meziyetli bir iştir. Mekikli tezgâhların kullanılması her açıdan daha olumlu sonuçlu vermektedir üretimde hızlı ilerlemede mekikli tezgâhlar büyük önem sarf etmektedir.

Kaliteli yünlü ürünlerde İtalya; moda, desen ve teknoloji anlamında Türkiye'nin en büyük rakibidir. Tek rakibimiz İtalya değildir Uzak Doğu ülkeleri de rakiplerimiz arasında yer almaktadırlar.

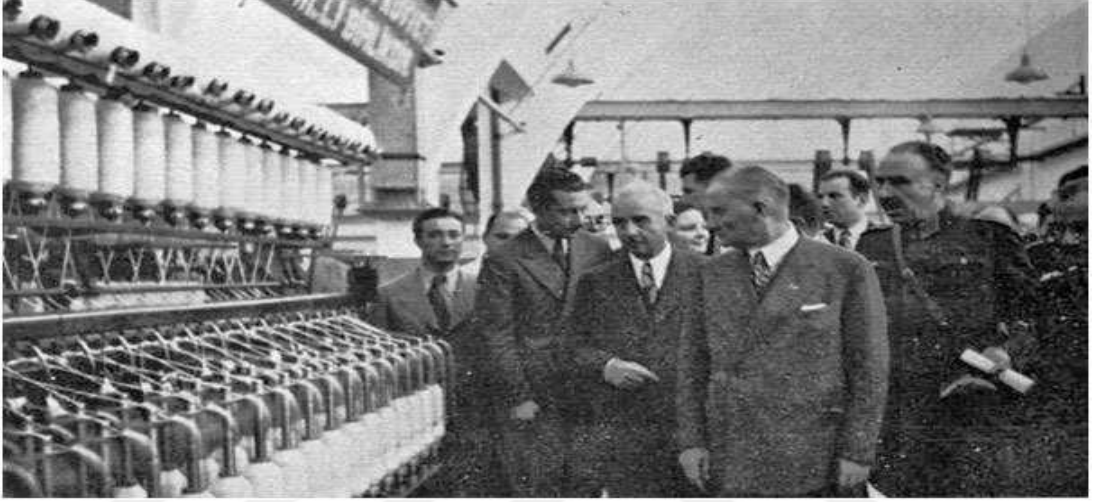
Türkiye de keten, kendir kumaş üretimi hammadde ve talebin yetersizliği nedeniyle oldukça düşüktür. Ülkemizde kendirin büyük bir kısmı batı Karadeniz bölgesinde yetiştirilmektedir. Keten elyafı % 100 olarak ve çeşitli oranlarda diskon, polyester ve pamukla birlikte iplik haline getirilmektedir. En fazla uygulanan karışım ise keten-pamuk karışımıdır. Erkek ve bayan giyiminde keten karışımları kullanılmaktadır. Saf keten ise dış giyim ve ev tekstilinde kullanılmaktadır.

Keten-kendir-jüt sektöründe üretimin % 70'ini maliyet oluşturmaktadır. Bu çok ciddi bir yüzdendir. Bu da demek oluyor ki bu sektör oldukça maliyetli bir sektördür fazla ilerlememesinin ve gelişmemesinin nedeni de budur. Bu sektörde en önemli rakiplerimiz; Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Mısırdır. Türkiye bu sektörde ithalatçı konumdadır. Gerekli olan malzemelerimizin çoğu dış pazardan temin etmekteyiz.

Türkiye'de, Bursa tekstil sektöründe en önemli illerimizin başlarında gelmektedir. Bursa'nın tekstil tarihi 1500 yıl öncesine dayanmaktadır. İpeğin ilk defa Çin'den getirilerek Çin dışında üretilmesi Bursa da gerçekleşmiştir. Bursa bu sebeple en önemli illerimizden biridir. 1938 yılında kurulan merinos fabrikasında Türkiye'ye tekstil anlamında önemli katkı sağlamıştır.

Bursa daha sonra kimyasal liflerin kullanıldığı iplik ve kumaşların hâkim olduğu bir tekstil merkezine dönüşmüştür.

Günümüzde Bursa da olan tekstil sektörü kentin ekonomisinde en büyük paya sahiptir. Bursa da günümüzde hali hazırda 4100 tekstil ve hazır giyim firması bulunmaktadır. Başta İstanbul olmak üzere Bursa ilimiz Türkiye'deki ihracatçı firmalara ara mal ve nihai mal satışı da yapmaktadır. Bursa ilinin 2017 tekstil ihracatında ilk sıralarında Almanya, Romanya, Birleşik Krallık, Fas gelmektedir¹⁴.

Resim-1 Merinos Fabrikası (1938) Mustafa Kemal Atatürk ve beraberindeki devlet erkânının fabrika ziyareti¹⁵.

Resim-2 Türkiye'nin ilk dokuma atölyesi.

Türkiye'de ilk yün, pamuk ve ipekli dokumacılığı; 853/1437 yılında, Bursa'da başladığı, bulduğumuz bir belgeden anlaşılmaktadır. Bu belgeye göre Karanfilli bayır

¹⁴ "Türkiye Örne Kumaş İhracatında Önemli Bir Noktada Yer Alıyor" <http://www.etextilemagazine.com>

¹⁵ Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreteriği, "Türkiye Tekstil Sektörü Ve Bursa", Ağustos, 2018

bölgesinde kurulan Üç kuzular Tekkesi'nin haremde ilk dokuma sanatı gelişmiş. Bu aile, daha sonra da burada dokuma sanatını geliştirmiş.

1.3.2 Hazır Giyim

Tekstil sektöründe ihracatımızın büyük bir kısmını konfeksiyon sektörü oluşturmaktadır. Bu sektörde pek fazla teknolojik yatırımlar olmamıştır. Bu sektör daha çok ihracata yönelik bir sektör olmuştur. Türkiye'de yılda 300 milyon adet triko ihraç edilmektedir. Bunun büyük bir çoğunluğu Avrupa ülkelerine olmak üzere yüz altmış ülkeye ihracat gerçekleştirmekteyiz. Bu sene itibariyle triko adına iki milyar yüz milyonluk ciro yakalandı ve adet bazında % 9 oranında büyüme kaydedildi. Türkiye'nin hazır giyim adına da 3 milyar adet ihracatı bulunmaktadır.

Hazır giyim sektörü ülkemize ihracat konusunda çok büyük katkılar sağlamıştır. Hazır giyim sektörü ülkemiz sağladığı ekonomik katkıların yanında hem istihdam hem iş gücü sağlamıştır. Bu sektörde yaklaşık 2 buçuk milyona yakın işçi çalışmaktadır buda oldukça büyük bir orandır. Hazır giyim sektörü beraberinde diğer sektörleri de yakından etkilemiştir. Günümüzde 40.000'e yakın firma bu sektörde faaliyet göstermektedir. Bu firmaların dörtte biri aktif ihracat yapmaktadır. Aktif ihracat yapan bu firmalar sayesinde ekonomimize büyük katkılar sağlanmıştır. Aynı zamanda bu firmalar sayesinde iş imkânı da sağlanmış olacaktır. Aktif firmaların artışına önem verilmesi ülkemizin ekonomisi açısından da büyük katkılar sağlayacaktır¹⁶.

Türkiye de üretilen hazır giyim ürünlerinin büyük bir kısmını pamuklu ürünler oluşturmaktadır. Sektör üretiminin yarısından fazlası ihraç edilmektedir. Aynı zamanda ihraç edilen ürünlerin büyük bir çoğunluğu pamuklu ürünler oluşturmaktadır. Sektörün sahip olduğu başlıca avantajlar bulunmaktadır bunların başında hızlı teslimat, pazara olan yakınlık, geniş ürün yelpazesi gelmektedir. Hazır giyim sektöründe büyük firmalar son zamanlarda yurt içinde ve yurt dışında mağazalaşmaya yoğunlaşmışlardır. Türkiye hazır giyim sektöründe esnek bir yapıya sahiptir. Değişen moda ayak uydurmaktadır. Mağazalaşmaya gitmek ülke içi ticareti de geliştirip canlandırmıştır ve halkın ihtiyaçlarını karşılamakta büyük kolaylıklar sağlamaktadır aynı zamanda mağazalaşma iş hacmini de arttırmıştır¹⁷.

2010 yılı itibariyle hazır giyim ihracatının 7,7 milyar doları örme ürünlerden, 4,6 milyar doları da örülmemiş ürünlerden oluşmuştur. 2011 yılında ise Türkiye'nin 8,4 milyar dolarlık örme ürün, 5,1 milyar dolarlık da örülmemiş ürün ihracatı

¹⁶ "Hazır Giyim Ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Performans Değerlendirmesi", <http://www.ihkib.org.tr>.

¹⁷ Seval Uyanık, Tuğrul Oğutala , "Türk Tekstil Ve Hazır Giyim Sanayinin Mevcut Durumu Ve Gelişimi", <http://www.tekstilvemühendis.org.tr>

gerçekleşmiştir. 3 milyar dolarla tişörtler, 1,3 milyar dolarla kazaklar, 1,1 milyar dolarla kadın ve kız çocuklar için takımlar ve 1 milyar dolarla çoraplar örme ürünler arasında en çok ihracatı yapılan ürünlerdir. Bu ürünlerin ihracatları Türkiye'ye büyük ölçekte ekonomik katkılar sağlamıştır. Örülmemiş ürünlerde ise 2011 yılında 2 milyar dolar kadın ve kız çocuklar için takımlar, 1,4 milyar dolarla erkek ve erkek çocuklar için gömlekler ve 512 milyon dolarla kadın ve kız çocuklar için bluz ve gömlekler en önemli ihracat ürünlerini oluşturmaktadırlar¹⁸.

2019 Ocak-Haziran döneminde genel ihracat performansı içerisinde, hazır giyim ve konfeksiyon ihracatının payını 2018 Ocak-Haziran dönemi ile karşılaştırmalı olarak gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo-1 Genel ihracat performansı içinde hazır giyim ve konfeksiyon ihracatının payı¹⁹.

Genel İhracat Performansı İçinde Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatının Payı			
	2018 Ocak-Haziran	2019 Ocak-Haziran	2018/19 Değişim %
<i>Birim: 1000 \$</i>			
Türkiye Genel İhracatı	86.326.179	88.207.145	2,2
Türkiye Özel İhracatı	82.163.189	83.754.550	1,9
Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatı	8.811.680	8.727.607	-1,0
Haz. ve Konf. İhracatının Payı %	10,2	9,9	
Sanayi İhracatı	66.806.882	67.986.046	1,8
Haz. ve Konf. İhracatının Sanayi Ürünleri İhracatındaki Payı %	13,2	12,8	
<i>Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları</i>			

Türkiye'nin genel ihracatında bir önceki yıla göre artış sağlandığını grafiği incelediğimizde görmekteyiz. Artışın sağlanması ülkemizin ekonomisi açısından faydalı bir durum olmuştur. Türkiye'nin özel ihracatının da bir önceki yıla göre artış gösterdiğini görmekteyiz. Hazır giyim ve konfeksiyon ihracatımızda da bir önceki yıla

¹⁸ Uyanık, Oğutala, a.g.e, s.4

¹⁹ "Toplam Tekstil ve Hammaddeler Sektörü 2019 Yılı Ocak Ayı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

göre küçük bir düşüş olduğunu görmekteyiz. Bunların yanında son olarak sanayi ihracatımızda bir önceki yıla göre artış olduğunu söyleyebiliriz.

2019 yılının ilk altı ayında Türkiye'den en fazla hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı yapılan ülkeler Almanya, İspanya, İngiltere, Hollanda, Fransa, Irak ve ABD olarak sıralanmıştır.

Hazır giyim ve konfeksiyon sektörüne ihracatta en büyük etki eden faktör Euro/dolar faktörleridir.

2019 Ocak-haziran dönemlerinde AB ülkelerine 6 milyar dolarlık ihracat yapılmıştır. Sanayi üretim endeksi verilerine göre imalat sanayi üretimi 2018 yılında toplamda %1,2 yükselirken, 2018 yılı son çeyreğiyle birlikte ve 2019 yılında gerileme kaydetmeye başlamıştır. Gerileme yıl boyunca devam etmekle birlikte günümüzde büyük düşümlere neden olmuştur. Bu düşümleri etkileyen birçok faktörler olmuştur. Ülkemizde yaşanan ekonomik krizler tekstil sektörümüzü de derinden etkilemiştir. Açıkçası bu düşümleri önlemek için de büyük bir çaba harcanmamıştır. Ekonomik yetersizlikler tekstil sektörünün zayıflamasına neden olmuştur²⁰.

2018 yılında büyüyen giyim eşyaları imalatı, imalat sanayi üretimine göre daha olumlu bir performans sergilemektedir. Giyim eşyaları imalatı Ocak ayında azalış göstermiştir fakat bu azalış devam etmemiştir. Şubat, mart, nisan ayından itibaren yükselişe geçmiştir. Genel olarak bu yılda yapılan giyim eşyaları imalatında artış gözlemlenmiştir. Bu durum ihracatımızı da beraberinde etkilemiştir. Ne kadar fazla üretim demek o kadar fazla ihracat demektir. Bu sektöre ilgi ve alanın artması ile birlikte giyim sanayi en fazla ilerleyebilecek ihracat sektörümüzdür²¹.

Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından açıklanan verilere göre, 2019 Ocak-Haziran döneminde Türkiye'den 8,7 milyar dolar değerinde hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı yapılmıştır. 2018 Ocak-Haziran dönemine göre ihracatta, dolar bazında düşüş yaşanmıştır.

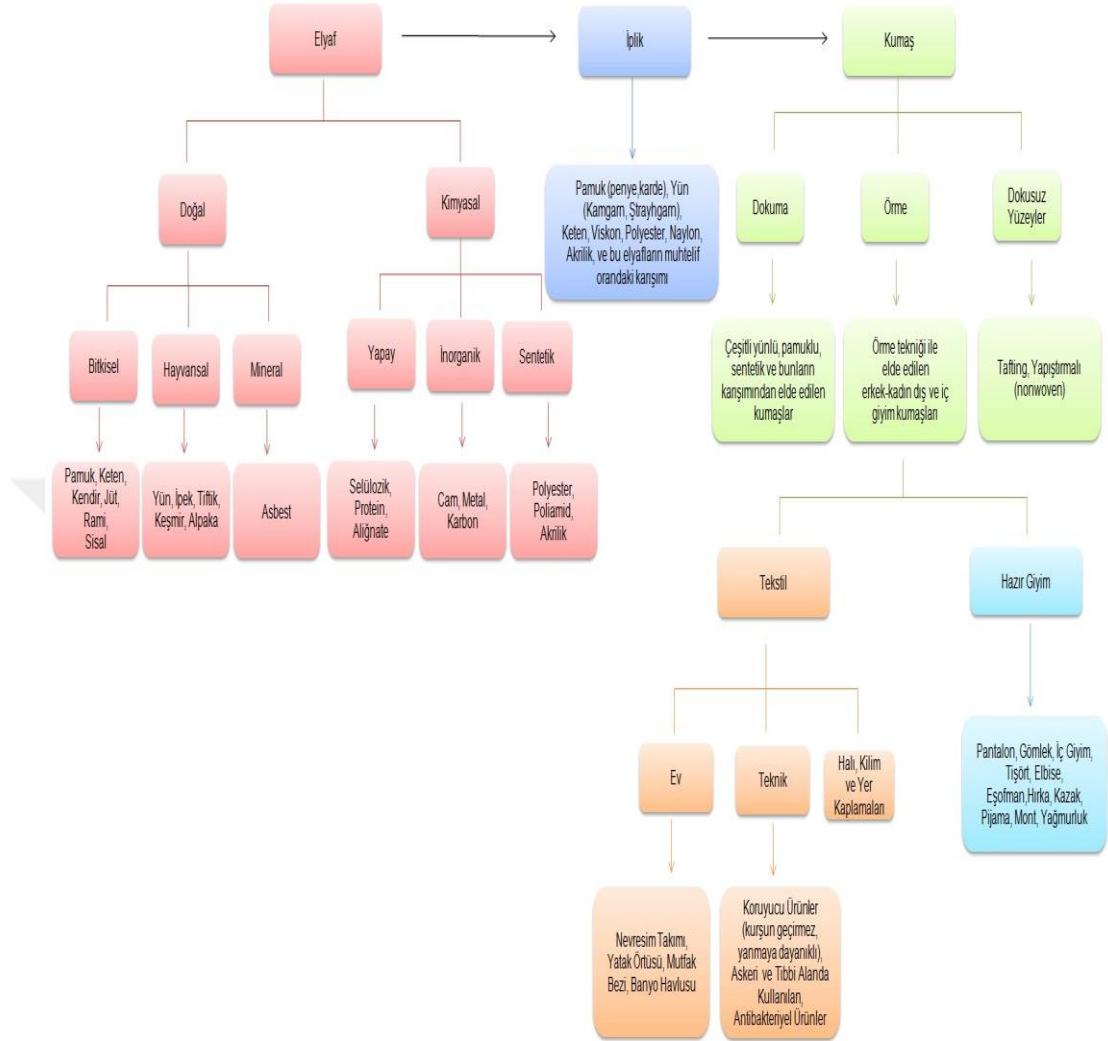
2019 un ilk yarısında ihracat içerisinde tekstil sanayi ile birlikte hazır giyim ve konfeksiyon sektörü otomotiv sektöründen sonra en fazla ihracat gerçekleştiren ikinci sektör olmuştur. Türkiye açısından iki sektörde önemli konumdadır. Ülke ekonomisine

---

²⁰İ.Hakkı Erslan, İsmail Bakan, Aslı Deniz Helvacıoğlu, "Türk Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslar Arası Rekabetçilik Düzeyinin Analizi", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 13.

²¹ "Hazır Giyim Sektör Raporu", Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, <http://www.ticaret.gov.tr>

büyük katkılar sağlayan bu sektörler devlet destek politikaları ile korunmaktadır. Ekonomik krizlerden en fazla etkilenen bu sektörlerde finansal tedbirler alınmalıdır.

Şekil-1 Türkiye’de hazır giyim sektörü hammaddeler tablosu²²

Yukarıdaki şekilde tekstil sektöründe kullanılan başlıca hammaddeler sıralanmıştır. Elyaf ürünleri iki çeşitte sıralanmıştır. Doğal ve kimyasal olmak üzere iki ana başlığa ayrılmıştır. Doğal elyaflar kendi içinde üçe ayrılmıştır bunlar bitkisel, hayvansal ve minarelerden oluşmaktadır. Bitkisel elyaflar; keten, kendir ve jüttür.

²² “Tekstil Ve Hazır Giyim Sektöründe Ürün Çeşitleri Ve Üretim Süreci”, <http://www.fizibilite.info/teksil-ve-hazir-giyim-sektoru-urun-cesitleri-ve-uretim-sureci/>

Hayvansallar ise yün, ipek, kaşmiridir. Kimyasal elyaflar ise üç grupta sınıflandırılmışlardır. Yapay, inorganik ve sentetik elyaflardan oluşmaktadır.

2.BÖLÜM: FİNASAL ANALİZ

2.1 Türk Tekstil Piyasasının Genel Durumu ve Rekabet Sistemi

Geçmişten itibaren AB ve A.B.D tarafından bazı kısıtlamalara maruz kalan tekstil sektörümüz bu kısıtlama ve önüne çıkarılan engellere rağmen ayakta kalmayı başarmıştır.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre Türkiye 2017 yılında 8,1 milyar dolar tekstil, 17 milyar dolar hazır giyim ihracatı gerçekleştirmiştir. Aynı dönemde Türkiye, tekstil ve hazır giyim sektörleri toplamında yaklaşık 13 milyar dolar dış ticaret fazlası vererek ülkemizin en fazla dış ticaret fazlası veren sektörü olmuştur.

2017 yılı sonu itibarıyla Türkiye dünyanın 7 en büyük tekstil ihracatçı ülkesi, 7 en büyük hazır giyim ihracatçısı, 4. Büyük mekân tekstili ihracatçısı, 3. Büyük denim kumaş ihracatçısı, Avrupa'nın 3. Büyük hazır giyim tedarikçisi konumundadır²³.

Türkiye aynı zamanda dünyanın en fazla denim kumaş ihraç eden 3. ülkesidir. Ülkemiz tekstil sektöründe kapasite sayısı bakımından dünyada 6. Sırada yer almaktadır. Bu ülkemiz için çok büyük bir başarıdır. Aynı zamanda Avrupa kıtasının en büyük tekstil üreticisi yine ülkemizdir. Pamuk üretiminde de ülkemiz dünyada 7. sırada yer almaktadır. Pamuk üretiminde ne kadar çok geliştiresek tekstil sektöründe o kadar öne çıkabilme gücümüz artacaktır. Gerekli yatırımların ve devlet desteğiyle yapılacak olan çalışmalar pamuk sektörünün gelişmesinde önemli avantajlar sağlayacaktır. Ev tekstilinde broderi ve gipür üretimi için kurulan makine parkımız, dünyanın en büyük makine parkıdır. Ayrıca Avrupa'nın en fazla nevresim üreten fabrikası Türkiye'dedir. Türkiye açısından çok önemli bir detaydır. Havlu üretimi konusunda da yine ön sıralarda yerimizi almışızdır nitekim dünya da ilk üç e girmeyi başarmış bir ülkeyizdir. Türkiye de kurulan firmalarımız sayesinde trendleri takip eden ülke statüsünden moda ve trendi oluşturan ülke statüsüne ulaşmış bulunmaktayız nitekim bu konuda İstanbul ilimiz moda anlamında Türkiye'de başta gelen bir ildir. Bu konuma gelmemizdeki en büyük etkenlerden birisi de ülkemizin bulunduğu coğrafi

---

²³ Dikici, a.g.e, s.11

konumudur. Tüm dünya ülkelerine olan birkaç saatlik uçuş mesafemiz sayesinde tekstil ulaşımı ve etkileşimi konusunda her zaman yakından haberdar olmuşuzdur. Türkiye'ye katılan en büyük artımızdır²⁴.

Türkiye'nin tekstil ihracatı konusunda kendini geliştirdiğini bilmekteyiz. Gelişen ve yenileşen tekstil ürünleri makinelerimiz sayesinde tüm dünya ülkelerinde önemli işletmelerinde dekorasyon ve mekân döşemelerini üstlenmiştir. Ülke ekonomimiz için büyük katkı sağlayan bu durum gittikçe ilerlemektedir.

Türkiye'nin tekstil ihracatı yaptığı ülkeleri değerlendirmek gerekirse bunların başında gelen ülke İtalya'dır. 2017 yılında İtalya'ya yaptığımız ihracat 773,8 milyon dolardır.

İkinci sırada gelen ülkemiz Bulgaristan'dır. Bulgaristan'a yaptığımız ihracatımız ise 2017 yılında 604,7 milyon dolardır. Üçüncü sırada ise İran gelmektedir. İran'a yaptığımız ihracat ise 449,8 milyon dolardır. Bu sıralamayı Almanya, A.B.D, Birleşik Krallık takip etmektedir.

Türkiye'nin tekstil sektörünü genel olarak değerlendirmek gerekirse genellikle AB ülkelerine en fazla ihracat yaptığını görmekteyiz. Bu durumun nedeni olarak 1996 yılında AB ülkeleriyle yaptığımız Gümrük Birliği Anlaşması tekstil sektöründe ivme kazanmamıza ve AB ülkelerine rahat bir şekilde tekstil ihracatı yapmamıza olanak sağlamıştır. Çin, AB ülkelerine 2007 sonrası kotasız ihracat yapmaya başlamıştı bu durum diğer ülkeleri tehdit etmekteydi peki Türkiye bu durumdan nasıl başarıyla çıkmıştır? Ülkemiz bu durumda akıllı ve stratejik bir tutum sergilemiştir. İhracatını yaptığı ürünlerin fiyat ve kalitesini düşürmek yerine moda ve markaya önem vererek kendi çizgini ve modelini belirlemeyi tercih etmiştir.

Markalaşma ve moda yönünde endeks gösteren ülkemiz, yurt içinde gelişen mağazacılık sektörünü yurt dışına taşımayı başarmıştır. Yurt dışında açılan perakende ve mağazalarımız büyük ilgi görmüştür aynı zamanda yurt dışındaki yabancı yatırımcılar tarafından ilgi görmüştür.

Türkiye'nin tekstil sektöründe en önemli maliyet sorunu hammaddedir. Bunları pamuk ve sentetik elyaf oluşturmaktadır. Son yıllarda ülkemizde ihracatta iplik ve sentetik elyaflarda artışlar olmuştur fakat bu ürünlerin üretimi diğer ürünlere kıyasla daha gerilerde kalmaktadır. Pamuk ve yün ürün ihtiyacı Türkiye'de hayvancılık ve

---

²⁴ Seval Uyanık, Dilan Canan Çelikel, "Türk Tekstil Endüstrisi Genel Durumu", *Teknik Bilimler Dergisi*, cilt 9, sayı 1, 2019

tarım sektörüyle bir bütünlük içerisinde. Tarımda pamuk üretimine önem verilmesi bu yüzden gereklidir. Sentetik elyaf ise Petro kimya işi içine girmektedir. Tabii bunların üretime geçirilişinde bilindiği üzere kimyasal boyalar kullanılmaktadır.

Kimyasal boyaların ihtiyacını da kimya sanayi kuruluşlarından temin etmek zorundayız yani buda demek oluyor ki kimya sanayisi ile de etkileşim halimiz mecburidir. Tekstil sektörü etkileşim halinde olan bir zincir içerisinde.

Türkiye’de mağazacılık sektörü tekstil sektörünün halka hizmet ve ürün ulaştırmasında en önemli en son aşamasıdır. İnsanların giyime olan ihtiyaçları doğrultusunda tekstil sektörüne her zaman ihtiyaç olacaktır bu konuda mağazacılık sektörü insanların ihtiyaçlarını karşılamakta tekstil sektörünün en önemli birimini oluşturmaktadır²⁵.

Mağazacılık sektörü ülkemizde tüm illerde bireysel ve kurumsal olarak hizmet vermektedir. Fabrikalardan çıkan ürünlerin illerdeki mağazalara dağıtılması beraberinde lojistik sektörünü ortaya çıkarmıştır. Tekstil sektörü bu sayede lojistik alanında da istihdam sağlamıştır. Lojistik sektörünün gelişmesiyle yurt dışına olan ihracatlarımız daha fazla artmıştır.

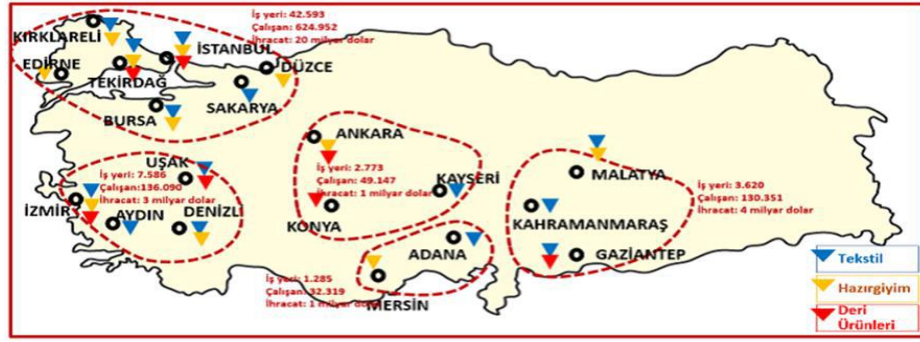
Bahsettiğimiz bu hammadde ürünlerimizin Türkiye’deki üretim yerleri genellikle güneydoğu Anadolu ve ege bölgesindedir. Pamuk üretimimizden başlayalım. Pamuk üretimimiz en çok Adana ve Şanlıurfa illerimizde üretilmektedir. İplik üretimine değinmek gerekirse ise İstanbul, Bursa, Gaziantep ve Kahramanmaraş ta yapılmaktadır. Keten kenevir üretimimiz ise Batı Karadeniz illerinde yapılmaktadır.

Tekstil sektörümüzün en önemli dallarından olan ev tekstili üretiminde Denizli ilimiz başı çekmektedir. Halı sektörümüzde geçmişten günümüze özel motifleriyle Gaziantep ilimiz üretimde üst sırada yer almaktadır. İstanbul ilimize geldiğimizde konfeksiyon sektöründe birinci ilimizdir. Konfeksiyon sektöründe en büyük ihracatlardan biri İstanbul ilimizde yapılmaktadır. Lojistik sektörünün bu ilimizde yoğunluk göstermesi ihracat anlamında önde gelmesini sağlamıştır.

Gelişen lojistik sektörü sayesinde sermaye artışı sağlanmıştır. Tüketici hızlı teslimat sayesinde ticari alışverişten memnun kalmıştır. Lojistik sektörü, tekstil sektörüne en çok fayda sağlamış sektörlerden birisidir. Tekstil sektöründe yaşanan olumlu gelişmeler sonucunda üretimde artışlar sağlanmıştır.

---

²⁵Kaya, a.g.e, s.8

Harita-1 Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri üretim yerleri.

Haritamızda bölgeler üzerinde en çok üretim yapılan yerler gösterilmiştir. Tekstil ve hazır giyim üretiminin en çok Marmara bölgesinde olduğunu görmekteyiz. Deri ürünleri üretiminde Marmara, Ege, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu da olduğunu görmekteyiz. Tekstil üretiminin bu bölgelerde yapılıyor olması o bölgelerdeki sanayi kalkınmayı sağlamıştır aynı zamanda o bölgede istihdam sağlamıştır.

2017 verilerine göre tekstil ihracatında birinci ilimiz İstanbul ilimizdir. İkinci ilimiz Gaziantep, üçüncü ilimiz Bursa, dördüncü ilimiz Kahramanmaraş, beşinci ilimiz Adanadır. Bu sırayı Kayseri, Denizli, İzmir, Tekirdağ ve Uşak takip etmektedir.

2018 yılına kadar son 10 yıllık tekstil ve konfeksiyon sektörünün ihracat verileri neticesinde hangi yıllarda ne kadar veri kaydedildiği bilinmektedir.

Son on yıllık süreçte dalgalanmalar olmasına rağmen genel anlamda tekstil ihracatımızda bir yükseliş söz konusu olmuştur. Tekstil ihracatında 2008 yılına kıyasla 2009 yılında düşüş görmekteyiz fakat bu düşüş 2014 yılına kadar tekrar bir yükseliş göstermektedir. 2015ve 2016 yıllarında tekstil ihracatında bir durgunluk söz konusu olmuştur bunun nedeni ise ekonomik sorunlar olmuştur. 2017 yılında bir yükseliş söz konusu olsa da 2018 yılında durgunluk yerini tekrar almıştır çünkü yurt dışına yapılan alım satımlar hep dolar üzerinedir doların artması ile birlikte gelen ekonomik kriz tekstil sektörümüzü olumsuz etkilemiştir²⁶.

Konfeksiyon sektörüne değinmek gerekirse en yüksek dönemini 2014 yılında yaşadığını söyleyebiliriz. En düşük dönemini 2009 yılında yaşamıştır. 2010 yılında toplam ihracat içindeki payımız artmıştır.

Türkiye’de hammadde ihtiyacına her zaman ihtiyaç vardır. Hammadde tekstil sektörümüzün olmazsa olmaz bir temel taşıdır. Bu sektördeki tekstil ile hammadde

²⁶ “Hazır Giyim Ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Performans Değerlendirmesi”, <http://www.ihkib.org.tr>

İhracatımız 2018 yılında ki verilere göre Ocak ayı itibarıyla 862 milyon dolar civarında gerçekleşmiştir. 2017 yılına baktığımızda ise bu rakamın 10,1 milyar olduğunu bilmekteyiz. 2018 yılı Türkiye'nin genel ihracatı içinde tekstil ihracatının payının %7,1 olduğu bilinmektedir.

Ülkemiz coğrafi koşulları sayesinde hammadde üretimine elverişli bir ülke olduğu için hammadde ihracatımızı arttırmak daha kolay olacaktır. Üretilen hammadde ürünleri tekstil sektörüne büyük katkılar sağlayacaktır. Bu konuda atılan her adım bizi daha potansiyelli bir ülke haline sokacaktır. Bu konuda çiftçilerimize büyük bir pay ve görev düşmektedir.

2016 ve 2018 dönemi içerisindeki tekstil ihracatımızın genel ihracat içindeki payı tablo 2 de verilmiştir.

Tablo-2 Genel ihracat performansı içinde toplam tekstil ve hammadde sektörü ihracatının payı²⁷.

Birim: 1000 Dolar	2016	2017	Değişim	2017 Ocak	2018 Ocak	Değişim
Türkiye Genel İhracatı	142.069.560	156.782.257	10,4%	10.486.114	12.198.008	16,3%
Toplam Tekstil ve Hammaddeleri İhracatı	9.820.275	10.112.647	3,0%	759.694	861.588	13,4%
Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü İhracatının Payı %	6,9%	6,5%		7,2%	7,1%	
Sanayi İhracatı	107.600.041	121.392.773	12,8%	8.506.030	9.908.371	16,5%
Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü İhracatının Sanayi İhracatındaki Payı %	9,1%	8,3%		8,9%	8,7%	

2018 yılında yapılan hammadde ve tekstil ihracatımızın büyük bir çoğunluğu Ocak ayında yapılmıştır. Ocak ayında yapılan bu hammadde ve tekstil ihracatımızın

²⁷ "Hazır Giyim Ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Performans Değerlendirmesi", <http://www.ihkib.org.tr>

büyük bir çoğunlu ise AB ülkelerine yapılmıştır. Yapılan bu tekstil ihracatımız birkaç ülkeyle sınırlı kalmamıştır tam 28 AB ülkesine ihracat sağlamışızdır.

2.2 Ülkeler Bazında Değerlendirme

2017 yılı genel itibariyle hammadde ve tekstil ihracatımızda en faz satış yaptığımız ülkelere değinmek gerekirse bunların başında İtalya gelmektedir. İtalya tekstil ve hammadde pazarımızda çok önemli bir konumda yer almaktadır. İtalya ya yaptığımız 83 milyon dolarında tekstil ihracatımızın bu ülkenin ihracatımız açısından ne kadar önemli bir konumda olduğunu tescillemektedir.

İtalya'dan sonra en fazla bu yıl içerisinde tekstil ve hammadde ihracatı yaptığımız ülke Almanya'dır. 2018 yılında İtalya ya yaptığımız tekstil ve hammadde ihracat tutarımız 77 milyon dolardır.

Almanya'dan sonra hammadde ve tekstil ihracatında en fazla ihracat yaptığımız ülke Bulgaristan'dır. Bulgaristan'a yaptığımız 652 milyon dolarlık ihracat sayesinde bu sıralamada üçüncü yerini alan ihracat ülkemizdir.

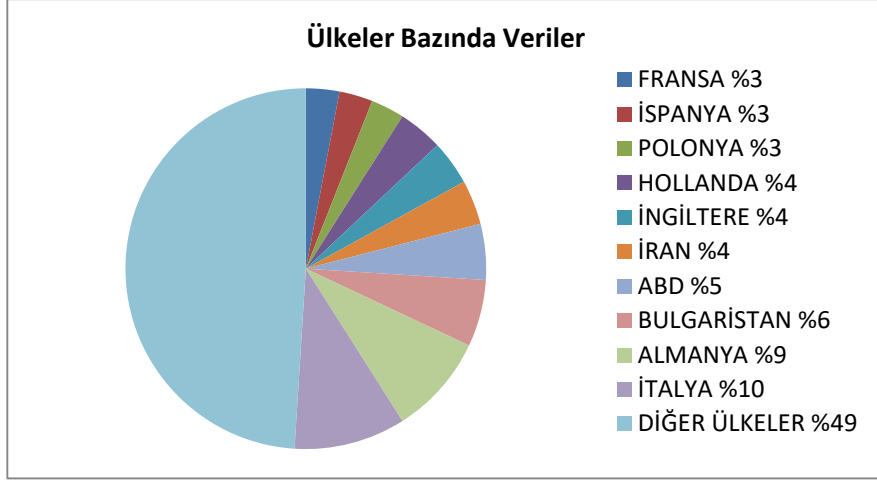
Dördüncü olarak sıralama yerini alan ülkelerimiz A.B.D ve İran'dır. ABD'ye yaptığımız ihracat 42 milyon dolar iken İran'a yaptığımız ihracat 37 milyon dolardır.

İhracat yaptığımız ülke sıralamalarını İngiltere, Hollanda, Polonya, İspanya ve son olarak Fransa takip etmektedir.

2018 verilerine göre bu ülkelere yaptığımız toplam tekstil ve hammadde ihracatımız 443 milyon dolardır.

Diğer ülkeler ve bölgelere yaptığımız toplam tekstil ve hammadde ihracatı toplamımız ise 417 milyon dolardır.

Bu sıralamayı aşağıdaki grafik- üzerinden inceleyebiliriz.

Grafik-1 ülkeler bazında veriler.

2019 yılına geldiğimizde tekstil sektöründe düşüşler olmuştur bu düşüş %5,5 civarında olmuştur. Maddi olarak 9,9 milyar dolarlık bir gerileme söz konusu olmuştur. Bu veriler ülkemizin ihracatı açısından önemli bir rakam arz etmektedir. Düşüşlerin nedenleri saptanmalı ve gereken önlemler alınmalıdır.

Nitekim tekstil sektöründe olan bu düşüşün aksine ülkemizin genel ihracatında yükselme meydana gelmiştir. 180,4 milyar dolar maddi artış sağlamıştır.

Tekstil sektörümüzde yaptığımız ihracat toplam yapılan ihracatın bir önceki yıla göre gerilediğini görmekteyiz.

2019 yılında da 2018 yılında olduğu gibi en çok ihracat yaptığımız ülkeler arasında 28 AB ülkesi yerini tekrar almaktadır. Eski doğu bloğu ülkelerine yapılan tekstil ve hammadde ihracatımızda ise ilerlemeler kaydedilmiştir. % 5,9luk bir artış gösterirken bu seviye % 10,5 e çıkmıştır. Bu bölgeler dışında Afrika ülkelerine yaptığımız tekstil ve hammadde ihracatımız ile Afrika ülkeleri bu sıralama içerisinde 3. sırada yerini almıştır.

2019 yılı tekstil ihracatımızı ülkeler bazında değerlendirmek gerekirse bu sıralamayı başında yine 2018 yılında olduğu gibi Almanya ve İtalya almıştır. İki ülkede sıralamada yerini koruyan ülkeler olmuştur. A.B.D ülkeleri de bu sıralamada her zamanki gibi yerini korumaya devam eden ülkeler arasında yerlerini almışlardır.

2019 yılı boyunca Almanya ya yaptığımız tekstil ve hammadde ihracatımızda gerileme sonucunda 856 milyon dolarlık bir sonuç elde edilmiştir.

2019 yılı boyunca İtalya ya yaptığımız hammadde ve tekstil ihracatında ise % 8,5 bir gerileme oluşmuş ve toplamda 796 milyonluk bir değer kazanılmıştır.

2019 yılı verilerine baktığımızda bu sıralamada artış gösteren ülkemiz İngiltere olmuştur. İngiltere hammadde ve tekstil ihracatımızda bir artış göstermiştir. Bu durum ise 463 milyon dolarlık bir rakam ile karşımıza çıkarken İngiltere bu veriler sayesinde tekstil ve hammadde ihracatımızda dördüncü sırada yerini almış bulunmaktadır. Gerileme gösteren ülkeleri dikkate almamız gerekmektedir günümüzde olumsuz sonuçları önlemek için önemli adımları atmamız gerekiyordu. Planlı bir çerçevede hareket etmek her zaman bize fayda sağlayacaktır²⁸.

2.3 Aylar Bazında Değerlendirme

2019 yılı verileri incelendiğinde öncelikle Türkiye'nin genel ihracat oranlarından bahsedilmiştir. Bu oranlara baktığımızda 2018 yılında %7,1 olan değişim oranının 2019 yılında %5,9'luk bir değişim oluşmuş ve 2019 yılında genel ihracatın 13,2 milyar dolar olduğu söylemek mümkün olacaktır. Değişimler genel olarak gerilemeler ile meydana gelmiştir. Türkiye'nin tekstil ve hammadde ihracatına baktığımızda 2019 yılında gerilemeler meydana gelmiştir. Bu yılda yaşanan gerilemeler yıl boyunca genel olarak etkilemektedir.

2019 Ocak ayında en fazla tekstil ve hammadde sektöründe ihracat yaptığımız ülke AB ülkelerine yapılmıştır. AB ülkelerine yapılan tekstil hammadde ihracatı 438 milyon civarında gözlemlenmiştir. Bir gerilemenin olduğunu söyleyebiliriz. AB ülkeleri bizim tekstil ticaretimizde vazgeçilmez olan ülke grubumuzdur. En fazla ihracat gelirimizi AB ülkelerinden kazanmaktayız²⁹.

Ülke bazında değerlendirmek gerekir ise hammadde ve tekstil ihracatımızda en fazla pazar yaptığımız ülke Almanya olmuştur. Elde edilen gelir ise 74 milyon dolar olmuştur. Almanya'ya yaptığımız ihracatta da düşüşler meydana gelmiştir. Ocak ayında en fazla Pazar yaptığımız üçüncü ülke ise ABD olmuştur elde edilen gelir ise 46 milyon dolar civarındadır. Bu ülke grubuna yaptığımız ihracatta yükselme meydana gelmiştir.

2019 Temmuz ayı verilerine göre 847 milyon değer ile hammadde ve tekstil ihracatımızda bir gerileme söz konusu olmuştur. Temmuz ayında ülkemizin genel ihracat oranında bir ilerleme ve artış söz konusu olmuştur. Bu artış 16 milyar dolar

---

²⁸ Aziz Bostan, Serap Ürüt, İsmet Ateş, "Türkiye Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü- Avrupa Birliği Ülkeleri İle Bir Karşılaştırma"

²⁹ "Toplam Tekstil ve Hammaddeler Sektörü 2019 Yılı Ocak Ayı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

civarında meydana gelmiştir. Temmuz ayında artış sağlayan sanayi ihracatımız ise 12,5 milyar dolar civarındadır. Tekstil ve hammadde ihracatımızın toplam ihracatımız içindeki payı ise %5,3'lük bir dilimde kalmıştır³⁰. Temmuz ayında %1,6lık gerileme ile 406 milyon dolar ile en fazla ihracat yaptığımız ülke AB ülkeleri olmuştur. Temmuz ayında artış sağlayarak 82 milyon dolar ile Afrika ülkeleri sıralamada ikinci olarak yerini almayı başarmıştır.

Ülkeler bazında değerlendirmede 2019 yılı temmuz ayında tekstil hammadde ihracat pazarımızdaki birinci olan ülke gerileme göstererek İtalya olmuştur elde edilen gelir ise 69 milyon dolar civarındadır

Aralık ayında ülkemizde yapılan genel ihracat oranında tekstil ve hammadde ihracatında olan düşüşe karşın iyi bir oranda bir artış meydana gelmiştir. Elde edilen bu artışın değeri ise 15,4 milyar değerinde meydana gelmiştir.

2019 Aralık ayı verilerini ülkeler bazında değerlendirilmesinde ise ciddi oranda bir düşüş elde ederek AB ülkeleri tekstil ve hammadde ihracatımızda birinci sırayı 348 milyon dolarlık bir değerle almıştır. Hammadde ve tekstil ihracatımızda 2019 Aralık ayı verilerine göre genel anlamda en fazla yükseliş gösteren Türk cumhuriyetleri olmuştur.

Aralık ayını bir de ülkeler bazında özel olarak değerlendirmiştir. Aralık ayında tekstil ve hammadde ihracat pazarımızda birinci olan ülkemiz ciddi artış ile Almanya ilk sırayı almaktadır. Elde edilmiş olan gelir miktarını söylemek gerekirse 74 milyon dolar civarında bir rakamdır.

2020 Ocak ayında hammadde ve tekstil ihracatımızda az da olsa artış meydana geldiğini söylemek mümkün olacaktır. Bu artışın bize getirdiği değer ise 834 milyon dolar değerinde olmuştur.

Sanayi ihracatımızda birçok değişimler oluşmuştur. Sanayi ihracatımızda da diğerlerinde olduğu gibi bir artış meydana gelmiştir. Bu artışın değeri ise 11,2 milyar değerinde olmuştur. Ocak ayı verilerine göre tekstil ve hammadde ihracatımızın ülkemizde gerçekleşmiş olan genel ihracat içindeki payı %5,6 olduğunu görmekteyiz³¹.

---

³⁰ "Toplam Tekstil Ve Hammaddeler Sektörü 2019 Yılı Temmuz Ayı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

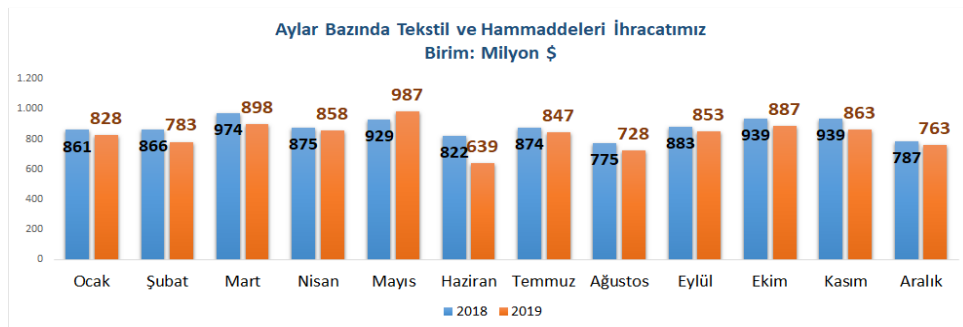
³¹ "Toplam Tekstil Ve Hammaddeler Sektörü 2020 Yılı Ocak Ayı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

2020 Ocak ayında ülkeler bazında tekstil ve hammadde ihracatı oranlarında değişimler olmuştur. Ülkeler genelinde sıralamanın birinci sırasında yer alan ülkemiz küçük gerileme ve 424 milyon dolarlık değerle AB ülkeleri olmuştur. 2020 Şubat ayı verilerine genel olarak baktığımızda ise tekstil ve hammadde ihracatımızın ülkemizde yapılmış olan genel ihracat içindeki payının %5,7 olduğunu söylemek mümkün olacaktır

2020 yılı Şubat ayında en fazla tekstil ve hammadde ihracatı yaptığımız ülke grupların birinci sırasında minimum bir gerilemeyle 401 milyon değerinde ihracat oranıyla AB ülkeleri olmuştur. 2020 yılında en önemli tekstil ve hammadde ihracatımızda Pazar yerimiz İtalya olmuştur.

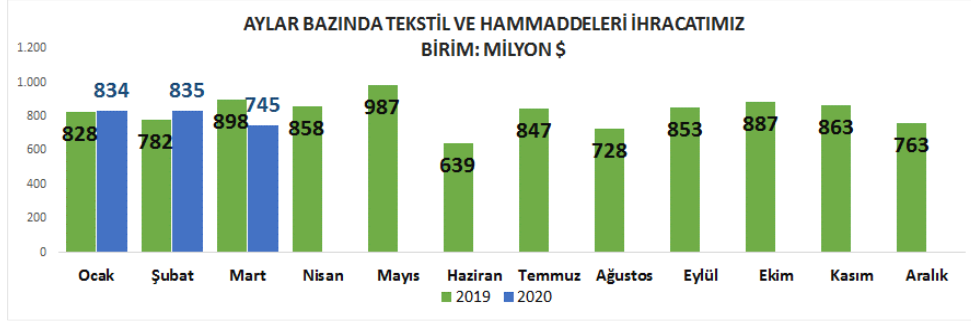
Son olarak Mart ayı verilerimiz incelenmiştir. 2020 Mart ayına baktığımızda şaşırtan rakamlarla karşılaşmaktayız. Tekstil ve hammadde ihracatımızdaki ciddi orandaki düşüş bizleri şaşırtmıştır. Elde edilen değer 745 milyon dolar değerinde olmuştur. 2020 Mart ayında ülkemizdeki genel ihracat oranını incelediğimizde ise büyük bir düşüş olduğunu görmekteyiz. Elde edilen değer 13,4 milyar dolar değerinde olmuştur. Genel olarak baktığımızda ülkemizde tekstil ve hammadde ihracatının genel ihracatımız içindeki payı ise %5,5 tur.

2020 Mart ayını ülkeler bazında değerlendirilmesinde sanayi ve hammadde ihracatını en fazla yaptığımız ve birinci gelen ülke grubumuz büyük bir gerilemeyle AB ülkeleri olmuştur. Ocak-Mart ayları döneminde Pazar alanında en fazla ihracat gösterdiğimiz ülke pazarımız Almanya olmuştur.

Grafik-2 Aylar bazında tekstil ve hammadde ihracatımız³².

³² "Toplam Tekstil Ve Hammaddeler Sektörü 2019 Yılı Aralık Ayı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

Grafik-3 Aylar bazında tekstil ve hammaddeleri ihracatımız³³.

2019 yılını genel olarak değerlendirmesinde bir önceki yıla göre sürekli düşüşlerin meydana geldiğini grafik-3'te görmekteyiz. Sadece Mayıs ayında bir yükseliş sağlanmıştır. Dalgalanmalar yıl boyunca sürekli kendini ciddi bir şekilde hissettirmiştir. Gerekli önemlerin alınmadığı açıkça belli olmuştur. Hammadde üretimlerindeki azalışlar tekstil sektörünü derinden etkilemiştir. Hammadde yetersizliği bizi dışarıya bağlı bir yapıya bir getirmiştir. Dolar endeksli dış hammadde ithalatı tekstil firmalarını oldukça zorlamıştır. Bununla birlikte üretimde azalışlar meydana gelmiştir ve tabi ki buna bağlı olarak dünya ihracat pazarında sıralamamıza etki etmiştir. Türkiye'de uygun coğrafi koşullar çiftçiler tarafından kullanılmamıştır. Çiftçi tekstil ürünleri hammaddelerini üretiminden gittikçe uzaklaşmaya başlamıştır. Türkiye'nin ekonomik krizden etkilenmesi de bu durumu iyice zorlaştırmıştır. Nitekim 2019 yılında yaşanan bu ekonomik zorluklar etkisini 2020 yılında da devam ettirecektir. Tekstil sektörü ekonomimizin can damarlarından birisidir. Bu sektöre ne kadar ilgi gösterip gelişmesinde katkı sağlar isek bize o kadar geri dönüşü olumlu olacaktır. Diğer ülkelerin sahip olmadığı ama bizim sahip olduğumuz çok büyük iki avantaj vardır. Bunlardan birincisi coğrafi iklim koşullarımız ve verimli topraklarımızdır. Topraklarımız tarıma elverişlidir bunu en sonuna kadar tekstil ham madde ürünleri üretirken kullanmalıyız. İkinci olarak bahsetmemiz gerekir ise diğer ülkelere olan coğrafi yakınlığımız bizim en büyük avantajlarımızdan birisidir çünkü ulaşımda maliyetimiz azalmaktadır. Aynı zamanda tekstil pazarında önde gelen ülkelere baktığımızda hep kendi hammadde ürünlerini yetiştirdiklerini ve hatta dışarıya ihraç ettiklerini görmekteyiz buda onları avantajlı bir konuma sokmaktadır. Ülkemizin de avantajlı olduğu birçok faktör vardır. Türkiye'nin birinci sıraya çıkmasında aslında hiçbir şey engel değildir. Türkiye, dünya ülkeleri içerisinde güçlü bir konuma sahiptir. Diğer ülkelere daha çok avantajlara sahip bir ülkeyiz. Dalgalanmaları önlemek ve

³³ "Toplam Tekstil Ve Hammaddeler Sektörü 2020 Yılı Mart Ayı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

tekstil sektöründe zorluklarla elde ettiğimiz başarıyı kaybetmemek için her türlü planlı çalışmayı yapmamız gerekmektedir. Tekstil sektörüne ve çiftçiye uygun krediler ve desteklerin sağlanması ile tekstil sektörü kurtarılabilir. Üniversite öğrencilerine tekstil sektörüne yönelmeleri için gerekli adımları atmamız gerekmektedir. Genç girişimcilere teşvikler sağlanarak onları bu sektöre sokmamız gerekmektedir.

2020 yılını genel olarak değerlendirmesinde öncelikle şunları görmekteyiz. Ocak ve Şubat ayındaki yükseliş bizi ne kadar ümitlendirse de Mart ayında ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. Bunun nedenleri arasında 2019 yılındaki ekonomik dalgalanmalar yer almaktadır. Geçen yıldaki olumsuz düşüşler ekonomiye ve piyasaya zarar vermesi sonucunda tekstil piyasası kendini toparlamakta zorlanmıştır. 2020 yılında günümüzde dünyayı etkileyen salgın hastalık yüzünden ulaşımların kapatılması da büyük ölçekte olumsuz etki yaratmıştır.

2.4 Ürünler Bazında Değerlendirme

2.4.1 Dokuma Kumaş İhracatı

Türkiye’de üretilen dokuma kumaşlar tekstil sektörümüzün alt dalıdır. Dokuma kumaş sektörümüz aynı zamanda hazır giyim sektörünün hammaddesi olarak kullanılmaktadır. Dokuma kumaş, tekstil sektörünün kurucu gücüdür³⁴.

2020 yılına geldiğimizde ilk üç aylık dokuma ve kumaş ihracatımızı değerlendirelim. Ocak ayında dokuma ve kumaş ihracatımızda küçük ölçekte bir ilerleme göstermekle beraber elde ettiğimiz kazanç 194 milyon dolardır. 2020 yılı Ocak ayında dokuma ve kumaş ihracatımızı alt ürün grubu bazında değerlendirmemiz gerekirse bu grupta en fazla ihracatını gerçekleştirdiğimiz ürünümüz iyi bir yükseliş performansı ile pamuklu dokuma olmuştur³⁵.

2020 yılı Ocak ayında en fazla dokuma ve kumaş ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülke ise İtalya olmuştur. İtalya’yı takip eden ülkelerimiz ise İspanya ve Almanya olmuştur³⁶.

---

³⁴ Engin Buz, “Dokuma Kumaşlar Tekstil Sektöründe Önemi Artırıyor”, <https://www.textilegence.com/dokuma-kumaslar-tekstil-ticaretinde-onemini-artiriyor/>, 17.10.2017

³⁵ “Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2019 Aralık İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

³⁶ “Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Ocak İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

2020 yılı şubat ayına geldiğimizde ise dokuma ve kumaş ihracatımızda yükselmeler meydana gelmiş ve elde edilen değer ise 185 milyon dolar değerinde olmuştur. 2020 yılı Şubat ayında dokuma ve kumaş ihracatımızda en fazla ihracatını gerçekleştirdiğimiz ürün grubu yükseliş sağlayarak pamuklu dokuma olmuştur. 2020 yılı Şubat ayında en fazla dokuma ve kumaş ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülke ise yükseliş performansı göstererek İspanya olmuştur. İspanya'yı takip eden ülkelerimi ise İtalya, Tunus, Fas olmuştur. Şubat ayında en fazla gerileme yaşayan ihracat ülkemiz ise Almanya olmuştur³⁷.

2020 yılı Mart ayına geldiğimizde ise son olarak değerlendirildiğinde ise dokuma ve kumaş ihracatımız büyük bir azalış göstermiştir. Elde ettiğimiz kazanç ise 154 milyon dolardır. 2020 yılı mart ayında dokuma ve kumaş ihracatımız içerisinde en fazla ihraç ürünümüz ise pamuklu dokuma ihracatımız olmuştur. 2020 yılı mart ayında en fazla dokuma ve kumaş ihracatı yaptığımız ülke ise tehlikeli bir düşüş ile İspanya olmuştur. İspanya'yı takip eden ülkelerimizi sıralamak gerekirse bunların başında İtalya, Almanya ve Fas gelmektedir. 2020 yılı mart ayında en az ihracat yaptığımız ülke ise nerede ise yarıdan yarıya gerilemeyle AB ülkeleri gelmektedir³⁸.

2020 yılını genel olarak dokuma ve kumaş ihracatı anlamında değerlendirdiğimizde ise ocak ayında en fazla yükseliş sağladığımızı görmekteyiz bu yükseliş ocak ayına göre daha azda olsa şubat ayında devam ederken mart ayında en fazla düşüşü göstermişizdir. Kumaş sektörümüz bilindiği üzere iyi olduğumuz sektör bölümüdür. Kumaş sektörümüzü geliştirmemiz ve daha yenilikçi dinamik hale getirmemiz bize fazladan kazançlar getirmektedir. Yurt dışına ihraç ettiğimiz kumaşlarımıza daha fazla önem vermeliyiz. Özellikle kumaşın yapısı ve kalitesi birinci önceliğimiz olmak zorundadır. Kaliteli kumaşlar bizim her zaman daha fazla kazanmamıza yol açacak bir faktördür.

Türkiye'de dokuma sektörü, ülkeye en çok ekonomik değerler katan sektörlerden biridir. Dokuma sektörü, tekstil sektörümüz açısından büyük önem taşımaktadır³⁹. Dokuma kumaşlar geçmişten günümüze hazır giyim ve konfeksiyon sanayinin en önemli hammadde kaynağı olmuştur. Dokuma kumaşlar çeşitli yapılarla

---

³⁷ "Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Şubat İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

³⁹ Deniz Mutlu Ala, Yüksel İkiz, "Dokuma Üretimi Süresince Oluşan Kumaş Hatalarının Belirlenmesine Yönelik İstatistiksel Bir Araştırma", Pamukkale Univ Muh Bilim Derg, 21(7), 282-287, 2015

üretilmektedir. İplikli yapılan havlu, kadife örnek gösterilebilir. Aynı zamanda katlı ve daha çok katlı kumaşlar da örnek gösterilebilir⁴⁰.

Günümüzde tüketicilerin dokuma kumaşlardan konfor özelliği beklentileri giderek artmıştır. Denizli ilimiz dokuma kumaşlarda önemli bir yapıya sahip ilimizdir. Denizli’de özellikle havlu üretiminin fazla olması bu ilde yapılan tekstil faaliyetlerini de arttırmıştır⁴¹.

Dokuma kumaşlar rahat ve konforlu olmak zorundadırlar. İnsanlar kullandıkları tekstil ürünleri kumaşlarının giydiklerinde ve kullandıklarında rahat hissettirmesini isterler. Havlu ve bornoz kullanımlarında konfor özelliği daha çok aranmaktadır. İnsanlar bu ürünleri aldıklarında öncelikle yumuşaklığına ve hafifliğine bakarlar. Kumaşların özellikleri tüketicinin birinci önceliğidir. Kaliteli üretilen her ürün pazarda daha çok ilgi görmektedir. Üretimde aynı oranda artışlar sağlanmaktadır. Ürün özellikleri her zaman belirleyici faktör olmuştur.

2.4.2 Keten-Kendir-Jüt İhracatı

Keten, kendir ve jüt bitkisel elyaf çeşitleridir. Keten elyafların genel kullanım alanları erkek giyimleridir. Genellikle erkek giyim sektöründe keten elyaf karışımları kullanılmaktadır. Keten elyaf iki grupta ele alınmaktadır. İnce ve kalın olarak kullanılan keten elyafın kullanım alanları da farklılık göstermektedir. Kalın elyaf, ip ve sicim alanlarında kullanılırken ince elyaf ise ev tekstili üretiminde kullanılmaktadır. İnce elyaf aynı zamanda dış giyimde de kullanılan bir ürün grubudur⁴².

Türkiye’de suni sentetik elyaf teknolojisi, dünya yeniliklerini yakalamış ve kapasite artışı sağlamış bir sektördür. Türkiye’de elyaf üretimi her geçen gün artış göstermiştir. Elyaf ihtiyacının artması ile birlikte üretimde eksiklikler oluşmuştur. Yeteri kadar elyaf üretiminin olmaması bizi ithalata mecbur kılmıştır⁴³.

Kenevir üretimi ülkemizde yasaklanmıştır. Yılda sadece bir defa devlet kontrolü ile üretim yapılmaktadır. Kastamonu ilimiz kenevir üretiminde başta gelen ilimizdir. Türkiye’de kenevir üretiminin artması ile birlikte ülkemizde ekonomik gelişmeler yaşanabilecektir. Kenevir sadece Türkiye’de değil dünya ülkelerinde de

⁴⁰ Eren R. Dokuma Hazırlık Teknolojisi. 1. Baskı. Bursa, Türkiye, Marmara Kitap Merkezi Yayınları, 2009.

⁴¹ Eren Öner, “Dokuma Kumaşların Konfor Özellikleri Üzerine Bir Araştırma”, Pamukkale üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2008, Sayfa 2

⁴²<http://kalkinma.org/belgeler/5/tekstil-hazirgiyim.pdf>

⁴³ Aras, G,2006, “Avrupa Birliği ve Dünya Pazarlama Uyum Açısından Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Rekabet Yeteneği”, Mart Matbaası, İstanbul, s. 75-76

sınırlı üretilmektedir. Kenevir üretimi ülkemizde çiftçiler tarafından önem görmemektedir. Bu durumun nedeni ise kar getirisinin az olmasıdır.

Türkiye’de aslında kullanım alanları geniş olan bu hammaddelerin artışlarının sağlanması ve ürün çeşitliliğinin artırılması bizi ekonomik anlamda rahatlatacak bir faktördür. Dünyada sınırlı üretime sahip olan bu hammadde ürünlerinin devlet destek politikaları ile üretimlerine izin verilmesi düşünülebilir. Üretimde artış sağlanması ile dünya ülkelerine ihracatının yapılması, maddi kazançlar sağlayabilmektedir. Günümüzde kenevir üretimi yoğunlukla orta Karadeniz bölümünde üretilmektedir⁴⁴.

Kenevir aynı zamanda sağlam bir yapıya sahiptir. Tekstil ürünlerinde kullanılan kenevirin kaliteli yapılması ile ürünün yıllarca kullanılması sağlanmaktadır. Kenevir uzun ömürlü ve dayanıklı bir ürün grubudur. Oldukça rahat nefes alması ile kullanım tercihi olmuştur. Deniz ürünleri tekstilinde de kullanılmaktadır. Kenevir pamuklu ürünlere göre daha sağlam bir yapıya sahiptir. Aynı zamanda keten ile karışımı kolay olması da bu ürünün tercih sebebi olmasına neden olmuştur⁴⁵.

2020 yılı elyaf ihracatımızı il üç aylık dönemde inceleyelim. 2020 Ocak ayında elyaf ihracatımızda düşüş meydana gelmiştir. Elde ettiğimiz değer ise 61 milyon dolar civarındadır. Ocak ayında elyaf ihracatımız içerisinde en fazla ihracatı yaptığımız ürün grubu ise minimum bir yükseliş ile sentetik suni lifler olmuştur. 2020 Ocak ayında elyaf ihracatımızda en fazla ihraç yaptığımız ülkemiz ise yarımdan fazla büyük bir yükselişle İran olmuştur. İran’ı takip eden ülkeler ise İtalya, Çin, Almanya olmuştur. 2020 Ocak ayında en geride kalan ülkemiz ise Polonya olmuştur⁴⁶.

2020 yılı Şubat ayında elyaf ihracatımızı değerlendirelim. 2020 yılı şubat ayında elyaf ihracatımızda artış meydana gelmiştir. Elde ettiğimiz gelir ise 74,5 milyon dolardır. Şubat ayında elyaf ihracatımızda en fazla yer tutan ürün grubumuz ise yükseliş ile sentetik suni lifler olmuştur. Şubat ayında elyaf sektörümüzde en fazla ihraç gerçekleştirdiğimiz ülke ise çok iyi bir oranda yükselişle İran ocak ayındaki gibi yerini korumuştur. İran’ı takip eden ülkeler ise İtalya, Almanya ve ABD’dir. Şubat ayında en fazla gerileyen ülke ise Polonya olmuştur⁴⁷.

⁴⁴ “Kenevir Ve Üretimi Üzerine Bir Değerlendirme”, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 18.01.2019

⁴⁵ “Kenevir Yetiştiriciliği”, http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20190318134910_0.pdf

⁴⁶ “Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Ocak İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

⁴⁷ “Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Şubat İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

2020 Mart ayı verilerine son olarak bakmamız gerekirse elyaf ihracatımızda maalesef düşüşlük yaşanmakla beraber elde ettiğimiz gelir 61 milyon dolar civarında olmuştur. 2020 yılı Mart ayında elyaf ihracatımızda en fazla ihraç ürünü grubumuz artış göstermesi ile yine suni sentetik lifler olmuştur. 2020 yılı Mart ayında en fazla elyaf ihraç ettiğimiz ülke ise gerileme göstermesi ile İran olmuştur. İran'ı takip eden ülkeler ise Almanya, İtalya ve ABD'dir. Mart ayında listenin son sırasında yer alan ihraç ülkemiz ise İngiltere olmuştur.

2020 yılı elyaf ihracatımızı genel anlamda değerlendirmek gerekir ise en fazla yükselişi Ocak ayında elde ederken şubat ayında ocak ayına kıyasla daha az yükseliş meydana gelmiştir. En fazla düşüşümüzü mart ayında gerçekleştirmiştir. Yaşadığımız bu yıl tekstil sektörümüz açısından en kötü yıl olmuştur diyebiliriz. Durumun nasıl ilerleyeceği henüz tahmin edilmemektedir. Gerekli çalışmaların en kısa zamanda yapılması gerekmektedir. Elyaf ürünlerinin kalitesi ve kullanım yapısı tüketiciyi etkileyen en önemli faktördür. Uzun ömürlü kumaşlar tercih sebebi olmuştur. Tüketicinin istekleri yerine getirildiğinde satışlarda aynı oranda artışlar sağlanmaktadır.

2.4.3 İplik İhracatı

Tekstil sektörü ülkemizin ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır. Tekstil sektörünün dünya rekabet sisteminde yerini ön sıralarda alması için birçok faktöre ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaçların başlarında gelen ürünlerden birisi de ipliklerdir. Dünya rekabet sisteminde ilk sıralarda yer almamız için ürünlerimizi kaliteli ve ucuz yapmak zorundayız. Lif ipliklere bu yönde önem vermemiz gerekmektedir. İnsanların istekleri ve beğenileri doğrultusunda hareket etmemiz gerekmektedir⁴⁸.

Tekstil firmaları her zaman karlılık oranları yükseltecek ürünlere ihtiyaç duymaktadır. Bu anlamda yüksek kaliteli iplikler en büyük ihtiyaçlardan biri olacaktır. Değişik çeşitlerde üretilen iplikler, ürün çeşitliliği ve yapısı bakımından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Dünya rekabet sisteminde pazara sunduğumuz iplikler bu sayede büyük ilgi görecektir⁴⁹.

⁴⁸ Hüseyin Gazi Örtlek, Funda Göksel, " Murata Vortex İplik Eğirme Sistemi: Tekstildeki Yeri ve Önemi", Erciyes Üniversitesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü, TMMOB, sayı 66, yıl 14

⁴⁹ İlhami İlhan, Osman Babaarslan, Pınar D. Baykal, "Şantuklu İplik Üretim Teknolojisi ve İplik Özellikleri Üzerine Bir Çalışma" TMMOB, Çukurova Üniversitesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü, Sayı 66, Yıl 14.

Türkiye’de iplik üretim tesisleri kurulması ile birlikte üretimde artışlar sağlanmıştır. Tekstil sektörüne büyük getiriler sağlayan iplik sektörümüz her geçen gün gelişim göstermiştir. Günümüzde iplik makineleri kullanılmaktadır. Bu makinelerin başında ring iplik makineleri gelmektedir. En yaygın olarak kullanılan ring iplik makineleri olmuştur.

İplik üretimi ülkemizin tekstil sektörü açısından büyük önem taşımaktadır. Tekstil sektörünün en büyük yapı taşlarından biri olan iplik sektörüne her geçen gün ihtiyaç artmaktadır. İhracatımızda büyük paya sahip olan iplik sektörü daha fazla geliştirilmeli ve çeşitlendirilmelidir. Dünya iplik üretiminde lider olan ülkelere baktığımızda ihracat pazarında ön sıralarda geldiklerini görmekteyiz. Bu ülkeler göz önüne alınmalı ve iplik sektörünün gelişmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Son yıllarda ülkemizde iplik ihracatı azalmıştır. İplik sektöründe, ipliğin renklendirilmesi için kullanılan kimyasal boyaların bir kısmı yurt dışından ithal edilmektedir. Euro ve Dolar üzerine aldığımız bu kimyasal maddelerin maliyeti her geçen gün artmaktadır. İplik üretiminde karşılaştığımız bu zorluk kar oranlarımıza etki etmektedir. İplik çeşitlerimizin ve yapılarının yenilenmesi ile birlikte iplik sektörümüzde modernize bir yapıya kavuşulmuştur.

2020 yılında iplik ihracatı verilerimizi inceleyelim. 2020 yılının il ayı olan Ocak ayın iplik ihracatımızda düşüş meydana gelmiştir. Elde edilen değer ise 155 milyon dolardır. 2020 Ocak ayında iplik ihracatımızda en fazla ihracatını yaptığımız ürün grubumuz sentetik suni filament lifleri olmuştur. 2020 Ocak ayında en fazla iplik ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülkemiz ise azalış göstermesi ile İtalya olmuştur. 2020 Ocak ayında en fazla düşüş yaşayan ülke ispanya olmuştur. En fazla yükselen ülke ise Mısır olmuştur⁵⁰.

2020 yılı şubat ayına gelecek olursak iplik ihracatımızda maalesef bir düşüş meydana gelmiştir. Elde edilen değer ise 147 milyon dolardır. 2020 Şubat ayında iplik ihracatımızda en fazla ihraç ettiğimiz ürün grubumuz ise neredeyse yok denilebilecek kadar az bir yükseliş göstererek suni filament lifleri olmuştur. 2020 Şubat ayında en fazla iplik ihraç ettiğimiz ülkeye değinmek gerekirse bu ülke azalma göstermesi ile İtalya olmuştur. İtalya’yı izleyen ülkeler ise İngiltere, Hollanda ve Belçika olmuştur.

---

⁵⁰ “Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Ocak İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

Şubat ayında en fazla düşüş yaşayan ülkemiz ABD olmuştur. En fazla yükselen ülkemiz ise Rusya'dır⁵¹.

2020 yılı Mart ayına geldiğimizde son olarak değerlendirmemiz gerekirse iplik ihracatımızda oldukça büyük bir düşüş meydana gelerek elde ettiğimiz değer 124 milyon dolar olmuştur. 2020 yılı mart ayında iplik ihracatı içerisinde en fazla ihracını yaptığımız ürün grubumuz ise sentetik suni filament lifleri olmuştur. 2020 yılı mart ayında en fazla iplik ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülke ise düşüşle İtalya olmuştur. İtalya'yı takip edenler İngiltere, Hollanda ve Belçika'dır⁵².

Son olarak mart ayında en fazla artış gösteren ülke Rusya olmuştur. En fazla azalış gösteren ülke ise Portekiz olmuştur. Genel olarak 2020 yılını değerlendirmek gerekirse mart ayında en büyük düşüşlerin olduğunu görmekteyiz.

İplik üretiminde geride kalan ülkelere yönelik planlı çalışmalar yapılarak üretimde hedef politikaları uygulanmalıdır. İplik sektörü tekstil sektörü açısından büyük önem taşıyan bir ürün grubudur. Tekstil sektöründeki yeri ve konumu korunmalıdır.

2.4.4 Pamuk İhracatı

Pamuk bitkisi, Türkiye'de en yaygın olarak kullanılan bir bitkidir. Ülkemizin ekonomisi açısından önemli bir yere sahiptir. Pamuk ülkemizde sadece tekstil sanayide değil birçok farklı sanayi dalında da kullanılmaktadır. Türkiye'de gün geçtikçe artan nüfus ve değişen yaşam koşulları ile pamuğa olan ihtiyaç her geçen gün daha çok artmaktadır. Pamuğa olan ihtiyaç sadece ülkemizde değil tüm dünyada artmıştır. Son yıllarda yaşanan ekonomik kriz pamuk üretimini de etkilemiştir.

Dünyada pamuk üretimi sayılı ülkelerde üretilmektedir. Bütün ülkelerin coğrafi koşulları, tarım alanları ve iklimleri pamuk üretimine elverişli değildir. Ülkemiz pamuk üretiminde sayılı olan bu ülkeler arasındadır. Dünya genelinde 32,1 milyon hektarlık alanda pamuk üretimi yapılmaktadır.

Çin, dünyada pamuk üretiminde birinci sırada olan bir ülkedir. Ürettikleri pamuk sayesinde büyük ekonomik değerler kazanmışlardır. Son yıllarda Hindistan da pamuk üretimini arttırmış ve Çin'in önüne geçmiştir. Çin ve Hindistan arasında kıyasıya bir pamuk rekabeti başlamıştır. ABD, Brezilya ve Pakistan da pamuk

⁵¹ "Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Şubat İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

⁵² "Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Mart İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

üretiminde dünya sıralamasında yer almış ülkelerdir. Dünya genelinde en fazla pamuk tüketimi yapan ülkeler ise Türkiye, Çin, Pakistan, Bangladeş ve Hindistan olmuştur⁵³.

Türkiye, pamuk arazileri bakımından dünya sıralamasında on birinci sırada yerini almıştır. Pamuk verimi konusunda dünyada ikinci, ürettiğimiz pamuk miktarı yönünden dünyada altıncı sıradayızdır. Son olarak tükettiğimiz pamuk miktarı ile dünyada beşinci sırada yer almaktayız.

Son yıllarda pamuk üretiminin ülkemizde azalmasının nedeni pamuk üretim maliyetlerinin artmasıdır. Türkiye’de pamuk üretiminin en fazla Ege ve Çukurova’da yapıldığı bilinmektedir. Ancak bu bölgeler tarıma elverişli bölgeler olduğu için birçok tarım ürünü çeşidi üretilmektedir. Avrupa ülkelerinin uyguladıkları politikalar pamuk üretim sektörünü de etkilemiştir. Ege ve Çukurova bölgelerinde son yıllarda pamuk üretim alanlarında küçülmeler görülmüştür. Pamuk ihtiyacımızın bir kısmını bu nedenle dışarıdan ithal etmek zorundayız.

Dünya pamuk ihracatında birinci sırayı alan ülke ABD’dir. 3,6 Milyon ton pamuk ihracatında bulunmuşlardır. Dünya sıralamasında ikinci olan ülke ise Brezilya’dır. Pamuk ihracatında üçüncü gelen ülke ise Hindistan’dır.

Türkiye, pamuk sektöründe son yıllarda yaşanan ekonomik olumsuzluklar yüzünden ithalatçı ülke konumuna düşmüştür. Türkiye’de pamuk, hazır giyim sektöründe hammadde olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde bu yüzden hazır giyim ihracatına daha çok önem verilmiştir. 2018 yılında en fazla pamuk ihracatımızı Bangladeş’e gerçekleştirmişizdir. İtalya ve Endonezya da ihracat yaptığımız ülkeler arasında yer almışlardır.

Dünyada pamuk fiyatlarını Çin ve Hindistan oluşturmaktadır. Elleri bulunan yüklü pamuk miktarları piyasayı belirlemektedir. Pamuk fiyatlarını etkileyen bir başka önemli faktör ise dolardır. Dünyadaki bütün ülkelerin para birimleri dolar değildir bu yüzden dolar karşısında etkisiz kalan para birimleriyle birçok ülke ekonomik anlamda olumsuz etkilenmiştir.

Türkiye’de pamuk üretimini desteklemek için devlet politikaları oluşturulmuştur. Pamuk üretimin desteklenmesi tekstil sektörümüz açısından büyük

---

⁵³ “2018 Yılı Pamuk Raporu”, <http://www.ticaret.gov.tr>, Nisan, 2019

önem taşımaktadır. Tekstil sektörü desteklenirken üretici çiftçilerde düşünülmemelidir. Ürettikleri ürünlerden elde edecekleri kazançlar hesaba katılmalıdır⁵⁴.

Pamuk sanayi ürünü olduğu için sanayiciye ulaşımında fazla aracı kanallar kullanılmamaktadır. Bu süreçte ürünler tüketiciye geçerken aracılar devreye girmektedir. Ülkemizde pamuk, tüketicinin ihtiyaçlarını karşılamakta halen yetersiz bir konumdadır. Karşılanamayan pamuk ihtiyacı yüksek miktarda ithalat yapmamıza sebep olmuştur. Dünya pamuk fiyatlarının yüksek olması da pamuk ithalatımızda bizi ekonomik olarak zorlamaktadır. Türkiye’de pamuk üretimi için elverişli koşulların olmasına rağmen üretici çiftçilerimiz maliyetin yüksek olmasından dolayı pamuk üretimine eskisi kadar ilgi göstermemektedir. Dünyanın bazı ülkelerinde yapılan pamuk stokları, pamuk piyasasını olumsuz etkilemektedir.

Türkiye’de pamuk üretimini geliştirmek için stratejik politikalar düzenlenmelidir. Pamuk maliyet sorunlarının çözülmesi bizi ihracata geri döndürecek faktörlerden birisidir.

2.4.5 İpek İhracatı

İpek böcekçiliğinin ve ipeğin tarihi Çin’e dayanmaktadır. Türk devletlerinin sayesinde ticari yollar kullanılarak ipek batı ülkelerine pazarlanmıştır. Osmanlı devleti döneminde ülkemizde ipek işi gelişmiştir. İstanbul, Denizli, İzmir, Bursa gibi illerde ipek işiyle uğraşılmıştır. Bursa’da kurulan ipek çekme fabrikalarının yaygınlaşması ile birlikte ülkemizde ipek üretimi artmıştır. Üretimi arttırmak için Bursa’da kooperatifler kurulmuştur. Bu sayede ipek üretimi daha geniş kapsamlı araştırma altına alınmıştır.

İpek böcekçiliği yılda iki defa yapılmaktadır. İlkbahar ve sonbahar ayları ipek böcekçiliği için en uygun mevsimlerdir. Türkiye’de sadece ilkbahar aylarında üretimi yapılmaktadır.

Dünyada ipek böcekçiliği yapan 30 ülke vardır. Çin ve Hindistan ipek böcekçiliğinde lider ülkelerdir. İpek üretiminde Özbekistan da dünya sıralamasında Çin ve Hindistan’ı takip etmiştir.

---

⁵⁴ “Ürün Masaları Pamuk Bülteni”, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Tarım Havzaları Daire Başkanlığı, <http://www.tarimorman.gov.tr>, Aralık, 2019

Türkiye’de Koza Birlik ve Diyarbakır Kulp Ziraat Odası İpek Üretim Merkezi, yaş kozaları toplayarak işletme merkezlerinde kullanmaktadırlar. Ülkemiz koza ihracatçısı konumunda yer alan ülkelerden biridir.

Dünyada en pahalı ipek ipliği Çin’de bulunmaktadır. Ülkemiz ipek ipliğini özel halı üretimine bağlı olarak gerekli durumlarda ithal etmektedir. Türkiye’de günümüzde ipek halı üretimi sayılı denecek kadar azdır. İpek halı üretiminde başta gelen ilimiz Hereke’de sadece 5 üretim firması bulunmaktadır. Üretimin azalması nedeni ile Özbekistan ve Çin’de ucuz maliyetli halılar üretilip Türkiye’de ihraç edilmektedir⁵⁵.

İpek üretimi dünyada genellikle lüks ürünlerde kullanılmaktadır ve her kesimin bütçesi hitap etmemektedir. İpek tekstil hammadde ürünleri arasında en pahalı ve en kaliteli ürün grubudur. İpek tüketiminde en önde gelen ülkelerden birisi ABD’dir. İtalya ve Fransa da bu sıralamayı takip eden ülkelerdir.

Türkiye’de ipeğin kullanım alanları genellikle halı, kumaş ve fulardır. İpek aslında kullanım alanı geniş olan bir ürün grubu değildir. Zengin halkın tüketim ürünü olarak görülmektedir.

Türkiye’de ipek ihracatı en fazla Mısır’a yapılmıştır. 42 tonluk bir ihracat söz konusu olmuştur. Türkiye’de ipek ihracatı aynı zamanda Irak, Türkmenistan ve Tacikistan’a da yapılmıştır. 2018 yılında toplamda 65 tonluk ipek ipliği ihracatı gerçekleşmiştir. Dünya genelinde yaşanan ekonomik krizler ülkemizde ipek ipliği ihracatında da düşüşler meydana getirmiştir.

Türkiye’de ipek üretimin az olması ve ihracatın düşük olmasının altında belli başlı sorunlar yatmaktadır. Türkiye’de bu sorunları azaltmak için bazı politikalar düzenlenmiştir. Türkiye’de Tarım ve Orman Bakanlığı üreticileri teşvik etmek için ipek böceği yumurtalarını üreticiye ücretsiz vermektedir.

İpek fiyatlarını dünya genelinde belirleyen ülke Çin’dir. Diğer büyük üretici ülkelerde Çin’in piyasaya sunduğu fiyata endeksli rakamlar çıkarmışlardır. Ülkemizde Koza Birlik üretimi arttırmak için yaklaşık 500.000 adet dut fidanını ücretsiz dağıtmıştır⁵⁶.

⁵⁵“ 2018 Yılı İpek Böcekçiliği Raporu”, <http://www.ticaret.gov.tr>

⁵⁶ “ 2019 Yılı İpek Böcekçiliği Raporu”, <http://www.ticaret.gov.tr>

İpek üretiminde kısa sürede elde edilen verim ve kazanç sayesinde bu sektör uzun yıllar hayatını devam ettirecektir. Üretim yerlerinde özel beslenme yerlerinin olmayışı en büyük sorunlardan biri olmuştur. Bir diğer sorun ise kredi sorunudur. Verilen kredilerin üretim sonrasında etkilemesi başlıca sorunlarımız arasında yerini almıştır.

Türkiye’de ipek böcekçiliği üretimine teşviklerin daha fazla uygulanması ile ekonomik açıdan ferahlama yaşanacaktır. Böylesine pahalı ve üretimi kısa sürede olan ürünün avantajı kullanılmalıdır. İpek tüm dünyanın ilgisini çeken en önemli tekstil hammadde ürünlerinden biridir. Türkiye’de üretim yerlerinin artması ile birlikte ihracatta artışlarımız meydana gelecektir. Türkiye’deki verimli ve üretime uygun topraklar değerlendirilmelidir.

Günümüzde köyden kente geçişlerin artması ile birlikte üretimde azalışlar meydana gelmiştir. Yeni genç kesim köylerde yaşamak istememektedirler. Bu nedenle yeni neslin ipek üretimi ve yetiştiriciliğine ilgisi azalmıştır. Gençlerin bu alanda bilinçli bir şekilde yönlendirilmeleri ipek sektöründe olumlu etkiler yaratacaktır. İpek üretimi yılda sadece bir defa yapıldığı için kimi kesin bu sürede köy ve kırsal kesimde beklemek istememektedir. Üreticinin istekleri doğrultusunda planlı çalışmalar yapılmalıdır.

2.4.6 Ev Tekstili İhracatı

Halı, perde, yorgan, yastık, nevresim, havlu, battaniye, kilim, masa örtüleri, peçeteler ve daha fazlası gibi ihtiyaçlarımızı karşılamak için kullanılan ürünlere ev tekstili ürünleri denir. Ev tekstili iç ortamı ve dış ortamı kapsamaktadır. Ev tekstili ürünleri sadece ev içinde değil işletmelerde, kurumlarda, uçak, otomobil ve gemi içlerinde de kullanılmaktadır. Ev tekstili ürünleri sanayileşme öncesi el emeği ile yapılmaktaydı. Sanayileşme sonrası tekstil makinelerinde kolaylıkla yapılmaktadır.

Ev tekstili günümüzde moda eğilimleri taşıyan büyük bir sektör konumunda yer almaktadır. Günümüzde değişen yaşam biçimleri ev tekstili sektöründe de değişime sebebiyet vermiştir. Ev tekstilinde dokuma yerine baskı tekniğinin kullanımı artmıştır. Bunun sebebi ise daha ucuz maliyetli olmasıdır. Baskı tekniğinin kullanılması aynı zamanda üretimin daha kısa sürede olmasını sağlamıştır. Kullanılan baskı

şekillerinde modern desenlere önem verilmiştir. Her kesimden insanların beğenisine göre hazırlanmışlardır⁵⁷.

Ev tekstilinde kullanım alanlarının fazla olması aynı zamanda ürün çeşitliliğine de neden olmuştur. Ev tekstilinde kullanılan bir kumaş çeşidinin diğer alanlarda da kullanıldığına rastlanmaktadır. İnsanlar ev tekstili ürünlerini kullanırken bazı beklentiler içerisine girmektedirler. Özellikle döşeme kumaşlarda, kumaşın leke ve kir tutmamasına özen göstermektedirler. Kullanılan kumaşın cinsi ev tekstilinde önemli bir faktör olmuştur⁵⁸.

Türkiye tekstil pazarında, ev tekstili ihracatımız büyük oranlar taşımaktadır. Ev tekstili ihracatımızda dünyada lider ülkeler arasında yer almaktayız. Ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayan ev tekstili, her geçen gün yenilikçi yapısını geliştirmektedir. Kullanılan modern desenler sayesinde dünya ülkelerinin beğenisi kazanılmıştır. Özellikle havlu ihracatında Denizli ilimiz büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de üretilen halı ve kilimler de yurt dışı pazarda büyük ilgi görmüştür. Eski dönemlerde el dokuması ile üretilen halılar günümüzde makinelerle üretilmektedir. Türkiye’ye has ipek halılar dünyada sınırlı sayıda bulunmaktadır. Üretilen ipek halılar ihracatta büyük kazançlara neden olmuştur. Ev tekstil ihracatımız günümüze kadar büyük gelişmeler göstermiştir.

2020 yılında ev tekstili ihracatı verilerimizi inceleyelim. 2020 yılının ilk ayı olan Ocak ayın ev tekstili ihracatımızda minimal bir düşüş meydana gelmiştir. Elde edilen değer ise 50 milyon dolardır. 2020 Ocak ayında ev tekstili ihracatımızda en fazla ihracatını yaptığımız ürün grubumuz havlu ve temizlik bezleri olmuştur. 2020 Ocak ayında en fazla ev tekstili ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülkemiz ise yok denilebilecek kadar az bir azalış ile Almanya olmuştur. 2020 Ocak ayında en fazla düşüş yaşayan ülke ABD olmuştur⁵⁹.

2020 yılı şubat ayına geldiğimizde ise ev tekstili ihracatımızda bir artış meydana gelmiştir. Elde edilen değer ise 144 milyon dolardır. 2020 Şubat ayında ev tekstili ihracatımızda en fazla ihraç ettiğimiz ürün grubumuz ise yükseliş göstererek havlu ve temizlik bezleri olmuştur. 2020 Şubat ayında en fazla ev tekstili ürünleri ihraç

---

⁵⁷ Fatma Özen, “ Baskılı Ev Tekstillerinde Hedef Kitlenin Renk ve Tasarıma Etkisi”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2019

⁵⁸ Taşkın Doğan, “ Tekstil Tasarımın İç Mekânda Kullanımının İncelenmesi”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2019

⁵⁹ “Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Ocak İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

ettiğimiz ülkeye değinmek gerekirse bu ülke artış göstermesi ile Almanya olmuştur. Almanya'yı izleyen ülke ise ABD olmuştur⁶⁰.

2020 Mart ayı verilerine son olarak baktığımızda ise ev tekstili ihracatımızda minimal bir düşüşlük yaşanmakla beraber elde ettiğimiz gelir 127 milyon dolar civarında olmuştur. 2020 yılı Mart ayında ev tekstili ihracatımızda en fazla ihraç ürünü grubumuz ise ciddi bir düşüş ile yine havlu ve temizlik bezleri olmuştur. 2020 yılı Mart ayında en fazla ev tekstilinde ihraç ettiğimiz ülke ise iyi bir yükselme göstermesi ile Almanya olmuştur. Almanya' takip eden ülkeler ise ABD olmuştur. Mart ayında listenin son sırasında yer alan ihraç ülkemiz ise Bulgaristan olmuştur. Bulgaristan her zaman listenin sonlarında olan ülkemiz olmuştur⁶¹.

2020 yılı ev tekstili ihracatımızı genel anlamda değerlendirmesinde ise en fazla yükselişi şubat ayında elde ederken ocak ayında şubat ayına kıyasla daha az yükseliş meydana gelmiştir. En fazla düşüşümüzü mart ayında gerçekleştirmişizdir. 2020 yılı ev tekstili verilerimi böylece değerlerle göstermiş olduk. 2020 yılına baktığımızda genel sektörde düşüşler olduğunu görmekteyiz. Bu düşüşler tekstil sektörünü de olumsuz etkilemiştir. Stratejik çalışmalar doğrultusunda gerekli önlemler alınmalıdır. Düşüşlerin neden kaynaklandığı planlı bir çerçevede araştırılıp gözlemlenmelidir.

2.4.7 Halı İhracatı

Türkiye'de halı sektörü geçmiş yıllara dayanmaktadır. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan bir ürün grubudur. Eski dönemlerde el ile örme şeklinde üretilen halılar günümüzde tekstil makineleri ile üretilmektedir. Halı sektörü ülkemizin ekonomisi açısından önemli bir konumda yer almaktadır. Halıya olan ihtiyaç bitmemekle beraber her geçen gün artmaktadır.

Geçmiş dönemlerde halı motiflerinde genellikle geleneksel motifler yer almaktaydı. Günümüzde ise dijital baskılı ve modern desenlere ağırlık verilmektedir. Her kesimden insanların zevklerine uygun halılar bulunmaktadır.

Dünya halı ticaretinde, el halısı, makine halısı ve tüfte halı başlıca halı dokuma çeşitleri içinde yer almaktadırlar. El dokuma halıları yoğun emek isteyen bir ürün

⁶⁰ "Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Şubat İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

⁶¹ "Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Mart İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

grubu olduğu için üretimi diğerlerine göre daha düşüktür. Tekstil sektöründe genellikle makine halıları kullanılmaktadır. Makine halısının tekstil sektöründe önemi büyüktür ve bu önemin korunması gerekmektedir. Ülkemizde halı üretiminde başta gelen illerimiz Gaziantep, Kayseri ve İstanbul'dur.

Makine halıları tekstil ihracatımız içerisinde uzun yıllardır artışlar göstermiştir. En fazla ihracatını yaptığımız halı grubu ise makine halıları olmuştur. Makine halısı ihracatını en fazla yaptığımız ülke grubu ise ABD olmuştur. En fazla makine halısı ihracatında ivme kazandığımız ülke ise Libya olmuştur. Libya'ya yaptığımız halı ihracatından kazandığımız gelir ise 84 milyon dolar civarında olmuştur.

Türkiye'de yapılan tüfte halı ihracatında da son yıllarda gelişmeler sağlanmış ve sürekli bir artış meydana gelmiştir. Ülkemizin en fazla tüfte halı ihraç ettiği ülkelerin başında İngiltere, Irak, Libya ve ABD gelmektedir⁶².

Dünya tüfte halı ihracatında birinci sırayı alan ülke Çin olmuştur. İkinci sırada ise Belçika gelmektedir. Belçika'yı takip eden bir diğer ülke ise Hollanda olmuştur. Ülkemiz dünya tüfte halı pazarında sıralamada yedinci olmuştur.

Dünyada el halısı üretiminde lider olan ülkeler Çin, Hindistan, Türkiye, İran ve Pakistan olmuştur. Bu ülkelerin lider olmalarının sebeplerinden biri kendi ürünleri dışında başka ülkelerin ürünlerini satmamaları olmuştur. Aynı zamanda bu ülkelerde düşük maliyetli üretimler en büyük avantajları olmuştur.

Türkiye'de el halısı ihracatında 2019 yılında artışlar görülmüştür. 55 milyon dolarlık gelir elde edilmiştir. Ülkemizin en fazla el halısı ihracatı yaptığı ülkelerin başında Japonya gelmektedir. ABD, İtalya ve Almanya'ya da büyük oranda el halısı ihracatı gerçekleştirmişizdir.

Dünya el halısı ihracatında lider konumda ülke İran'dır. İkinci sırada yer alan ülke ise Hindistan'dır. Üçüncü sırada yer alan ülke ise Mısır'dır. Türkiye, dünya el halısı ihracat pazarında yedinci sırayı almıştır.

Türkiye'de halı sektörü ekonomik getirileri açısından önemli bir konumdadır. Halı sektörüne her geçen gün ihtiyacın artması en büyük avantajlarımızdan biri haline gelmiştir. Türkiye'de küçük ve büyük çaplı birçok halı işletmeleri vardır. Markalaşma ile birlikte ülkemizde açılmış olan birçok mağaza firması tüketiciye hizmet

---

⁶² "Halı Sektörü Raporu", <http://ticaret.gov.tr>

vermektedir. Arap ülkelerine yapmış olduğumuz halı ihracatlarımızın fazla olmasının nedeni o bölgelerde dokuma sektörünün gelişmemiş olmasıdır. Bu durum Türkiye açısından ekonomik katkılar sağlamıştır.

Dünya halı tekstilinde lider olan ülkelerin stratejik çalışmaları örnek alınmalıdır. Bu ülkelerin başarıları göz önüne alınarak hareket edinilmelidir. Türkiye’de halı sektörüne daha çok önem vermemiz gerekmektedir. Teknik iş gücü tekstil sektöründe en önemli faktördür. Teknik iş gücü artırılması halı sektöründe yaşanan olumlu gelişmeleri mümkün kılacaktır⁶³.

Dünya halı tekstili sektöründe, halıda kullanılan motif ve işlemler önem verilmektedir. Türkiye’de genellikle dokuma halılardan ziyade makine halıları ihracatımız daha fazladır. Makine halıları üretiminde her geçen gün yenilikler takip edilmektedir. Üretimde kullanılan teknolojik sanayi ürünleri de yakın takip edilmektedir. Tüketicinin istekleri ön planda olmalıdır. Halı uzun yıllar kullanılabilen bir tekstil ürünüdür. Yapısı bakımından sağlam üretilmişlerdir. Bu sayede tüketici aldığı bir halıyı uzun yıllar rahatlıkla kullanmaktadır. Ev döşeme denilince akla ilk gelen ürünlerden birisi halıdır. Halı sektörü bu yüzden dünya genelinde vazgeçilmez bir ev unsuru haline gelmiştir. Bugün günümüzde birçok halı markası vardır. Her köşe başında bir halı mağazasıyla karşılaşılmaktadır. Halı mağazalarındaki bu artış ülke içinde de bir rekabete yol açmıştır. Türkiye’de halı fiyatları her bütçeye hitap etmektedir. Ancak günümüzde ekonomik kriz etkileri ile halı fiyatlarında da artışlar meydana gelmiştir.

2.4.8 Konfeksiyon ve Yan Sanayi İhracatı

2020 yılında konfeksiyon ve yan sanayi ihracatı verilerimizi inceleyelim. 2020 yılının il ayı olan Ocak ayın konfeksiyon ve yan sanayi ihracatımızda minimal bir artış meydana gelmiştir. Elde edilen değer ise 63 milyon dolardır. 2020 Ocak ayında konfeksiyon ve yan sanayi ihracatımızda en fazla ihracatını yaptığımız ürün grubumuz tela ve benzeri olmuştur ikinci olarak ta fermuar, kopça, toka olmuştur. 2020 Ocak ayında en fazla konfeksiyon ve yan sanayi ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülkemiz ise ciddi bir azalış ile ABD olmuştur.

2020 yılı şubat ayına gelindiğinde ise konfeksiyon ve yan sanayi ihracatımızda az da olsa bir yükseliş meydana gelmiştir. Elde edilen değer ise 62 milyon dolardır.

---

⁶³ “Halı Sektörü Raporu”, <http://ticaret.gov.tr>

2020 Şubat ayında konfeksiyon ve yan sanayi ihracatımızda en fazla ihraç ettiğimiz ürün grubumuz ise çok az bir yükseliş göstererek tela ve benzeri eşya olmuştur. İkinci olarak ise fermuar, kopça, toka olmuştur. 2020 Şubat ayında en fazla konfeksiyon ve yan sanayi ürünleri ihraç ettiğimiz ülkeye değinmek gerekirse bu ülke ciddi sayılabilecek bir azalma ile ABD olmuştur. ABD'Yİ izleyen ülkeler ise İngiltere olmuştur.

2020 yılı Mart ayına geldiğimizde son olarak değerlendirme sonuçlarında konfeksiyon ve yan sanayi ihracatımızda ciddi bir artış meydana gelerek elde ettiğimiz değer 74 milyon dolar olmuştur. 2020 yılı mart ayında konfeksiyon ve yan sanayi ihracatı içerisinde en fazla ihracını yaptığımız ürün grubumuz ise tela ve benzeri eşya olmuştur. İkinci olan ürün grubumuz ise fermuar, kopça, toka olmuştur. Bu ürün gruplarına olan ilgi ve alakamızı arttırmamız ile olumlu sonuçlar elde edilebileceğini görmekteyiz. Kadın ihtiyaçları doğrultusunda adım atılması her zaman tekstil sanayimize önemli katkılar kazandıracaktır.

2020 yılı mart ayında en fazla konfeksiyon ve yan sanayi ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülke ise çok güzel bir yükseliş sağlanması ile ABD olmuştur. ABD'yi takip eden ülkemiz ise İngiltere olmuştur. Son olarak 2020 yılını değerlendirmek gerekirse konfeksiyon ve yan sanayi ihracatımızda en fazla artış sırasıyla Mart, Şubat, Ocak aylarında olmuştur. Genel olarak 2020 yılını değerlendirmek gerekirse ocak ayında en büyük düşüşlerin olduğunu görmekteyiz⁶⁴.

Tablo-3 Ürün grupları itibariyle Türkiye tekstil sektörü ihracatı ⁶⁵

Birim: 1000 Dolar	2019 Şubat	2020 Şubat	Değişim %	2019 Ocak- Şubat	2020 Ocak- Şubat	Değişim %	Pay %
Elyaf	51.804	53.579	3,4%	121.541	114.240	-6,0%	6,9%
İplik	150.681	146.673	-2,7%	316.620	301.667	-4,7%	18,1%
Dokuma Kumaş	180.955	185.453	2,5%	369.195	379.875	2,9%	22,8%
Örme Kumaş	121.573	127.189	4,6%	237.741	252.202	6,1%	15,1%
Özel İplik ve Kumaşlar	49.189	51.369	4,4%	94.335	104.563	10,85	6,3%
Ev tekstili Kumaşları	33.155	33.257	0,3%	68.912	68.808	-0,2%	4,1%

⁶⁴ "Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Mart İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

⁶⁵ "Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Şubat İhracatı Performans Raporu", <http://www.itkib.org.tr>

Tekstil Sektörüne Dahil ev Tekstili	111.282	122.435	10,0%	230.272	246.298	7,0%	14,8%
Tekstil Sektörüne Dahil Teknik Tekstili	121.794	128.360	5,4%	247.239	257.959	4,3%	15,5%
TEKSTİL SEKTÖRÜ İHRACATI	781.852	834.509	6,7%	1.609.365	1.667.723	3,6%	100%
Toplam Ev Tekstili	133.595	143.913	7,7%	273.216	291.759	6,85	N/A
Toplam Teknik Tekstil	140.856	149.155	5,9%	283.127	297.455	5,1%	N/A
Konfeksiyon ve Yan sanayi	60.667	62.268	2,6%	122.967	125.613	2,2%	N/A

Tablo-4 Ürün grupları itibariyle Türkiye tekstil sektörü ihracatı⁶⁶

Birim:1000 dolar	2019 Mart	2020 Mart	Değişim %	2019 Ocak-Mart	2020 Ocak-Mart	Değişim %	Pay %
Elyaf	54.857	60.820	10,9%	176.399	174.831	-0,9%	7,3%
İplik	161.925	123.823	-23,5%	478.545	425.319	-11,1%	17,6%
Dokuma Kumaş	224.493	154.108	-31,4%	593.685	533.748	-10,1%	22,1%
Örme Kumaş	141.197	107.145	-24,1%	378.939	359.114	-5,2%	14,9%
Özel İplik ve Kumaşlar	53.589	40.808	-23,8%	147.921	145.359	-1,7%	6,0%
Ev Tekstili Kumaşları	38.378	28.076	-26,8%	107.289	96.865	-9,7%	4,0%
Tekstil Sektörüne Dahil Ev Tekstili	131.600	108.570	-17,5%	361.872	354.618	-2,0%	14,7%
Tekstil Sektörüne Dahil Teknik Tekstil	132.720	139.925	5,4%	379.959	397.658	4,7%	16,5%

Grafiklerde dokuma ve kumaş ihracatımızdan bahsetmek gerekirse dokuma kumaş ihracatımızın bir önceki yıla göre artış gösterdiğini görmekteyiz ancak buna karşılık iplik ihracatımızda düşüşler meydana gelmiştir. İplik ihracatımızdaki azalış bizi olumsuz etkilemiştir çünkü dokuma kumaş ihracatımızı tamamlamak için iplik ihtiyacımız olmazsa olmaz bir doku taşımadır. İplik üretiminin azalması bizi eksikleri tamamlamak için dışarıdan takviye almaya muhtaç bir duruma düşürmektedir. Bu da daha fazla maliyet ve ekonomik zarar demektir. Türkiye’de iplik üretimine daha fazla önem verilmelidir çünkü iplik olmadan dokuma da olmaz. Ev tekstili ihracatı bizim tekstil ihracatımızın ana kurtarıcısı konumunda yerini almıştır.

Ev tekstili konusunda gerçekten başarılı bir konumdayız. Dış pazarda ev tekstilinde adımızı duyurmayı diğer dünya ülkelerine karşı başarmışızdır. Bu

⁶⁶ “Toplam Tekstil ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Mart İhracatı Performans Raporu”, <http://www.itkib.org.tr>

başarımız bizi ev tekstili ihracatında dünya tekstil ihracatı pazarında ön sıralara çıkarmıştır. Birçok ülkeye ev tekstili ürünlerini ihraç etmekteyiz ve ciddi anlamda beğenilmiş ve ilgi görmüştür. Elyaf ihracatı verilerine bakıldığında ise elyaf ihracatında pek başarılı olduğumuzu söylemek mümkün olmayacaktır. Aslında elyaf birçok üründe kullanılan bir üründür özellikle yorgan ve yastık içlerinde vazgeçilmez ürünlerden birisidir. Ancak ülkemizde elyaf üretimi fazla yapılmamaktadır bu yüzden ihracatı da yok denebilecek kadar azalmış durumdadır özellikle 2020 yılında neredeyse yarıdan yarıya azalmış durumdadır. Elyaf üretimine daha fazla önem verilmesi bizi aynı zamanda ev tekstili ihracatında çok daha iyi konumlara yükseltecektir. Elyaf üretimindeki bu eksikliğimiz yüzünden günümüzde artık elyafı dışarıdan alma durumuna düşmekteyiz. Türkiye açısından bu durum pek de iyi bir durum değildir. İplik üretimindeki eksiklikler kumaş üretimimizi de olumsuz etkilemiştir.

Bu sektörde gelişmiş ve tekstil pazarında önde gelen ülkelerin yaptıkları planlı çalışmaları göz önüne alınmalıdır. Onların bu süreçte neleri nasıl yaptığını incelenmelidir. Türkiye'deki olanakları sonuna kadar kullanmalıyız çünkü unutmamalıyız ki bizim ülkemiz hammadde üretimi konusunda birçok ülkeden daha elverişli bir konuma sahiptir. Bu olanakları kullanmamız için daha önceden de bahsettiğimiz gibi tarım arazilerini hammadde üretimi için elverişli bir hale getirmekte fayda vardır. Hammadde üretimlerinde nerde neyi yanlış ve eksik yapıyoruz bunların hepsi incelenmelidir. Çiftçi bu durumdan neden memnun değil neden artık insanlar hammadde ürünlerini ekmek istemiyorlar diye bu konu üzerine detaylı bir çalışma yapılmalı ve çözüm önerileri bulunmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SORUNLAR VE ÇÖZÜMLER

3.1 Dünya Tekstil Pazarı ve Türkiye'nin Yeri

Dünyamızda 1990lı yıllardan sonra gelişen tekstil ihracatıyla birlikte ülkeler arasında ürün kalitesinin artması ve ürün satış fiyatları düşmesi ile dünya genelinde bir rekabet sistemiz ortaya çıkmıştır. Bu rekabet sistemiz bazı ülkeleri olumlu yönde etkilerken bazı ülkeleri ise rekabet sistemine dayanamayarak olumsuz yönde etkilemiştir.

1980 yılında ihracat politikası uygulanmasıyla ihracat sektöründeki rekabet sisteminin yapı taşları oluşmaya başlamıştır. Ülkeler rekabet sistemine ayak uydurabilmek için çeşitli yöntemlere başvurmuşlardır. Bu yöntemlerin başında ürünlerini ihracat pazarında daha fazla satabilmek için ürün kalitelerini arttırmak

gelmiştir. Ürün kalitesini arttırmak demek daha fazla maliyet demektir. Fiyatlar yükseltirse bu seferde satışlarının azalacağı bilinmektedir. Ucuz olan ürünler her zaman daha fazla satılmaktadır. Bu durum ucuz ürünün daha fazla satılacağı anlamına gelmemektedir. Rekabet sisteminde canlı ve ayakta kalmak isteyen ülkeler hem kaliteli ürün yapmış hem fiyatı düşürmüşlerdir. Bu sayede ihracat sektöründe rakipleriyle baş etme çabasına girmişlerdir. Her ülke buna ayak uyduramamıştır. Yüksek kaliteli ucuz üretim yapmak bazı ülkelerin tekstil sektörü ihracatından vazgeçmelerine neden olmuştur. Maddi açıdan kaldırılamayan bu durum bazı ülkelerde tekstil ihracatını bitirmiştir. Ucuz ve kaliteli mal üretimi sonucunda bunun bir de ulaşım maliyeti vardır. Uzakta olan ülkeler bu durumu da göz önüne alarak bu rekabetten vazgeçip kendi köşelerine çekilmişlerdir⁶⁷.

Bilindiği üzere Türkiye coğrafi konumu sayesinde ulaşımdan fırsat bularak bu rekabet sisteminde ayakta kalmayı başaran ülkeler arasında yerini almıştır çünkü ülkemiz konumu itibarıyla hem doğu ülkelerine hem batı ve güney ülkelere yakın ve ulaşımı kolay bir konumdadır. Bu durum ülkemize lehine bir durum olarak sonuçlanmıştır.

Rekabet gücü yüksek olan ülkelerin kazancı da fazla olmaktadır çünkü rekabet sistemine ayak uyduramayıp geri çekilen ülkelerde tekstil sektörü bitmiştir. Buda demek oluyor ki bu ülkeler tekstil ihtiyacını dışarıdan ithal ederek karşılamak durumunda kalacaklardır. Bu sayede rekabet gücü yüksek olan ülkelerin bu ülkelere ihracat yapmasıyla durumu kendi lehlerine çevirmesi söz konusu olacaktır.

Serbest rekabet sisteminde ayakta kalan ve canlılık göstererek devamlılığını sağlayan ülkelerin haklarına en büyük katkıları rahat ve reel gelirin yüksek olduğu bir yaşam kalitesi sağlamak olmuştur.

Rekabet sistemine ayak uyduran ülkelerde daha kaliteli mal üretebilmek için yeni teknolojik ürünlere ihtiyaç duyulmuştur. Buda beraberinde ülkelerde teknolojinin gelişmesine vesile olmuştur. Aynı zamanda rekabet sistemine yetişebilmek için daha verimli ve bilgili teknik elemana ihtiyaç duyulmasıyla eğitilmiş ve bilgili teknik eleman yetiştirme ihtiyacı doğmuştur. Bu durumda beraberinde ülkelerde eğitim düzeyinde artışlara vesile olmuştur.

Rekabet sistemine yetişebilmek için ulaşım faktörünün önemli olduğunu söylemiştik. Ulaşım da daha fazla yol kullanılmıştır. Rekabet sistemi sayesinde ülkelerde karayolu ulaşımı da artırılarak lojistik sektörünün oluşmasını sağlanmıştır.

---

⁶⁷ Sena Erden, <http://www.adutspace.adu.edu.tr>, Adnan Menderes Üniversitesi, 2006, Sayfa 46.

Buda daha fazla istihdam demek oluyor. Günümüze geldiğimizde ise hava yolu ulaşımı da bu gruba dahil olmuştur. Kargo uçakları sayesinde ihracatımız daha fazla artış sağlamakla beraber daha hızlı ulaşım vesile olmuştur⁶⁸.

Gelişen rekabet sisteminde her ülkenin kendisine ait markaları olmaya başlamıştır. Ülkelerde kendi içlerinde mağazacılık sektörleri açılarak tekstil pazarlarını yurt içinde de geliştirmişlerdir. Gelişen mağazacılık ile adını duyuran ve şubelerini yurt dışına taşıyabilen birçok ülke olmuştur.

Mağazacılık sektörünün yurt dışına dağılması ve gelişmesi ile birlikte ülkeler kendi imaj ve prestijlerini arttırmışlar ve daha çok bu piyasada adlarını duyurmuşlardır. Gelişen mağazacılık ülke ekonomilerine büyük bir katkı sağlamıştır.

Ülkelerin rekabet güçlerini etkileyen birçok etki olmuştur bunlardan bahsetmek gerekir ise en önemli aktörler maliyet, teknolojik gelişmeler ve ticari verimlilik olmuştur. Sadece bunlarla sınırlı kalmamıştır. Özellikle ülkelerdeki tekstil firmaları açısından değerlendirmek gerekirse ürünlerden elde edilen kazanç ve kar, verimli üretim, düşük maliyetli üretim firmaların rekabet sistemlere etkilerine etki eden durumlardır.

Ülkelerin rekabet sistemlerine endüstriyel bakımdan da etki eden faktörler olmuştur. Bunların başında bilindiği gibi teknolojik ürünler gelmektedir. Teknolojik bakımdan gelişmiş ülkelerin üretimde daha verimlilik gösterdiklerini bilmekteyiz.

Tablo-5 Ülkelerin rekabet sistemlerinde en çok etki eden ve belirleyici olan durumları.

Rekabet Gücü Belirleyicileri	Firma	Endüstri	Ulusal
Karlılık	En temel değişkendir	Göreceli önemi firma düzeyine göre azalır	Ulusal refah ön planda olduğu için salt belirli bir karlılık anlayışı
Verimlilik	Önemlidir	Genel olmaktan çıkar emek verimliliği ile bütünleşir.	Kişi başına verimliliğe dönüşür

⁶⁸ BOSTAN Aziz, ÜRÜT Serap, ATEŞ İsmet, "Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü- Avrupa Birliği Ülkeleri İle Bir Karşılaştırma"

Maliyet	İşgücü bazında önemlidir	İşgücü bazında ancak rakip endüstrilerle karşılaştırma yapılarak	Göreceli olarak belirleyiciliğini yitirir
Pazar payı	İkincil öneme sahiptir	Rekabet alanı/coğrafyası genişlediği için önemini korur	Önemini yitirir
Kişi başına	Önemlidir	Önemlidir	Önemlidir
Dış ticaret performansı	Dikkate alınmaz	Dikkate alınır	Dikkate alınmanın ötesinde öneme
Üretim faktörü stoku	Önemli değildir	Maliyete etkisinden dolayı dikkate alınır	Önemlidir
Toplam faktör verimliliği	Önemlidir	Çok önemlidir	Çok önemlidir
Dış ticaret haddi	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmakla birlikte merkezi konumda değildir	Önemlidir
Ürünün teknoloji yoğunluğu	Karlılık ön planda olduğu için dikkate alınmak zorunda değildir	Maliyetle karşılaştırılır	Önemlidir

1990 ve 2000li yıllardaki süreç arasında ülkeler arasında tekstil rekabetini incelendiğinde Türkiye'nin Belçika, Finlandiya, İspanya ve Yunanistan ile benzerlikler gösterdikleri görülmüştür. Türkiye en fazla benzerliği ise Belçika ile göstermiştir.

1990lı yıllarda dünya genelinde serbest ticaret politikası oluşturulmuştur. Doğu ülkelerinin ulaşım uzaklığı nedeniyle geri kaldıkları bilinmektedir. Doğu ülkelerinde ekonomik anlamda çok güçlü bir yapıya sahip olan Çin, dünya ülkeleri bazında tekstil ihracatında öne çıkan ülkeler arasındadır.

1990lı yıllarda oluşan bu rekabette bahsettiğimiz üzere bazı ülkeler geride kalmışlardır bu ülkelerden birine değinmemiz gerekirse bu ülke Avustralya olmuştur. Avustralya bu dönemde genelde endüstri içi ticarete artış ve gelişme göstermiş bir ülkedir.

Dünya genelinde tekstil sektöründe olan gelişmeler sonucunda, Avrupa ve Kuzey Amerika'da ve sanayisi gelişmiş olan büyük ülkelerde suni ve sentetik elyaf üretimi ile başlamış bulunmaktadır. Bu gelişmeler 2.dünya savaşından sonra meydana gelmekle beraber Çin, Türkiye, Güney Kore gibi ülkeleri etkisi altına almaya başlayarak ilerleme sarf etmiştir.

1985 yılında dünya genelinde yapılmakta olan tekstil ihracatı değeri 104 milyar dolar değerinde gerçekleşmiştir. Bu değer 2000 yılına geldiğimizde ise 352 milyar dolarlık bir rakam arz etmiştir. 2001 yılına geldiğimizde ise bu değer 340 milyar dolarlık bir rakama düşmüştür. 2007 yılına geldiğimizde ise dünya tekstil ihracatı değeri büyük bir yükseliş göstererek 583 milyar dolarlık bir rakama çıkmıştır.

1990lı yıllarda çıkmış olan serbest ticaret politikasıyla beraber, rekabet sürecinde 1990lı yılların orta dönemlerine kadar Batı Avrupa ülkeleri yarışı önde devam ettirmişlerdir. Bu yarışta önde olmalarının en büyük nedenlerinden biri ise ellerinde olan üstün teknoloji sanayi aletleridir. Bunun yanı sıra sektörde çalıştırdıkları elemanların nitelikli ve eğitimli insanlar olması avantajlarından biridir. Bu durum diğer ülkelerin önünde olmalarını sağlıyordu. Bir dönem sonra Asya ülkeleri de kendilerini teknik ve eğitimli elamanlar yetiştirip sektörlerine yatırım yaparak kendilerini bu yarış sıralamasında üst seviyelere taşımışlardır⁶⁹.

1963 ve 72li yıllar arasında Türkiye'de tekstil sektörüne yapılan yatırım sayesinde, tekstil sektöründe yükseliş ve gelişmeler meydana gelmiştir. Bilindiği üzere 1990lı yıllarda Türkiye'nin tekstil rekabetinde geride kalmayıp ilerleyişindeki en önemli etken ülkemizin coğrafi konumu ve diğer ülkelere olan sorunsuz ulaşım yakınlığı olmuştur. Türkiye tekstil pazarında en fazla hazır giyim ve hammadde ihracatında yükselme göstermiştir. Hazır giyim sektörü ülkemizin en büyük gelir ve ekonomik kaynağı olmuştur.

1999 ve 2009 yılları arasında Türkiye'nin RCA değeri hep 1'in üstünde olmuş bulunmaktadır. RCA değerinin 1'in üstünde olması sayesinde tekstil pazarında ön sıralarda hep yer alan AB ülkeleriyle rekabet etme olanağına sebep olmuştur.

Portekiz, İtalya, Yunanistan bu tekstil pazarı rekabetinde Türkiye'ye yakın olan ülkeler olmuştur. Günümüzde son yıllara göre değerlendirme yapmamız gerekirse

---

⁶⁹ Kaya, a.g.e, s.12

2017 yılında tekstil ve hazır giyim ihracatında Çin birinci sırada yerini almıştır. Bu sıralamada Avrupa Birliği ülkeleri ikinci olarak yerlerini almışlardır. Almanya, İtalya, Hollanda ve Fransa AB ülkeleri içinde en yüksek ihracat gerçekleştiren ülkeler olmuşlardır.

Tekstil üretiminde dünya sıralamasında ikinci olan ülke ise Hindistan olmuştur. Aynı zamanda Hindistan pamuk üretiminde dünyanın en önemli ülkelerinden biri konumundadır.

Türkiye bu Pazar sıralamasında 7. Büyük ülke olarak kendini baş göstermiştir. Bu sırama büyük dünya ülkeleri arasında iyi bir sıralamadır.

Türkiye iplik, kot kumaşı ve ev tekstili üretim kapasitesinde Avrupa da en büyük yere sahiptir. Öyledir ki dünya kumaş ihracatında ülkemiz büyük bir başarıyla 3. Sırada yer almıştır. Özellikle ev tekstilinde havlu ile dünyanın en büyük tedarikçilerinden biri olup 4. Sırada yerini almıştır.

Ülkemizde bildiğiniz üzere ev halıları kadınların vazgeçilmez ev tekstili ürünüdür. Ülkemiz halı üretimi ile de dünyanın en büyük 2. Ülkesi olmuştur.

Türkiye, görüldüğü gibi diğer büyük dünya ülkelerinin gerisinde kalmamıştır. Bunda hammadde üretimimizin çok büyük katkısı olmuştur. Türkiye'deki elverişli iklim ve topraklar sayesinde pamuk üretiminde de ilerlememizi sağlamıştır.

Türkiye'nin dış ticaretinde hazır giyim ve kumaş ticaretinin büyük bir paya ve katkıya sahip olduğunu bilmekteyiz. Türkiye çok büyük ülkelerle rekabet halindedir. Bunların başında Çin, ABD, AB, Japonya gelmektedir. Bu ülkelerle hem teknolojik hem tasarım ve inovasyon anlamında rekabet etmemiz gerekmektedir.

Avrupa birliği aldığı karar ile tüm AB ülkelerine tekstilde destek vermektedir. ABD desek yine aynı şekilde kendi ülkelerine her türlü teşvik ve desteği sağlamıştır. Aynı şekilde Japonya da bu ülkeler gibi her türlü yatırımı yapmış olan ülkelere birisi olmuştur. Bu durum Türkiye'nin işini daha da zorlaştırmıştır. Artık her anlamda daha fazla rekabet etmemiz gerekmektedir. Özellikle teknolojik ve ürünlerin görsel tasarımları alanında ürünlerini beğendirmek için dış pazarda daha fazla çaba saf etmesine neden olmuştur. Bunun için yetenekli iş gücüne yani yetenekli stilistlere ve teknik elemanlara ihtiyaç daha da artmış bulunmaktadır. Türkiye'nin ekonomisini ve bu pazarda yerini koruyabilmesi için diğer ülkelere geri kalmaması lazımdır. Nitekim Türkiye'de gerekli yatırımlar yapıldığı sürece diğer ülkelere geri kalmayacağı bilinmektedir.

Türkiye tekstil ve hazır giyim sektöründe tam bütünleşmiş üretim yapısına sahiptir. Bu sayede dünya tekstil pazarında hala bir söz sahibi konumunda olması bizim açımızdan bir avantaj olarak kabul edebiliriz. Ayrıca Türkiye'nin coğrafi konumu sayesinde ulaştırmada en rahat ülkelerden biri olmamız bizi bu hala bu rekabet sisteminin içerisinde tutmaya yeterlidir. 1980lerden beri büyük bir ivme kazanarak ilerlememiz bunun en büyük göstergesi olmuştur.

Dünyada en büyük tekstil rekabeti ABD ve AB arasında yaşanmakla beraber en büyük tekstil pazarı bunlar arasında yaşanmaktadır. Bu pazarın en büyük tedarikçisi Çin olurken ikinci sırada yer alan ülke ise Türkiye olmuştur. Hindistan ve Pakistan da Türkiye'yi takip eden iki büyük ülke olmuştur⁷⁰.

Bangladeş ciddi bir yükseliş göstererek ABD ve AB arasındaki tekstil pazarında Çin'den sonra ikinci sırayı yer alarak 2011 yılına kadar ikinci sırada yer alan Türkiye'nin önüne geçerek ülkemizi bu sıralamada üçüncülüğe düşürmüştür.

Türkiye'de üretilen pamuğun kıymetini bilmemiz şart olmuştur çünkü pamuk her ülkede yetişen bir ürün değildir.

Dünyada pamuk üretiminde yedinci sırada yer almaktayız. Bu sıralamanın başında Hindistan gelmektedir. Daha sonra Çin, ABD, Pakistan, Brezilya, Özbekistan gelmektedir. Tekstil üretiminde en önemli hammaddelerden pamuk, dış ülkelere yeteri kadar tekstil ihracatı yapmamız için yeterli gelemeyeceği için pamukta da ithalat yapmak zorundayız çünkü gerekli pamuk açığını anca bu şekilde karşılayabiliriz ihracat pazarında geri kalmamız için bunu yapmak zorundayız.

ABD 2005 yılı ve 2014 yılları arasında tekstil sektörlerine çok büyük yatırımlar yapmıştır özellikle tekstil makineleri konusunda ciddi yatırımlar yapmışlardır.

ABD den sonra en fazla yatırımı geliştiren ülke Hindistan olmuştur. Hindistan bilindiği üzere ürettikleri kumaşlarda kendilerine özgü ilginç ve dikkat çekici modellere sahiptirler. Hindistan'da ki kumaş modelleri nitekim tüm dünya ülkelerinin dikkatlerini çekmektedirler. Kendi giyim tarzları da bu yönde olmuştur. Kendileri genelde yoğun kumaş kullanımlı salaş elbise tarzı kıyafetler tercih etmektedirler bu yüzden kumaş onlar için çok değerli olmuştur ve kumaş üretimi alanında büyük yatırımlar yapmışlardır. Ülkenin en büyük imalatı tekstil üzerinedir⁷¹.

---

⁷⁰ T. Atılğan, G. Özçelik, 2004. Tekstil Sektöründe Kabul Edilebilir Kalite Düzeyi ve Rekabet Düzeyine Etkisi, Ekonomik ve Teknik Dergi Standard, Yıl: 43, Sayı: 515, Kasım.

⁷¹ Besler, S., 2002. "Rekabet Üstünlüğü Nasıl Elde Edilir?", Anadolu Üniversitesi

Türkiye’de son yıllarda tekstile olan ilgi azalmıştır. Özellikle devlet olsun gençler olsun halk olsun tekstil sektörümüze pek ilgi göstermiyorlar daha çok başka konulara ilgi gösteriyorlar bu süreçte rekabet dünya ülkelerinde her geçen gün daha zor bir hal almaya başlamıştır. Türkiye, artık kendi markalarını da yaratmıştır ve ihracatımızda bu yönde markalarımız çok talep görmektedir. Dünya ülkeleri özellikle ABD için tekstil sanayicileri çok önemli bir konumdadır ve sürekli sanayici arayışları içlerindedirler. Ne kadar tekstil sanayicisi demek o kadar ihracat demek o kadar ekonomik kazançtır gözüyle bakmaktadırlar ve bu çok doğru bir düşüncedir.

2019 yılında İTHİB çift haneli rakamlara yükselmek istediklerini belirttiler bunun için gerekli çalışmalar yapacaklarını bildirdiler. Özellikle Afrika, Güney Amerika ve Uzak Doğu Asya ya tekstil ihracatında önem verileceğini açıkladılar. Dünyanın en büyük beş tedarikçisi olabilmemiz için çalışmalarımızı daha da çok arttırmamız gerekmektedir. Tekstil sektöründe en önemli konulardan biri olan nitelikli iş gücü olmuştur bu alanda en fazla ihtiyaç duyulan üniversite bölümü tekstil mühendisliği olmuştur. Tekstil mühendislerine daha çok önem verilmesi gerektiği açıklanmıştır.

2020 yılına geldiğimizde tekstil sektörünün ne duruma geleceği merak konusu olmuştur. Muhtemelen dünya rekabet sisteminde büyük değişiklikler olacaktır. Günümüzde dünya ülkeleri genelinde tekstil piyasası durmuş bulunmaktadır. Türkiye’de geçtiğimiz yıldan itibaren düşen tekstil piyasası ve yurt dışı ihracatımız bu yıl tamamen durmuş durumdadır. Muhtemelen geçen yılda yaşanan ekonomik sorunlar bu yıl daha ağır bir şekilde tekstil piyasamızı etkileyecektir.

2020 yılında yaşadığımız bu olumsuzlar sadece bizim ülkemizi değil tüm dünya ülkelerini etkilemiş bulunmaktadır. Dünya tekstil sektörü rekabetimizi tekrar canlandırmak ve eski haline kavuşturmak için gerekli çalışmaların şimdiden yapılması gerekmektedir. Hammadde üretimimize daha fazla önem vermeliyiz. Üretimde olan artışlar bizi geçen yıl yaşadığımız düşüşten kurtaracaktır. Özellikle iplik üretimine daha çok önem vermeliyiz ihracatımızı bu yönde geliştirmemiz gerekmektedir. Ürün grupları bazında değerlendirmek gerekirse özellikle ipek üretimi bizi çok iyi bir derecede etkileyecektir. Bilindiği üzere ipek her yerde üretilmeyen ve çok pahalı bir ürün grubudur. Yapımı zor olan bu ürün grubu kendisini daha değerli yapıya sokmaktadır. Yurt dışında ipek ürünlere ve kaşmir ürünlere ilgi oldukça fazladır. İpek sadece giyim ve kumaşa değil halı yapımında da kullanılmaktadır. Özellikle ipek halılar dünya genelinde sayısı çok az denebilecek kadar azdır bu yüzden bir ipek halı

almak için insanlar binlerce lirayı gözden çıkarmaktadır. Ülkemizde ipek böcekçiliğine olan ilgi arttırılmalıdır çünkü üretimi ülkemizde kolay olan bir üretim biçimidir. Bu durumu sonuna kadar değerlendirmemiz bizi ipek ihracatımızda ve ipek ürün ihracatımızda dünya tekstil pazarında tartışılmaz ön sıralara taşıyacaktır.

Asya ülkelerinde genel olarak ipek ürünler kullanılması giysilerinin ve kumaşlarının ipek üzerine yapılması onları bu konuda çok üst sıralara taşımıştır ve ipek ihracatında tartışılmaz üst sıralarda yer almaktadırlar. Kendilerine özgü desen ve motifler işlemeleri de onların dünya tekstil pazarında büyük ilgi görmesine neden olmuştur⁷².

Türkiye’de son yıllarda çiftçiliğe olan ilgi azalması ile birlikte tekstil hammadde ürünleri üretimi de doğal olarak azalmıştır. Bunun nedeni olarak ise çiftçi yeteri kadar kazanmadığını öne sürmektedir.

Çiftçilerin kazançlarının iyi olması onları daha fazla motive etmektedir bu sayede hammadde üretimlerini arttırırken bunu yanında ihracat oranları da aynı şekilde artmıştır. Dünya tekstil ihracatı pazarında rekabet sisteminde en önemli faktörlerden birisi de bu durum olmuştur.

Dünyada gelişmiş ülkeleri göz önüne almamıza büyük fayda vardır. Gelişmiş ülkelere baktığımızda tarım politikalarının bizlerden daha ileri seviyede olduklarını görmekteyiz. Sermaye konusunda sorun çekmeyen bu gelişmiş ülkeler tekstil hammadde üretiminde zorluk çekmedikleri görülmektedir. Bu sebepten ötürü onların tarım politikalarını kendimize yol haritası yapmamız bizim için büyük katkılar sağlayacaktır.

Gelişen ve sanayileşen toplumumuzda üretim olanaklarını kullanmalıyız. Elimizdeki tüm imkânları sağlamamız bizim diğer dünya ülkeleri ile yarılıımızda bizi onların bir adım ötesine atabilecektir. Rekabet sisteminde diğer ülkelere geride kalmamızda en büyük etken sadece maddi imkânlardır. Tüm bu olanaklar sağlandığında bizim diğer önde gelen ülkelere hiçbir farkımız kalmayacaktır. Üretimde kendimizi geliştirmekte fayda vardır. Eğitimli pazarlama elemanları bulmalı ve yurt dışı fuarlarda ülkemizi temsil etmeliyiz. Türkiye’yi dış pazara ne kadar çok tanıtırsak elde edeceğimiz kazançlarda bir o kadar fazla olacaktır⁷³.

---

⁷² M.H Bilgin, G Karabulut, DANIŞ, H., 2004. Türk Hazır Giyim Sektöründe Rekabet Gücü Analizi ve Rekabet Gücünü Artırıcı Politika Önerileri (Dünya Uygulamalarıyla Bir Karşılaştırma), İTKİB Genel Sekreterliği, Ar-Ge ve Mevzuat Şubesi, Nisan.

⁷³ E. Çivi, 2001. Rekabet Gücü: Literatür Araştırması, Celal Bayar Üniversitesi

Günümüze geldiğimizde ise rekabet sisteminin nasıl olacağı bilinmemektedir. 2020 yılı tekstil üretimi dünya ülkelerinde durmuş bulunmaktadır. Sadece tekstil değil tüm sektörlerde bu durum geçice olarak böyledir. Türkiye içerisindeki tekstil rekabetinin çok fazla olması da ülke içinde olumsuzluklara neden olmaktadır. Çok fazla hazır giyim mağazalarının artması satışları azaltmış bulunmaktadır. Dünya ülkeleri içinde bu durum aynı şekilde söz konusu olmuştur. Dünyanın birçok ülkesi kendi marka ve mağazalarını dünya tekstil pazarına sunmuştur. Bu durum dünya tekstil pazarında satışları zorlaştırmaktadır.

Sürekli her geçen gün daha fazla üretim ve daha fazla ürün seçenekleri çıkarmaları yüzünden rekabette yarışa yetişmek oldukça zor bir hal almıştır. Hem moda uymak hem kaliteli ve ucuz ürün çıkarmak tekstil piyasasını karmaşık ve yeniliklere yetişmesi zor bir duruma sokmuştur. İşte bu yüzden birçok ülke bu yarıştan vazgeçmiş ve kendi kabuklarına çekilmişlerdir. Neyse ki bizim ülkemiz hem moda hem tasarım ve ürettiğimiz ürünlerin kalitesi bakımından olsun kendimizi fazlasıyla bu piyasada kanıtlamışızdır.

3.2 Türkiye’de Tekstil Sektöründe Önemli Markalar

Dünya çapında tekstil ihracatımızda mağazacılık sektöründe ilerleyişimizle markacılığın önemli olduğunu söylemiştik. Marka yaratımı ile tüketiciyle arada bir bağ oluşturulmuş olur. Marka imajı yaratmak bu açıda çok önemlidir. Ürünleri satın alan tüketicilerin öncelikle ürünle ilgili ilk akıllarına gelecek olan şeyin marka olduğu bilinmektedir. Günümüzde marka olayı daha çok öne çıkmıştır öyledir ki günümüz insanların birçoğunda marka takıntısı oluşmuştur.

Günümüzde olan markalaşma ile birlikte insanlar en çok sevdiği markaları bir süre sonra yakınlarına ve çevresine tavsiye etmeye başlamışlardır. Bu da demek oluyor ki insanlar bu markadan memnun kalmışlardır. Memnun kalıp başkalarına tavsiye etmeleriyle birlikte o kişilerde gidip o markadan alışveriş yapacaklardır ve bu şekilde dilden dile insanlara yayılacaktır. Bu sayede marka genişleyip büyüme sağlayacaktır. Markacılık bu yüzden tekstilde çok önemli bir imaj taşımaktadır⁷⁴.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 8. Cilt, Sayı: 2, Manisa.

⁷⁴ Aker, D. 1996, Building Strong Brands, Free Press, New York, NY, p.150

Markacılıkla beraber insanlar alışverişleri sırasında mağazalara olan güvenleri artmıştır. İnsanlar markalarda ürün, fiyat, kalite, geri iade, değişim gibi olanak sayesinde daha güvende ve rahat alışveriş yapacaklardır.

İşletmeler içinde markalaşma çok büyük önem taşımaktadır. Yurt dışına yaptığına yaptığımız tekstil ihracatımızda dünya pazarında adımızı ve kalitemizi duyurabilmek için markalaşma bu konuda çok önemli bir durumda olmuştur.

Her işletme ürününün tanınmasını ve müşteriler tarafından olumlu dönüşler almak ister. Bu yüzden markasına daha çok önem vermek zorundadır. Olumsuz alacakları her sonuç onların aleyhine olacaktır.

Markaların altı tane işlevi vardır bunları sıralamak gerekirse;

- Ayırt edicilik ve farklılaştırma
- Ürünün kaynağına işaret etme
- Kalite işlevi
- Garanti işlevi
- Güven verme işlevi
- Reklam işlevi olmak üzere sıralayabiliriz.

Markalar bu işlevleri sayesinde kendilerini daha iyi bir konuma yükseltecektir.

Türkiye'deki önemli tekstil ve hazır giyim markaları aşağıda verilmiştir.

- Bamen - Başyazıcıoğlu Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Bossa - Bossa Ticaret ve Sanayi İşletmeleri T.A.Ş.
- Aksa Akrilik Kimya Sanayi A.Ş.
- AVVA-DİDO konfeksiyon tekstil sanayi a.ş
- Boyteks tekstil sanayi a.ş
- Kocaer tekstil sanayi ve ticaret a.ş
- Erk pazarlama ve giyim sanayi ve ticaret a.ş
- Şık makas giyim sanayi ve ticaret a.ş
- Orka tekstil sanayi ve turizm ticaret a.ş
- Defacto perakende ticaret a.ş
- Derimod deri konfeksiyon pazarlama sanayi ve ticaret a.ş
- Desa deri sanayi ve ticaret a.ş
- Or-pa pazarlama ve tekstil sanayi
- Gamateks - Gamateks Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- İpekyol giyim sanayi pazarlama ve ticaret a.ş

- Kişili giyim ticaret aş
- İSKO - [Sanko](#) Tekstil İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.
- Koton Mağazacılık tekstil Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
- Jimmy Key - Sun Tekstil San. ve Tic. A.Ş.
- LC Waikiki Mağazacılık Hizmetleri Ticaret A.Ş.
- Network - Ay Marka Mağazacılık A.Ş.
- Söktaş - Söktaş Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- LTB - Çak Tekstil Sanayi Ticaret A.Ş.
- Sertex - Flokser Tekstil Sanayi ve Tekstil A.Ş.
- Tarık Ediz - Kadir Tarık Ediz Sanayi ve Ticaret A. Ş.
- Mavi Giyim San. ve Tic. A.Ş.
- Merinos halı sanayi ve ticaret aş
- Mudo satış mağazaları aş
- Ay marka mağazacılık aş
- Penti çorap sanayi ve ticaret aş
- Sanat halı tekstil sanayi ve ticaret anonim şirketi
- Zorluteks tekstil ticaret ve sanayi aş⁷⁵
- Vestino - Bilkont Dış Ticaret ve [Tekstil](#) San. A.Ş.
- Yünsa - Yünsa [Yünlü](#) Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Türkiye’de bilindiği üzere tekstil mağazacılık sektöründe en bilindik markaları yukarıda sıraladık. Türkiye’de mağazacılık sektöründe büyük başarı sağlayan bu markalar yurt dışında da şubeleri olmaktadır. Birçok yatırımcının ilgi odağı olan markalar ülkemizde de büyük ilgi görmüştür halkımız tarafından. Yaptıkları hem ülke içi pazarda hem yurt dışı pazarda büyük kazançlar eden bu markalar birçok ülkede adlarını olumlu bir şekilde duyurmayı ve yer edinmeyi başarmışlardır⁷⁶.

Ülke içinde açtıkları birçok şubeleri olan markalar neredeyse ülkemizin büyük bir çoğunluğunda yüzlerce mağazaları bulunmaktadır. Bu sayede birçok insana iş istihdamı sağlamışlardır. Yurt dışında bizi temsil eden ve ülkemizi onurlandıran bu markalar ülkemizin kalkınmasında olumlu katkılar sağlamışlardır. Yapmış oldukları kaliteli ürünlerle bu seviyelere ulaşmışlardır ve adımızı duyurmuşlardır. Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi mağazacılık ve markanın önemi buradan da anlaşılabilir. İhracat sektöründe üstün başarılar sağlayan bu markalar bizim ülkece dünya tekstil pazarında daha önemli bir yapıya gelmemizde büyük rol oynamışlardır⁷⁷.

⁷⁵ “Türkiye’nin En Ünlü Tekstil ve Hazır Giyim Markaları”

<https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2015/10/turkiyenin-en-buyuk-tekstil-ve-hazir.html>

⁷⁶ 2003, “Marka Yaratma ve Kalite İlişkisi”, Pazarlama Dünyası Dergisi. Sayı:1, s. 231-235.

⁷⁷ “ Hazır Giyim Sektöründe Marka ve Markalaşmanın Önemi”, Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, Haziran, 2017

Yüksek oranda yatırımcıya ulaşan bu markalar küçük çaplı butik markaların önünü kesmişlerdir. İnsanlar genellikle alışveriş merkezlerinde yer alan bu markaları tercih etmektedirler. Özellikle günümüzde gençler arasında yaygınlaşan marka takıntısı küçük kendi halinde olan butik diye de tabir edilen mağazaların satışlarına bir nevi engel olmuştur.

Türkiye’de sadece yerli markalar değil yabancı markalara da büyük önem verilmiştir. Yeni nesil gençlerimiz özellikle bu yabancı markaların oldukça pahalı ürünlerinin cezbine kapılarak aralarında bir yabancı marka akımı başlatmışlardır. Sonuç olarak bu durum bize olumsuz etkilerde yaratmıştır. Yurt dışından Dolar ve Euro ile getirilen bu ürünler pahalı olmalarına rağmen ülkemizde satışları oldukça fazladır. Bu durumun önüne geçilmesi gerekmektedir. Kendi markalarımız daha büyütülmelidir. İnsanların yabancı markalara değil de yerli markalara yönelmeleri sağlanmalıdır.

Türkiye’de tekstil ihracatı sektörümüzde platin ödül almış 10 firma ise aşağıda verilmiştir.

1. AK-PA TEKSTİL İHRACAT PAZ. A.Ş.
2. KORDSA TEKNİK TEKSTİL A.Ş.
3. ZORLU DIŞ TİC. A.Ş.
4. GREİF EPS TURKEY AMBALAJ SAN. VE TİC. A.Ş.
5. KİPAŞ PAZARLAMA VE TİC. A.Ş.
6. KADİFETEK MENSUCAT SAN. A.Ş.
7. TEKSİS TEKSTİL ÜRÜNLERİ PAZARLAMA A.Ş.
8. ORMO YÜN İPLİK SAN. VE TİC. A.Ş.
9. KASAR VE DUAL TEKS. SAN. A.Ş.
10. YÜN SA YÜNLÜ SAN. VE TİC. A.Ş.

Tekstil ihracatımızda bizi yedinci sıraya taşıyan bu firmalar platin ödülü olarak onurlandırılmışlardır.

Markalar üretici firmaların çıkarlarını doğrultusunda oluşturulmuş bir imajdır. Ürettikleri markalar sayesinde isimlerini ve imajlarını daha da arttırarak herkes

tarafından tanınmalarına ve dünya pazarında daha fazla yer etmelerine neden olmuştur.

Dünya ülkeleri genelinde moda olgusuyla beraber marka olgusu da gelişmiştir. Örneğin Hintlilerin, Japonların, Avrupa Ülkelerinin, Müslüman ülkelerin kendilerine özgü stil ve giyinişleri modanın başlangıcı olmuştur. İlerleyen dönemlerde rekabetin zorlaşmasıyla beraber moda algısı da artmaya başlamıştır çünkü artık insanlar en yeni en güzel olanı almak istemişlerdir bu durumda modanın ve marka imajının ortaya çıkmasına neden olmuştur⁷⁸.

Sonuç olarak bahsetmek gerekirse tekstil sektöründe marka olmazsa olmaz bir imaj kaynağımızdır. Dünyada adımızı ünlü markalarımız sayesinde duyurmuşuzdur. Markalarımız olmasaydı beklide bu kadar adımızı duyuramayacaktık. Markaların önemi burada açıkça anlaşılmaktadır o yüzden marka yönetimine daha çok önem verilmelidir. Üniversitelerde marka yönetimi bölümlerine gençlerimiz teşvik edilmelidir. Aynı zamanda markalarımızın gelişmesi için reklamlar vermek şarttır. Bu sayede markalarımız daha çok duyulabileceklerdir.

3.3 Asya Krizi ve Türk Tekstil Sektörüne Etkileri

Asya ülkelerinde meydana gelen Asya krizinin başlangıç yeri olarak Tayland gösterilmektedir. Krizin 1997 yılında baş gösterdiği söylenmektedir. 1985 yılında Plaza Anlaşması imzalanmasıyla birlikte Japonların para birimleri ABD dolarından daha fazla değerli olmuştur. Bu durum ise Doğu Asya ülkelerinin en önemli ve yükselişlerdeki dönümsel bir nokta olmuştur. Japonlar ise bu durum sonucunda çok akıllıca hamlelerde bulunmuşlardır bunlardan biri de kendi iç yatırımlarına önem vererek Asya ülkelerine yatırımlarda bulunmuşlardır. Bu sayede bu ülkelerde sanayileşme gelişmiş ve büyük bir önem kazanmıştır.

Yabancı sermaye girişleri ile birlikte Asya ülkelerinde yurt içi kredi kullanımı doğru dayatılmamıştır. Kullanılan bu kredilerin büyük bir çoğunluğu ise kısa vadeli yabancı kaynaklar ile olmuştur. Bunun sonucunda bankalar olumsuz etkilenerek dış borçlarını ödemekte güçlük çekmişlerdir. Çin Yen olarak bilinen para birimini 1994 yılında değiştirme kararı almıştır. Bu durum Asya ülkelerini kötü etkilemiş ve dış ticaretteki önemli konumlarını zedelemekle beraber cari açıkları da beraberinde getirmiştir.

---

⁷⁸ İlke Sarihan, " Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Marka Oluşturma Stratejileri, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007, (**Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

1997 yılına geldiğimizde Tayland olsun Güney Kore olsun bu gibi yerlerde kriz başını göstermiştir. Büyük işletmelerde iflaslar meydana gelmiştir. 1998 yılına geldiğimizde ise kriz önü kesilemeyecek bir şekilde büyümüş ve dünya ülkelerinin genelini etkisi altına almıştır. Latin Amerika olsun Rusya olsun bu ülkelerde ciddi bir şekilde etkilenme olup ikinci krizlerin olmasına neden olmuştur⁷⁹.

Asya krizi genelde finansal piyasalarda ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda yabancı yatırımlar yatırımlarını sadece gelişmiş ülke borsalarına yapmaya karar vermişlerdir. Kredi sıkıntısının doğmasındaki en büyük neden de bu olmuştur çünkü hisse senetlerinde büyük düşüşler meydana gelerek borsayı olumsuz yönde etkilemiştir.

Güney Kore, Tayland, Malezya, Filipinler krizin en çok etkilediği yerler olmuştur. Bu bölgelerle yakın ticari ilişkileri olan ülkelerinde dış ticaretlerinde açıklar meydana gelmiştir. Bu ülkelere örnek vermek gerekirse bunların başlarında Batı Avrupa, Latin ülkeleri ve Kuzey Amerika gelmektedir.

Türkiye’de ise kriz sermaye piyasalarımızda İMKB’ de düşme ile kendini göstermiştir.

1996 yılında ülkemizin krizden en çok etkilenen bu ülkelerle o yıllarda çokta bir bağlantısı bulunmuyordu. 1996 yılında Türkiye’nin ticari bağlantısının yoğun olduğu ülkelerden bahsetmek gerekirse bu ülkelerin orta ve doğu Avrupa ülkeleri olduğunu bilmekteyiz. Kriz zamanında doğrudan etkilenmememizin nedeni ise Asya ülkelerinin o dönemlerde kendi iç ülkelerine yatırım yapmış olmalarıydı bizde Avrupa ülkelerine genel olarak ticaret yapıyorduk bu sebepten ötürü Türkiye tekstil açısından pek krizden etkilenmemiştir.

Türkiye’nin gümrük birliği anlaşması birçok avantajı da beraberinde getirmiştir. Bunlardan en başı ise bu kriz döneminden istifade ederek Asya ülkelerinin önüne geçerek önemli bir avantajı elde etmişizdir. Türkiye bir konuda yanılmıştır. Yanıldığı konu ise Asya ülkelerine ihracat yapacaklarını sanarak aşırı bir tekstil sektöründe yatırımlar yapmışlardır. Artan rekabet yüzünden birçok firmamızın elinde ürünler patlamıştır hayal edilen sonuçlara ulaşamamışlardır. Bu yüzden 1998 yılın ülkemiz Rusya’da meydana gelen krizden olumsuz etkilenerek krizdede ülkeler arasındaki yerini bir nevi almıştır⁸⁰.

---

⁷⁹Mehmet Karahan, Mustafa Özduran, “ 2008 Küresel Krizi Sonrası Dönemde Tekstil Sektörünün Mali Oranlar Yönetimiyle Finansal Durum Analizi”, <http://www.static.dergipark.org.tr>.

⁸⁰ Eda Demirgil, “ Küreselleşmenin Sermaye Hareketlerine Etkisi: Asya Krizi Örneği, Süleyman Demirel üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2005,(**Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi**)

Türkiye’de oluşan bu kriz yüzünden ülkemizde iç yatırımlara dönmüştür bu yüzden borçlanmalarımız artmış ve kredi faiz oranları da büyük bir yükseliş göstermiştir.

Türkiye’nin bu krizden sağ çıkabilmek için yapması gerekenler ise devletin kredi ihtiyaçlarını en aza indirecek uygulamalar ve planlar yapması gerekmektedir. Ayrıca Türkiye’nin, diğer ülkelere yakın olmasıyla coğrafi konum avantajını kullanmalı ve tekstil üretiminde dışa daha fazla açılmayı planlı çalışmayı hedeflemelidir.

Tüketicilerin talepleri ve istekleri doğrultusunda en etkili ve kısa sürede cevap vermek ülkemizin krizden daha az etkilenmesinde ve ihracatını kurtarmada olumlu etki yaratacak faktörlerden biridir. Konfeksiyon sektörü sermaye ağırlıklı bir yapıya çevrilmeli ve emek yoğunluğu azaltılmalıdır.

Verimli ve eğitimli işçilere önem verilmelidir. İş gücü sektörümüz açısından çok önemli bir yapıtaşlarından birisidir ucuz iş gücüne kavuşmamız işletmeleri finansal ve ekonomik anlamda yükseltecektir. Gelişmiş ülkelerdeki gibi yeniliklere ve modernleşmeye ayak uydurulmalı ki yatırımcıların güvenini kazanabilelim. Türkiye devletinin bu konuda her türlü destek ve teşvik politikalarını uygulaması lazımdır.

Yatırımcıların güveni sağlamak ve ticarete geri dönmek için bunlar şarttır. Her türlü önlem bize olumlu dönecektir.

Çin 2001 yılında dünya ticaret örgütüne katılmıştı ve bununla beraber dünya serbest ticaret yasasının da ortaya çıkması ile birlikte tekstil sektörüne büyük bir darbe atılmıştı. Çin in bu pazarda yükselişi birçok ülkeyi etkilediği gibi ülkemizi de etkilemişti. Ülkemiz ise bu rekabet pazarında canlı kalabilmek için birçok uğraş vermişti. Ancak 2007 yılında ABD’de bir kriz daha meydana gelmiş bulunmaktaydı.

Türkiye’de tekstil ihracatında yoğunluğa gidilse de son on yıllık süreçte olan ekonomik krizler yüzünden tekstil sektörümüzde de daralmalar mevcut olmuştur.

2009 yılına geldiğimizde ise Avrupa birliği ülkelerinde tekstil pazarında gerilemeler ve daralmalar mevcut olmuştur fakat buna karşılık bazı ülkelerde ise yükselişler meydana gelmiş bulunmaktadır. Bu ülkelere örnek vermek gerekir ise bunların başlarında İran, İsrail, Arabistan, Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkeleri gelmektedir. Dünya tekstil ihracatı pazarında bu ülkeler yukarı doğru bir ivme kazanmışlardır⁸¹.

---

⁸¹ Ertan Ersoy, “Asya Krizi ve Türkiye Ekonomisine Etkileri”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

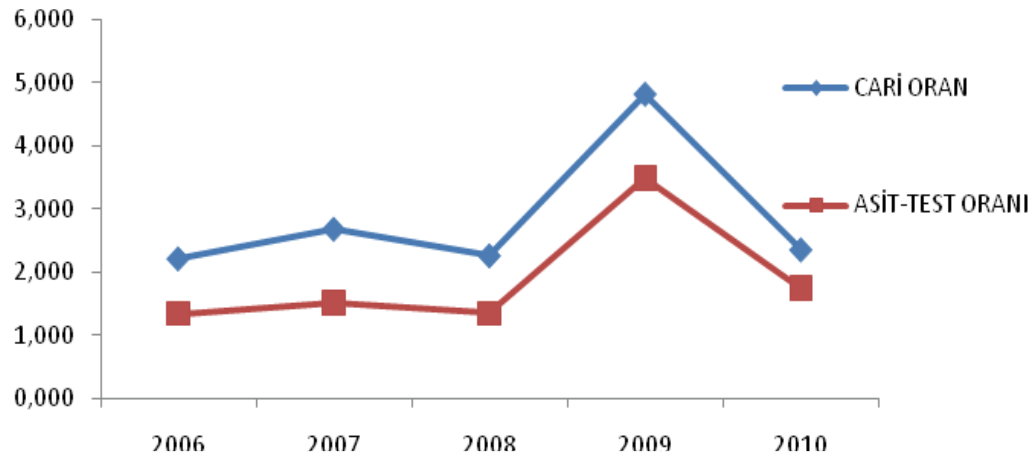
Dünya genelinde yükselen ülkeler genel anlamda tekstil ihracatı sektörünü bir dengeye sokmamıştır. Dünya tekstil pazarında gerilemelere engel olamamışlardır.

Dünya genelinde tekstil sektöründeki gerilemeler ile birlikte sonucunda birçok olumsuzluğu beraberinde getirmiştir. Örneğin bu rekabet sisteminde geri kalan ülkeler daha önceki yazılarımda da bahsettiğim gibi birçok tekstil firmasının kapanmasına neden olmuştur bu da ne demek oluyor birçok insanın işsiz kalması demek oluyor ve ülke ekonomisinin zarar görmesi demek oluyor. Tekstil sektöründeki bu gerileme sadece tekstil firmalarını değil tekstil firmalarıyla iş birliği içerisinde olan firmaları da olumsuz etkilemiştir.

2009 yılında ülkemizde 5 bini aşkın hazır giyim firması kapanmıştır. 44 bin işçi de işsiz kalmıştır. Örne fabrikalarımızın da 184 ü kapanmıştır.

2009 yılı sonlarına doğru bazı olumlu gelişmeler meydana gelerek ihracat sektöründe bazı canlanmalar meydana gelmiştir. Genel itibariyle değerlendirmek gerekir ise Türkiye dünya genelinde meydana gelen krizden nasibini almıştır ancak yılı sonunda bazı gelişmeler yaşayarak durumunu birazda olsa düzeltmiştir.

2010 yılına geldiğimizde iç piyasa da canlanmalar yaşanmıştır bu canlanmalar ile birlikte krizle olan mücadelede bir ümit ışığı doğmuştur. Özellikle giyim ve ayakkabı tekstilinde artışlar meydana gelmiştir⁸².

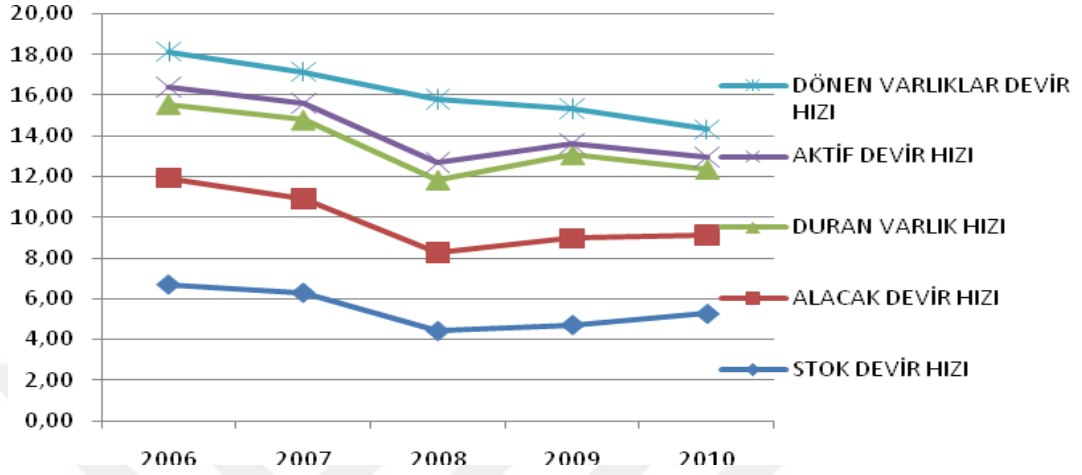

Grafik-4 2008 likitide grafik oranları.

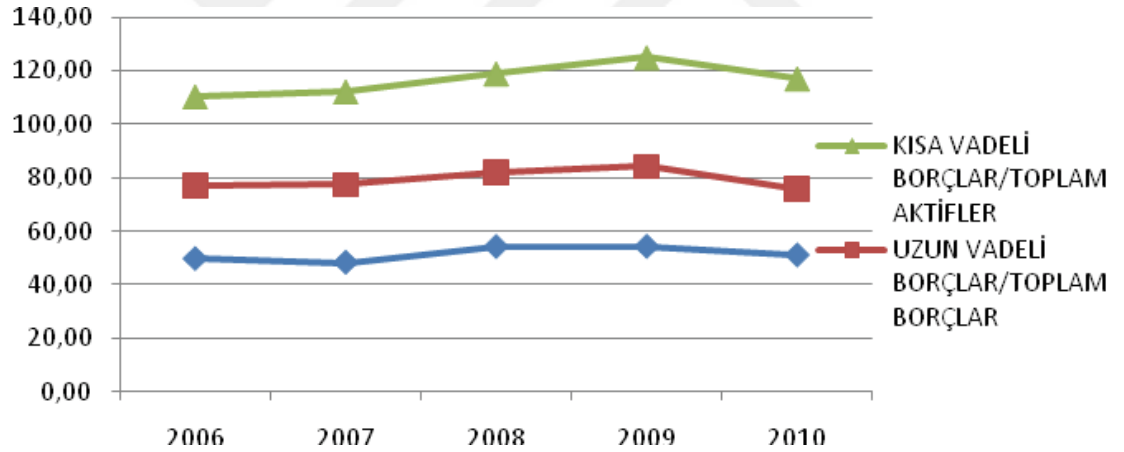
⁸² Betül Gür, " Küreselleşme sürecinde güneydoğu asya krizi ve Türkiye ekonomisine sektörler itibariyle etkisi", İstanbul üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul,2000, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)

Grafik-4'te krizin en fazla ağır yaşandığı yılın 2008 yılı olduğu açıkça görülmektedir. 2009 yılına gelindiğinde ise ihracattaki canlanma ile birlikte likitide oranlarında meydana gelen yükseliş grafikte de görüldüğü gibi hemen göze çarpmaktadır. 2010 yılına doğru tekrar düşüşlerin meydana geldiği görülmektedir.

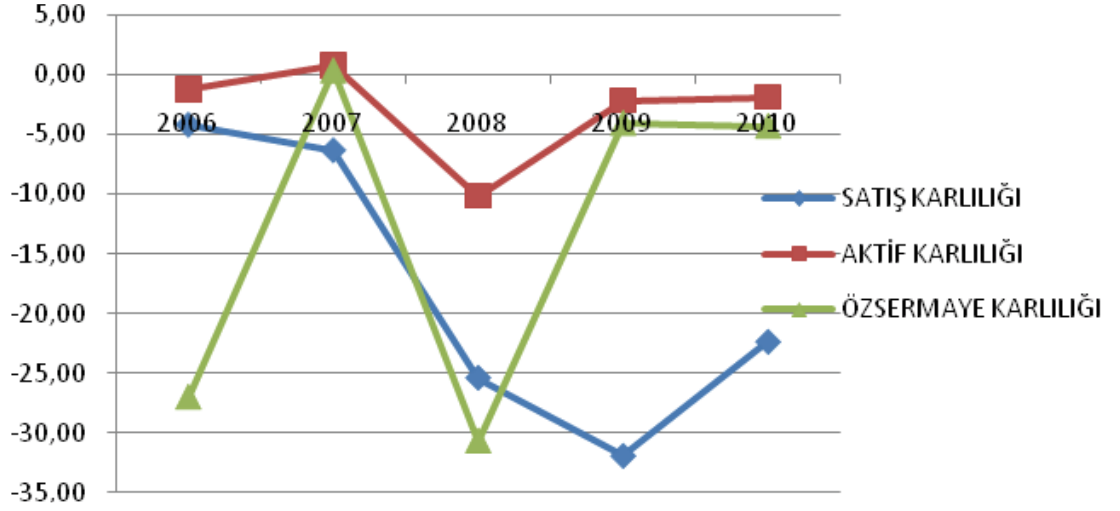
Grafik-5 2006-2010 faaliyet oranları grafiği⁸³

Grafik-6 Kriz sonra mali yapı oranları.

Grafikte incelediğimizde 2009 yılında tüm oranlarda artışların meydana geldiğini söylemek mümkün olacaktır ancak bu artışların 2010 yılına doğru aşağı doğru bir ivme kazandığı görülmektedir.

⁸³ Karahan, Özduvan, a.g.e, s.8

Grafik-7 Aktif karlılık oranları⁸⁴.

Grafik-7' yi incelediğimizde öncelikle söylememiz gereken 2008 yılında tüm kar oranlarında dikey bir düşüş olduğudur. 2009 yılına geldiğimizde ise satış karlılığında olan düşümlük 2009 yılı sonuna doğru yukarı bir ivme kazanmıştır. Aynı zamanda öz sermaye karlılığında 2009 yılı başında olan yükseliş 2010 yılına doğru durgun bir seviyede devam etmiştir. Aktif karlılık oranlarında aynı durum söz konusu olmuştur.

3.4 Türkiye'de Yaşanılan Tekstil Sorunları ve Çözüm Önerileri

Günümüzde birçok işletme ekonomik bakımdan kurallara ayak uydurdukları sürece sektörde ayakta kalabilmektedirler. Ülke ekonomimiz için büyük önem sağlayan bu işletmelerin büyük bölümü dış faktörlerden etkilenmektedirler. Ekonomik faktörlere ayak uydurabilen büyük işletmelerde vardır. 2000 yılından sonra tekstil sektöründe yaşanan büyük değişimlere rekabet ve ekonomik olarak yetişmek oldukça zorlaşmıştır. Yaşanılan bu süreçte işletmelere gerekli desteklerin verilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de yapılmış olan çalışmalarda küçük çaplı işletmelerin finansal sorunlarının ilk sırada geldiği gözlemlenmiştir. İşletmelerin sermaye ihtiyaçlarının artması ve yüksek kredi maliyetleri başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Aynı zamanda tahsilâtların zamanında yapılmaması ve kredilerin istenilen zamanda ödenememesi diğer sorunları arasında yer almaktadır. Küçük çaplı işletmeler finansman eksikliklerini tamamlamak için bankalara kredi başvurularında bulunurlar.

⁸⁴ Karahan, Özduvan, a.g.e, s.9

Bankaların ipotek ve kefalet isteklerini karşılayamamaktadırlar. Bankalar bu durum yüzünden küçük ölçekli firmalar yerine büyük firmaları tercih etmektedirler.

Günümüzde artan enerji maliyetleri tekstil sektörünün maddi sorunları arasında yerini almıştır. Ülkemizin enerji maliyetleri diğer dünya ülkelerine oranla daha fazladır. Enerji maliyetinin fazla olması ihracat sektörümüzü olumsuz etkilemektedir.

Son yıllarda ardı ardına gelen ekonomik krizler sektörü olumsuz etkilemiştir. Kapasite kullanım oranlarında düşüşler meydana gelmiştir. Türkiye’de kurulmuş olan iplik tesislerinde kapasite daralmaları olmuştur. Bu yüzden iplik üretimi son yıllarda azalma göstermiştir.

Tekstil sektörümüz geçmişten günümüze kadar gelen süreç boyunca birçok inişli çıkışlı yapıya sahip olmuştur. Tekstil sektörümüzün elde ettiği birçok başarı bize tekstil sektörümüzde yenilikçi ve daha fazla Pazar arayışımız ile yüksek bir potansiyele sahip olacağını vurgulamak gerekmektedir. Halkın tekstil sektörüne teşfiği ve devletin desteği ile tekstil sektörünün daha iyi yerlere gelmesi sağlanmalıdır⁸⁵.

En önemli dünya tekstil pazarlarını göz önüne alarak onlara yönelik planlar kurmamız tekstil sektörümüz açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Geçmişten günümüze kadar değindiğim tezimde tekstil sektörünün sorunlarına aslında bir nevi değinmiş bulunmaktaydım. Bunların başında ise hammadde üretimine daha fazla önem verilmesi gelmekteydi. Hammadde üretimimizin ne kadar fazla olması demek o kadar üretim yapmamız demek oluyor. Çiftçiye hammadde üretimi konusunda devlet desteklerinin sağlanması ile üretimde daha verimli bir yapı elde edileceği bilinmektedir. Bugün çiftçilerimizin en büyük sorununun tarımda kullanılan masrafların fazla olmasıdır. Bu yüzden birçok çiftçi tekstil hammadde üretiminden elini ayağını çekmiştir. Türkiye’nin coğrafi yapısı ve uygun iklim koşulları değerlendirilmelidir.

Türk tekstil sektörünün bir başka sonu ise teşvik sorunudur. Geçmiş dönemlerde teşviklerin fazla olması bazı tekstil alt sektörlerinde aşırı kapasiteye sebep olmuştur. Bu durum o dönemlerde birçok sektöre zarar vermiştir. Yatırımcılar teşvikler yüzünde kayıplar yaşamışlardır. Bu güne kadar tekstil sektörüne insanları yönlendirirken stratejik adımlar atılmamıştır. Tekstil sektörlerine olan teşvikler stratejik olarak arttırılmalıdır. İnsanlar günümüzde tekstil sektörüne korkarak

---

⁸⁵ Aynur Gözütok, “ Tekstil Sektöründeki Kobilerin Dış Ticarete Karşılaştığı Sorunlar: Kahramanmaraş Tekstil İşletmelerinde Bir Alan Araştırması”, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale,2012, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

yaklaşmaktadırlar. Yurt dışında tekstil sektöründe önde gelen ülkelerde durum böyle değildir. Onlar tekstil sektörüne ve hammadde üretimine büyük yatırımlar yapmış ve tekstil sektörüne bu sayede gelişmişlerdir.

Tekstil sektöründe teknik ve eğitimli eleman sorunu da her zaman ortaya çıkmıştır. Tekstilde gelişmiş ülkelerin önde olmasının en büyük avantajlarından biriside budur. Teknik ve eğitimli eleman demek tekstil üretiminde daha sorunsuz işler ve kaliteli işler çıkarmak demektir.

Tekstil sektörümüzde bir diğer sorundan bahsetmek gerekir ise o da teknolojik ekipman eksikliği olmuştur. Gelişmiş ülkelerdeki üstün teknolojik sanayi aletleri sayesinde büyük ölçekte zamandan tasarruf etmişlerdir. Türkiye’de bu duruma ayak uydurmaya çalışmıştır ancak bilindiği üzere bu teknolojik aletlerin maliyetleri çok pahalı olmuştur. Günümüzde büyük markalar buna ayak uydurabilse de küçük ölçekli firmaların ayak uydurması çok zor olmuştur. Maddi eksiklikler yüzünden birçok firma iş yerlerini ve üretim yerlerini kapatmak zorunda kalmışlardır.

Türkiye’de tekstil sorunlarımız açısından bir başka büyük sorunumuz ise Euro Dolar endeksi olmuştur. Euro ve Doların son yıllarda büyük artışlar göstermesi ile birlikte tekstil sektörümüz bu durumdan oldukça olumsuz etkilenmiştir ve dünya tekstil ihracatı pazarında özellikle 2019 sonlarından 2020 yılı boyunca büyük gerilemeler göstermekle beraber tekstil ihracatında büyük oranda azalışlar meydana gelmiştir. Bu düşüşle beraber yatırımcıların gözleri korkmuş ve tekstil sektörüne yatırım yapmakta çekingen bir tavır sergilemişlerdir. Ekonomimiz açısından büyük önem taşıyan tekstil sektörümüz bu düşüşler yüzünden ülkemizin maddi anlamda büyük ölçüde olumsuzluğa uğramasına neden olmuştur⁸⁶.

Türkiye’de tekstil sektöründe geçmişte devlet birçok tekstil politikası uygulamakla beraber birçok teşvikte bulunmuştur. Özellikle geçmişte tekstil sektörüne çok büyük yatırımlar yapmışlardır. Hammadde üretiminin artış sağlaması içinde GAP projesini gerçekleştirmişlerdir.

Günümüzde tekstil sektörüne ilgi azalmış bulunmaktadır. Günümüz gençleri genel olarak başka alanlara ilgi göstermektedir tekstil sektörüne pek ilgi göstermemektedirler. Günümüzde tekstil sektörü açısından önemli bir meslek dalı olan tekstil mühendisliğine gençlerin daha fazla ilgisini çekmek için planlamalar yapılmalıdır. Bu planlamalar yapılırken bu bölümden mezun olan gençlerin işsiz

---

⁸⁶ Ali Cüneyt Çetin, “Türk Tekstil Sektörü ve Türk Tekstil Firmalarının Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi”

kalmamaları için de değerlendirme yapılması şarttır ancak bu şekilde gençleri sektörüne yönlendirmek mümkün olacaktır. Genç beyinlerin taze zekâları ile birlikte tekstil sektörüne ilgi göstermeleri demek tekstil sektörümüzün daha planlı ve zekâ çerçevesinde stratejik bir şekilde ilerlemesine neden olacaktır. Bu durum tekstil sektörümüz için olumlu gelişmeler doğuracaktır⁸⁷.

Tekstil sektörümüzde dünya tekstil pazarında ihracat birincisi olan ülkelerin yaptıkları stratejiler yakından izlenilmelidir. Modaya ve tasarımlara ekstra önem verilmelidir. Bilindiği üzere dünya ihracat pazarında rekabet sistemi çok zorlu bir hal almış bulunmaktadır. Sürekli değişen moda ve ürün kaliteleri ile satış maliyetlerine ayak uydurmak oldukça zor bir hal almıştır. Neyse ki ülkemiz moda ve tasarım anlamında dünyanın en büyük ülkeleri ile birlikte rekabet edebilme gücüne sahiptir. Yenilikçi tekstil pazarı tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Stratejik çalışmalar yapılması sonucunda ülkemiz ekonomik değerlerine tekrar kavuşabilecektir. Modayı yaratan ülke avantajımız kullanılmalıdır.

SONUÇ

Bu çalışmada tekstil sektöründe geniş çaplı geçmişten günümüze birçok konuya detaylıca değinilmiştir. Geçmiş dönemlerde özellikle cumhuriyet dönemi öncesi zamanda tekstil sektörü ülkemizde insanların giyinme ve örtünme ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet öncesi dönemde Türkiye’de bu ihtiyaçların karşılanması için yoğun emek ve iş gücü sarf edilmiştir. Gelişen teknoloji ile birlikte Avrupa ülkelerinde başlayan tekstil makineleri ve sanayi ürünleri ile birlikte tüm dünya ülkeleri yavaşça bu akıma ayak uydurmuştur. Türkiye de bu konuda geride kalmamış ve yeniliklere ayak uydurmuştur.

Her ülkenin kendine has ve özgü tarzı olmuştur. Tarzlarını özellikle kumaşlarda belli etmişlerdir. Kendilerine has motif ve kumaş çeşitleriyle her ülke yenilikçi bir yapıya sahip olmuştur. Kimi ülke ipek üzerine yoğunlaşmış kimi ülke keten, kimi ülkeler ise pamuklu kumaş üzerine yoğunlaşmıştır. Ülkemizde ise genel olarak pamuklu dokuma kumaşlar daha çok tercih edilmiştir. Bunun sebebi ise Türkiye’de pamuk üretiminin fazla olmasıdır.

---

⁸⁷ “16. Uluslar Arası Tekstil Teknolojisi ve Kimyasındaki Son Gelişmeler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi”, <http://www.tmmob.org.tr>, Bursa, (04,05,06.05.2017)

Türkiye’de hammadde üretimlerinin artması ile birlikte fabrikalar açılmıştır. Fabrikalara ve girişimcilere birçok yatırımlar yapılarak tekstil sektörümüzde ciddi anlamda ilerlemeler kaydedilmiştir. Tekstil fabrikalarının artması ile beraber birçok işsiz iş sahibi olmuştur. Türkiye, dış pazarda kendini göstermiş ve tekstil sektörü ülkemizin ihracat sektöründe büyük bir çoğunluğunda yerini almayı başarmıştır. Türkiye’ye birçok ekonomik katkı sağlayan tekstil sektörümüz bununla da kalmamış birçok yan sanayi kuruluşunun oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamıştır. Örneğin kumaşları renklendirmek ve ipliklerde renk oluşturmak için kimyasal boyalar ihtiyaç duyulmuştur. Bu sayede birçok boya fabrikası kurulmuştur ve bu fabrikalarda da birçok işsiz insana iş sağlanmıştır. Aynı zamanda tekstil sektöründe dışarıya açılmamız ile beraber lojistik firmalarına ihtiyaç duyulmuş ve lojistik firmaları oluşmuştur. Tekstil fabrikalarının buldukları yerlerde sanayi gelişmiş ve nüfus artmıştır. Artan nüfus sayesinde toplumsal gelişmeler sağlanmıştır.

Tekstil sektörümüz gelişirken diğer ülkelerde de gelişmeler olmuştur. Serbestleşen ihracat pazarı yüzünden ciddi rekabetler ortaya çıkmıştır. Sürekli tekstil sektöründe yenilenmeye gidilmiştir. Yeniliklere ve oluşan moda algısına yetişmek oldukça zorlaşmıştır. Avrupa ülkelerinin teknolojik bakımdan bizlerden çok daha iyi olmaları da tüm dünya ülkelerinin dezavantajı olmuştur.

Yenilikçi rekabet sisteminde birçok ülke ayakta kalmayı başaramamış ve sektörden kendilerini çekmişlerdir. Türkiye ise bu yarışta ayakta kalmayı seçmiştir. Tüm gücümüzle ve hammadde olanaklarımızı kullanarak dünya tekstil sektörüne adını yazan ülkeler arasında olmayı başarmışızdır. Bu başarımızın altında birçok faktör yatmaktadır. Özellikle dünya ülkelerine olan coğrafi yakınlığımız ve konumumuz bizim için en büyük avantaj olmuştur. Bu yakınlık sayesinde ulaşımda birçok ülkeye göre daha hızlı teslimat yapabilmışizdir. Önceden kara yolu ile yapılan ulaştırma sektörümüz günümüzde hava yolu ile daha hızlı yapılmaktadır.

Tekstil sektörümüzü bir diğer etkileyen olumlu etken ise markalaşmaya gitmemiz olmuştur. Türkiye’de markalaşma ile birlikte mağazacılık sektörüne de adım atılmıştır. Mağazacılık sektöründe başarılı olan büyük firmalar sayesinde adımızı yurt dışında da duyurmayı başarmışızdır. Özellikle yurt dışında açılan Türk firmalar yabancılar tarafından büyük ilgi görmüştür. Ülkemize yatırımcı olmayı teklif etmişlerdir. Bu durum ülkemiz için büyük başarı arz etmiştir. Bu sayede Türkiye’nin prestiji artmıştır. Günümüzde ise Türk markalarımızın gelişiminde yavaşlama meydana gelmiştir ve fazla ilerleme sağlanmamıştır.

Birçok ÷lkeye tekstil ihracatı yapan ÷lkemiz özellikle hazır giyim konusunda üst sıralarda yer almıştır. Hazır giyim sektörümüzü ev tekstil ürünleri takip etmiştir. Özellikle Almanya ve İtalya tekstil ihracat pazarımızda en çok ihracat gerçekleştirdiğimiz iki ÷lke konumundadır. İhracatta AB ve ABD ÷lkelerine daha çok ağırlık vermişizdir. Bu durum ihracatımızı pek de iyi etkilememiştir. Sadece belirli ÷lke gruplarına bel bağlanması genişlememizde bize katkı sağlamayacaktır. Ne kadar çok ÷lkeye ihracat gerçekleştirilir ise o kadar ekonomimiz üst seviyelere çıkacaktır. Türkiye’de bulunan elverişli tarım toprakları hammadde üretiminde yeteri kadar kullanılmamıştır. İnsanlar artık çiftçilikle uğraşmak istemiyor ve kendilerine getirecek olan gelirin emek ve maddi masrafları karşılamadığını söylemektedirler. Bu nedenden ötürü hammadde üretimimiz düşmüştür. Tekstil sektöründe bazı hammadde ürünleri ve kimyasal maddeleri yurt dışından temin etmek zorunda kalmışızdır. Artan maliyetler yüzünden Türkiye’de birçok tekstil sektörü zamanla küçölmeye gitmiştir. İnsanların haliyle bu sektöre ilgileri azalmış ve yatırım yapmakta çekingen davranmışlardır. ÷lkemiz bu durumu düzeltmek stratejik planlar yapılmamıştır. Devlet destekleri yetersiz kalmıştır. Yeni nesil gençlerimize bu sektöre yönelmeleri için fazla çaba harcanmamıştır. Üniversitelerde tekstil bölümleri ve tekstil mühendisliğine teşvik yeteri kadar sağlanmamıştır.

Tekstil sektöründe olumlu gelişmelerin yanında olumsuz gelişmeler de yerini almıştır. Bunların başında Asya krizi gelmektedir. Asya krizi tüm dünya ÷lkelerini ekonomik ve finansal anlamda etkilemiş bir krizdir. Dünya tekstil sektöründe büyük yıkımlara sebebiyet vermiştir. Türkiye de krizden etkilenen ÷lkeler arasında yerini almıştır. Özellikle 2019 yılı sonrasında tekstil sektörümüzde büyük değişimler yaşamışızdır. Artan Dolar ve Euro yüzünden tekstil sektörümüz ve devlet ekonomimiz büyük derecede olumsuzluklar yaşamıştır. Yurt dışına olan ihracatımızda gerilemeler meydana gelmiştir. Bunun nedeni ise yurt dışından ithal olarak temin ettiğimiz tekstil sanayisi makineleri, kimyasal ürünler ve bazı hammaddeler hep Dolar ve Euro üzerinedir. Bu yüzden maliyetler artmıştır. Bazı tekstil fabrikaları bu yüzden küçölmeye gitmiş ve bazıları ise kapanmıştır. Bu sebepten ötürü işsizlik oranları da artış göstermiştir. Krizden etkilenen tek ÷lke biz olmamışızdır birçok dünya ÷lkeleri aynı şekilde krizden etkilenmişlerdir.

Türk parasının değersiz olması bize büyük olumsuzluklar yaratmıştır. 2019 yılı sonrası sürekli ihracat sektörümüzde düşüşler meydana gelmiştir. Krizden bu kadar çok etkilenmemizi gerekli planlamaların zamanında yapılmamıştır. Kriz sonrası günümüze geldiğimizde işler daha da ters bir hal almıştır. Bilindiği üzere dünya

genelini etkileyen salgın hastalık yüzünden ihracatlar tamamen durmuştur. Fabrikaların hastalık yüzünden geçici süreliğine kapanması imalatı tamamen durdurmuştur.

Ekonomik anlamda Türkiye'ye büyük getiri sağlayan tekstil sektörünün durması ülkemiz açısından iyi bir durum olmamıştır. Büyük kayıplar yaşanmıştır. Bu zamandan sonra ihracat sektörümüzün toparlanması oldukça zor olacaktır. İnsanların bu sektöre olan ilgileri azalacak ve yatırımcılar bu sektöre yatırım yapmaktan oldukça çekineceklerdir. Sadece ekonomik kriz yüzünden değil artık çiftçilerimizde eskisi gibi üretim yapmak istemiyorlar hep bir şehirleşme içerisine girmeyi tercih ediyorlar. Sonuç olarak tekstil sektörü ihracatımızın en büyük yapı taşlarından biri olmuşken bu günden sonra gelecekte ne durum alacağı konusunda belirli bir varsayım bulunmamaktadır. Sektör kendini toparlayabileceği düşünülmektedir fakat bunun için hammadde üretimi artırılmalı ve profesyonel anlamda planlı geleceğe dönük çalışmalar yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

EREN R. Dokuma Hazırlık Teknolojisi. 1. Baskı. Bursa, Türkiye, Marmara Kitap Merkezi Yayınları, 2009.

ARAS, G, Avrupa Birliği ve Dünya Pazarlama Uyum Açısından Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Rekabet Yeteneği, Mart Matbaası, İstanbul, 2006.

MAKALELER

ALA Deniz Mutlu, İKİZ Yüksel, Dokuma Üretimi Süresince Oluşan Kumaş Hatalarının Belirlenmesine Yönelik İstatistiksel Bir Araştırma, Pamukkale Üniversitesi, Muh Bilim Dergisi, 2015

ATILGAN T, ÖZÇELİK G, 2004, Tekstil Sektöründe Kabul Edilebilir Kalite Düzeyi ve Rekabet Düzeyine Etkisi, Ekonomik ve Teknik Dergi Standard, Yıl: 43,

Sayı: 515, Kasım

BİLGİN M.H., KARABULUT G., DANIŞ H., 2004, Türk Hazır Giyim Sektöründe Rekabet Gücü Analizi ve Rekabet Gücünü Artırıcı Politika Önerileri (Dünya Uygulamalarıyla Bir Karşılaştırma), İTKİB Genel Sekreterliği, Ar-Ge ve Mevzuat Şubesi, Nisan

BESLER S., 2002, Rekabet Üstünlüğü Nasıl Elde Edilir?, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 1-2

BOSTAN Aziz, ÜRÜT Serap, ATEŞ İsmet, Türkiye Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü-Avrupa Birliği Ülkeleri İle Bir Karşılaştırma

ÇETİN Ali Cüneyt, Türk Tekstil Sektörü Ve Türk Tekstil Firmalarının Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi

ÇİVİ E., Rekabet Gücü: Literatür Araştırması, Celal Bayar Üniversitesi,2001 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 8. Cilt, Sayı: 2, Manisa.

ERASLAN İ.Hakkı, BAKAN İsmail, Aslı Deniz Helvacıoğlu, Türk Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Uluslar Arası Rekabetçilik Düzeyinin Analizi, ***İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***, Sayı 13.

GEMCİ Hakan Fatih, Türkiye’de Tekstil Piyasası Ve Dünyadaki Yeri, İstanbul,(2007)

Hazır Giyim Sektöründe Marka Ve Markalaşmanın Önemi, Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, Haziran, 2017

İLHAN İlhami, BABAARSLAN Osman, BAYKAL Pınar D., Şantuklu İplik Üretim Teknolojisi ve İplik Özellikleri Üzerine Bir Çalışma, TMMOB, Çukurova Üniversitesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü, Sayı 66, Yıl 14.

KAYA Yunus, Türkiye’de Tekstil Sektörü, (12.04.2019)

Kenevir Ve Üretimi Üzerine Bir Değerlendirme, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, 18.01.2019

Marka Yaratma ve Kalite İlişkisi, Pazarlama Dünyası Dergisi. Sayı:1, 2003

ÖRTLEK Hüseyin Gazi, GÖKSEL Funda, Murata Vortex İplik Eğirme Sistemi: Tekstildeki Yeri ve Önemi, Erciyes Üniversitesi, Tekstil Mühendisliği Bölümü, TMMOB, sayı 66, yıl 14

Uludağ ihracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, "Türkiye tekstil sektörü ve Bursa", Ağustos, 2018

UYANIK Seval, Dilan Canan Çelikel, Türk Tekstil Endüstrisi Genel Durumu", **Teknik Bilimler Dergisi**, cilt 9, sayı 1,2019

Uygulamalarıyla Bir Karşılaştırma), İTKİB Genel Sekreterliği, Ar-Ge ve Mevzuat Şubesi, Nisan

Hazır Giyim Sektöründe Marka Ve Markalaşmanın Önemi, Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, Haziran, 2017

Aker, D. 1996, Building Strong Brands, Free Press, New York, NY, p.150

TEZLER

ÇEBİ Tuğçe, Akıllı Tekstillerin Giyim Ve Ev Tekstillerine Etkisi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DEMİRGİL Eda, Küreselleşmenin Sermaye Hareketlerine Etkisi: Asya Krizi Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2005, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DİKİCİ AKPINAR Zahide Yeşim, Türkiye'de İhracatın İthalata Bağımlılığı: Tekstil Sektörü Üzerine Bir Değerlendirme, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2020, Sayfa 81.

ERDEN Sena, Türk Tekstil İşletmelerinin Küresel Rekabetteki Yeri Ve Aydın İlinde Bir Uygulama, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2006, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ERSOY Ertan, Asya Krizi ve Türkiye Ekonomisine Etkileri, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

GÖZÜTOK Aynur, Tekstil Sektöründeki Kobilerin Dış Ticarete Karşılaştığı Sorunlar: Kahramanmaraş Tekstil İşletmelerinde Bir Alan Araştırması, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2012, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖNER Eren, Dokuma Kumaşların Konfor Özellikleri Üzerine Bir Araştırma, Pamukkale Üniversitesi, Fen bilimleri enstitüsü, Denizli, 2008, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÖZEN Fatma, Baskılı Ev Tekstillerinde Hedef Kitlenin Renk Ve Tasarıma Etkisi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul, 2019, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

SARIHAN İlke, Tekstil Ve Hazır Giyim Sektöründe Marka Oluşturma Stratejileri, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2007, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

SERT Mehmet Önder, Tekstil Sanayinde Enerji Verimliliği: Entegre bir tekstil fabrikası örneği, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, sayfa 2, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

Taşkın DOĞAN, Tekstil Tasarımın İç Mekânda Kullanımının İncelenmesi”, Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2019, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

İNTERNET KAYNAKLARI

BUZ Engin, Dokuma Kumaşlar Tekstil Sektöründe Önemini Arttırıyor, <https://www.textilegence.com/dokuma-kumaslar-tekstil-ticaretinde-onemini-arttiriyor/>, 17.10.2017

COŞKUN Gökay, Tekstil Sektörünün Kısa Tarihi, <http://disktektstil.org>, (11.10.2013)

Dokuma Sektörü, <http://etextilemagazine.com>

Hptt://www.riskmedakademi.com,

Halı Sektörü Raporu”, <http://ticaret.gov.tr>

Hazır Giyim Ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Performans Değerlendirmesi, <http://www.ihkib.org.tr>.

Hazır Giyim Sektör Raporu, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, <http://www.ticaret.gov.tr>

<http://kalkinma.org/belgeler/5/tekstil-hazirgiyim.pdf>

Kenevir yetiştiriciliği”,

http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20190318134910_0.pdf

KARAHAN Mehmet, ÖZDURAN Mustafa, 2008 Küresel Krizi Sonrası Dönemde Tekstil Sektörünün Mali Oranlar Yönetimiyle Finansal Gurum analizi, <http://www.static.dergipark.org.tr>.

16. Uluslar Arası Tekstil Teknolojisi Ve Kimyasındaki Son Gelişmeler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi, <http://www.tmmob.org.tr>, Bursa, (04,05,06.05.2017)

Tekstil Ve Hazır Giyim Sektöründe Ürün Çeşitleri Ve Üretim Süreci, <http://www.fizibilite.info/teksil-ve-hazir-giyim-sektoru-urun-cesitleri-ve-uretim-sureci/>

Toplam Tekstil Ve Hammaddeler Sektörü 2019 yılı Ocak Ayı Performans Raporu, <http://www.itkib.org.tr>

Toplam Tekstil Ve Hammaddeler Sektörü 2019 Yılı Temmuz Ayı Performans Raporu, <http://www.itkib.org.tr>

Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2019 Aralık İhracatı Performans Raporu, <http://www.itkib.org.tr>

Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Ocak İhracatı Performans Raporu, <http://www.itkib.org.tr>

Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Şubat İhracatı Performans Raporu, <http://www.itkib.org.tr>

Toplam Tekstil Ve Hammaddeleri Sektörü 2020 Yılı Mart İhracatı Performans Raporu, <http://www.itkib.org.tr>

Türkiye’de Tekstil Tarihine Bir Bakış, <http://www.demas.com.tr>,(04.09.2015)

Türkiye Örmek Kumaş İhracatında Önemli Bir Noktada Yer Alıyor, <http://www.etextilemagazine.com>

Türkiye’nin En Ünlü Tekstil Ve Hazır Giyim Markaları,

<https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2015/10/turkiyenin-en-buyuk-tekstil-ve-hazir.html>

UYANIK Seval, OĞUTALA Tuğrul, Türk Tekstil Ve Hazır Giyim Sanayinin Mevcut Durumu Ve Gelişimi, <http://www.tekstilvemuhendis.org.tr>

Ürün Masaları Pamuk Bülteni, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü Tarım Havzaları Daire Başkanlığı, <http://www.tarimorman.gov.tr>, Aralık, 2019

2018 Yılı Pamuk Raporu”, <http://www.ticaret.gov.tr>, Nisan, 2019

2018 Yılı İpek Böcekçiliği Raporu, <http://www.ticaret.gov.tr>

16. Uluslar Arası Tekstil Teknolojisi Ve Kimyasındaki Son Gelişmeler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi, <http://www.tmmob.org.tr>, Bursa, (04,05,06.05.2017)